

ក្រោង

វិទីសាស្ត្រភ្នែកខ្មែរ



០៥៦.

០៥០៩

ឈម្ឌីជាបន្ទិលោជន៍ក្នុងជីថវបស់ហេកអូត

ស្ថាប់នេះ



ពីកម្មភ្នែកបន្ទូរដៃបាន និង បណ្ឌិតបុគ្គលិក
ទូទៅសាសនាគ្នើក្បួន និង បណ្ឌិតបុគ្គលិកខ្លួន និង
ក្នុងគោលបំណងយ៉ាងមុខម៉ែនដើម្បីថ្លែរក្រុា ការពេទ្យ កំចុច្ចាត់បង្កើតឡើង
ប្រចាំនៅក្នុងក្រុងក្រុង និង ជាការទាំងនេះ:
សម្រាប់សាធារណជនប្រើប្រាស់ដោយមិនគិតគិតផ្សេងៗ

សូមថ្លែងអំណរគគណជនលំ
អនុការីប្បុ កុសី-កុ នឹងក្រុងក្រុងបិទុណូយ
ក្រុណូយ និង មួយនិធិធម្មលប់ការសិក្សា
ដែលបានគាំទ្រព្យរបានការស្នើដែន: សម្រាប់ទូទៅក្នុងបណ្ឌិតបុគ្គលិកខ្លួន។

Buddhist Institute of Ministry of Cult and Religion and eLibrary of Cambodia have made a cooperative effort to digitalize books and manuscripts in order to preserve our Cambodian literary heritage. This will promote and provide easy, instant access, free of charge to the public and future generations to come.

A sincere thank you to our generous supporters: Risho Kosei-Kai, Open Institute, Karuna Cambodia and Cambodian Education Excellence Foundation, who made this endeavor possible.

www.budinst.gov.kh www.elibraryofcambodia.org



០៨៩១. ១៩៦២

យើងខ្ញុំ សូមថ្លែងសំណាននូវរាជៈសំខ្បត្ត់បស់ខ្ញុំ ដែលជានៅក្រោមកំ
ងកនាយ ដីមានតំលៃនេះ នោយយើងខ្ញុំធោះទុចឆ្លាយ ។

សាស្ត្រនូវ សាស្ត្រនូវ



០៩៧៣/២

ពិនិត្យសាស្ត្រនូវប្រជាពលរដ្ឋ

ដើម្បីជាបទពិន័យនឹងក្នុងជីវិតរបស់រួមរាជក្រឹត

នគរបាលខេត្ត

កម្រិតធម្មតាច្រើន ជាសៀវភៅមួយនិយាយអំពីប្រវត្តិ អ្នកប្រធ័ណីដ៏ល្អឈរ (ទស្សនិទ្ទេ អវកាសិទ្ទេ តណិតិទ្ទេ រូបិទ្ទេ តិចិទ្ទេ ធម្មជាតិទ្ទេ ...) យើងខ្ញុំទោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅនេះ ក្នុងគោលបំណងនោយមិត្តអ្នកអារម្មណ៍ត្រូវប្រើប្រាស់ ពិគ្រោះការងារ ពិគ្រោះសកម្មភ្លៀវភាពបស់អ្នកប្រធ័ណីដ៏ល្អឈរ ដែលក្នុងមួយភាកជិតរបស់អ្នកទាំងនេះ សុទ្ធដែលជារភាគប៉ឺនិងបុញ្ញលេខកុវិទ្យាសាស្ត្រ និង ដើម្បីការវិកចំនួនរបស់មនុស្សជាតិ ។

កម្រិតអ្នកប្រធ័ណី ត្រូវបានរៀបរៀងចង់ក្រោមឡើង ដើម្បីខ្ចោះសាមដូន មិត្តអ្នកអារម្មណ៍ពិគ្រោះកម្មភាពសង្ខេបក្នុងកុមារភាព និង យុវភាពរបស់អ្នកប្រធ័ណីដ៏ល្អឈរ និង ជាអ្នកជួល់កំណើតដល់ការវិកចំនួនដ៏ខ្ពស់ភ្លាលិស័យវិទ្យាសាស្ត្រដែលបានបង្ហាញការងារ ។

យើងខ្ញុំពីនេះ គឺប្រើប្រាស់ក្រប់វិស័យការងារ ដែលអ្នកប្រធ័ណីដ៏ល្អឈរ ទាំង នេះបន្ថែមទៀតការងារយើង និង ជីរញ្ញវិចមមួយកិត្តិវិធីស្ថារតិប្រយុទ្ធបំពេញ ការងារ ក្នុងស្ថានភាពជាយុវវិរឿយ លើស្ថារតិប្រយុទ្ធបំពេញប្រុមប្រកបដោយ មនសិការ ក្នុងការងារ ប្រចាំថ្ងៃរបស់យុវវិរឿយកម្ពុជា ដែលបង្ហាញកំពុងបំពេញការកិច្ចទៅត្រប់ភូមិសាស្ត្រនៃទីកន្លែង ដើម្បីម៉ោងដែលកំណត់ដោយជាតិយេស៊ូវិតិត្រូវបានបង្ហាញ ។

យើងខ្ញុំ រងចាំដោយកិត្តិសាមនស្ថិកភាយ មគ្គកំណែលំអរក្នុងនៃយស្សាបនា ដើម្បីធ្វើការងារទោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅក្រោយទៀតការទំនួលប្រសិរីឡើង ។

ក្នុងពេញ នៅថ្ងៃទី៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៣

អ្នកប្រមូលចង់ក្រោមឯកសារ
លោក ថាន់ សុខបោះ



ខ្សែចាន់-កេល់ប៊ូ
JOHANNES KEPLER
(១៥៧១-១៦៣០)

ហ្មុបាន-កេល់ប៊ូជាអ្នកប្រចាំដីជាតិអាល្សីម៉ែងដឹលីយ្យាចុមួយ ។ មួយ ជីវិតរបស់លោកបានធ្វាក់ភ្នាប់ទៅនឹងការរួករាលីរាជីកំបាំងទាំងឡាយក្នុងអវកាស ។ ឈ្មោះរបស់លោក ត្រូវបានប្រើសំរាប់បោះឆ្នោះ ៣ ស្តីអំពីការធ្វើឱ្យលាកាលសំណុំពិភព ដែលជាការគ្រែមសំរាប់អោយកំណើតច្បាប់ទាំងឡាយដើម្បីរបស់ពុរិវោនៈ ។ ប្រការមួយ គ្នារោបាយស្រីចែសរស់ តើកេល់ប៊ូបានសំរែនូវសំណងជីថាយាលាស្ថីដែលក្នុងលក្ខណៈ ដីលីបាក ដូចជាការខ្ពែះខាតសំរាប់ ហើយខាងស្វាតីកំណើតនៃក្រុវិសនុវិការី ការឈើចាប់យ៉ាង រំពូនលាកសំដី ។ កាល់ម៉ាកំត្រូវប់បានវាយតំល់កេល់ប៊ូថា “ វិរបុរសមួយរូប ដែល លោកស្រួលច្បាប់ពេញចិត ” ។

កេល់ប៊ូ នៅត្រូវបានគោរយំតំល់ថា ជាអ្នកគុណិតសាស្ត្រដែលទេពការលួយ ជាកំដួងមួយដីដូចបុងបុងសំ ដែលគោលដៅកំសំរាប់ការគ្រែមនោយកំណើតនៃក្បែនលំហាត់ ពណ៌នាមនុមនីទំនើប ។

ចុច្ចិត “ ចិត្តចំលក្ខណៈ ”

ហ្មុបាន-កេល់ប៊ូបានបង្ហាញរាយយោងឱ្យពុនិវោនៈ នៅក្នុងការសម្រេចិតសាស្ត្រ តាំងពីលោកនៅមានវិយក្រុងមេះ ។ តែដោយមកពីកិច្ចកម្មរបស់លោកគ្រោពក

មិនអាចអោយក្នុងទៅរៀនបាន ម៉ោះហើយបង្កើចិត្តអោយលោកត្រូវពីងដ្ឋាកលើវិជ្ជា
ស្ថានពុធសាសន៍ ដើម្បីជួយមិលខុសត្រូវដល់ការរៀនសូត្របស់ក្នុង ។

កៅប់រត្រូវបានវិជ្ជាស្ថានពុម្ពសាសន៍អោយសិក្សាខាងដំឡើងដែលបានបង្កើចិត្ត ។
វិទ្យាល័យ ទួយបិនហ្មន គួងបំណងបណ្តុះបណ្តាលអោយក្នុងទៅជាបុញ្ញជិត ។
កៅប់ររៀនយ៉ាងពុក កំបុងទេសក្រាតិការប្រលងបញ្ហាប់ឆ្នាំសិក្សាត្រាងោះមេប្រយោតបាន
ឯកភាពគ្នាថាលោក ” មិនគ្រប់លក្ខណៈសម្បត្តិជាបុញ្ញជិតទេឱយ ។

ដោយហេតុដលយ៉ាងសាមញ្ញ គឺ កៅប់រដកចិត្តនឹងការអារម្មណ៍សេវាៗរការ
របស់និកទ្វាកុប់ទិនក (តារិទ្ធផនជាតិបុងទ្វាល្សោ ១៩៧៣-១៩៨៣) ដែលនិយាយ
អំពីការរិលរបស់ពិភព ១ បុតិ ” ត្រីស្ទើបិសាច ដែលបានគូលបញ្ចាក់ថា : ដែនដី
ធ្វើធម៌និងជួរឲ្យព្រះអាមិត្យ ។ ឯតាមចម្លើសនាគាត់ស្ថានបាននិយាយថា ដែនដីជា
មផ្លមណ្ឌលនៃពិភពលោក ។

នាស្អាតរៀនកៅប់ទុកកែ កំបុងទេសការទិន

បន្ទាប់ពីការប្រលងជាប់កម្មសិក្សានៅរៀនវិទ្យាល័យ កៅប់រត្រូវ បានចាត់
អោយធ្វើជាស្ថានរៀនវិទ្យាល័យក្រសួង (ហេតុការងារក្នុងសុទ្ធផីស) ។ ទាំងសិស្ស
ទាំងមជ្ឈ័យបានត្រូវបង្កើតក្រសួងស្ថានរៀនវិទ្យាល័យនៃទីក្រុងទីនេះទីមូលដ្ឋាន និងស្រែប្រើប្រាស់
ចារ៉ូរឲ្យបានកៅប់រណាស់ ។ លោកកៅប់រត្រូវបានបង្កើតក្រសួងស្ថានរៀនវិទ្យាល័យ កំបុងទេសការ
ស្ថានតិញយាម និង ខ្លោះពុកកណាស់ ។ ត្រប់ពេលរៀនវិទ្យាល័យរបស់លោក គឺ ច្បាប់លាង
រៀនវិទ្យាល័យចិត្តរៀនសូត្រ និង ចូលចិត្តស្រោរជាតិវិទ្យាសាស្ត្រិយាស់ ។ ក្នុងរយៈ
ពេលនេបូនឆ្លៃដែលបំពេញការងារនៅក្រោម កៅប់រត្រូវប្រកាសនូវសំណង់ចំណាំ ដូចជា :
សេវាៗរការប្រតិសាស្ត្រ ១៩៩៤ ក្នុងនោះមានទាំងធ្វើកសុង មិលកិរិតសិកុណ្ឌភាព និង
សេវាៗរការប្រជុំរិញ្ជាសាស្ត្រារជ្រាវពីលំហអវិកាស (១៩៩៧) ។ កំបុងទេសក្នុងកម្រិត
” ១ ” តាមទស្សន៍ពិបុរាណ : បណ្តុះពិភពលោកដូចជាព្រះអាមិត្យ ផ្លាយ សុទ្ធសិងវិញ្ញុដែលដី ។

១៨៩៩ ពុំមានសាលាបាមួយនៅក្រសួងអគ្គិភ័យនៅក្នុងក្រសួងក្រោមក្រសួងពេទ្យនៃទៀតទីផ្សាយ ។ ក្នុងការប្រជុំដឹងជាមួយគ្នារវាងបរិសាសនាទាត់ និងបរិសាសនាទាត់ កៅប៊ូរ ត្រូវគេមិនលើសង្ឃឹមយ៉ាងចុះល្អុមក្នុងសកម្មភាពប្រជាធិបតេយ្យនិងសមាគមសាសនាក្រសួង ។ លោកសារស្ថាបន្ទាន់ពុំកំណែនៅត្រូវបានគេបង់ការងារធ្វើ ហើយទទួលរងនូវការគំរាមកំហែងទៀតដឹង ។ លោកបង្កើចិត្តត្រូវវាំត្រូវរាល់គេខ្លួន ។

ទ្រួសឱ្យទាយថាយើឡើងចិត្ត

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩០១ កៅប៊ូរត្រូវបានព្រមបានក្រុមក្រោមប្រជុំដឹង ពិសេសកំហែងកោដ្ឋាយធ្វើជាអ្នកគិតសាស្ត្របស់ព្រះរាជ ១ និងបន្ទុកសាស្ត្របន្ទាន់ អាចធ្វើការតាមចំណាំងចិត្ត កំបុងទ្វេបែរជាត្រូវខ្លះខាតលក្ខណៈដែលខ្លួនអនុសាស្ត្រយ៉ាងមួយបញ្ហាប្រទេសបានបង្កើនិងស្ថិតនូវថ្មីការបស់ប្រទេសព្រះអង្គភោះបែងចិត្ត ២-៣ ឆ្នាំជាប់ត្រូវ កៅប៊ូរមិនទទួលបានបែងវិញ្ញុមួយការ មួយសេវាមានចំណាំងអស់ ។ ដើម្បីអាចនិងរស់បន្ទុងដើម្បី បន្ទាន់ការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ កៅប៊ូរបង្កើចិត្តត្រូវធ្វើជាផ្រឹត្តិកស្សាន៍ទាយដោតតាក់ ៤ កោដ្ឋាយអស់លោកនាមិនមក្ខុំ ក្នុងព្រះរាជរដ្ឋាភិបាល ។ កៅប៊ូរការកំណែនៅក្នុងសំណងជាមួយការបង្កើចិត្តចិត្តទៅការ ។

ក្បែនដោតតាក់ដើរសង្គាល់នៅក្នុងបណ្តុះបណ្តាលនូវបញ្ហាសំណងវិទ្យាសាស្ត្រ ដើម្បីស្ថិតនូវបស់ខ្លួន ។

^១ ១ ប្រធែលអូរក្រុមដីវិភាគក្រោម ១៨ រមាយទាំងនៅក្នុងរាជក្រឹត់

^២ សម្រាប់និងបណ្តុះបណ្តាលនូវបញ្ហាសំណងជាមួយក្រសួងក្រោមក្រសួងពេទ្យ ក្នុងក្រសួងក្រោមក្រសួងពេទ្យ ។ ក្បែនដោតតាក់ដើរសង្គាល់នៅក្នុងបណ្តុះបណ្តាលនូវបញ្ហាសំណងជាមួយក្រសួងក្រោមក្រសួងពេទ្យ ។

ចិត្តទានកិច្ចការដែលសម្រេច

ឆ្នាំប៉ះកេហ្មរដ្ឋធម្មាយៗសាមញ្ញទាំង៖

១- ពិភពទាំងអស់សុទ្ធសិន្ណធ្វើដែលនារីនឹងពីព្រះអាណិត្យ តាមគោលចរណៈ
អេលីប ដែលមានព្រះអាណិត្យជាចំណុចមួយក្នុងចំណុចរួមទាំង៖

២- បណ្តាឃ៊ូក្រឡាប់ដែលបង្ហើឡើងដោយការិចនៅរបស់ពិភពនឹងមួយទេសមាមាត្រ
ជាមួយនឹងចេរោះរោលាចលនាបាលសៀវភៅ ។

៣-ការររបស់ចេរោះរោលារីនេះពីភពជីវិព្រះអាណិត្យសមាមាត្រជាមួយគឺប៉ុន្ម័ន់
នៃចំណាយមធ្យមរបស់វាទៅការនៃព្រះអាណិត្យ ។

មនុស្សពិចណាត់ដែលបានដឹងថា យុវាគ្មោះដឹងខ្លួន គឺជាបុត្រដឹងនៃបិរាណា
ការងារដើម្បីដែង ។ ឆ្នាំប៉ះ ២ ដីបុង ដែលកេហ្មរបាយពីការធ្វើពិភព មនុស្ស
យើងតារាតីនឹងដោយត្រូវធ្វើលេខរាប់ណានតុ ដែលកត់ត្រាបានពីតារាសាស្ត្ររបស់តារានីទូ
ទីខ្មែរបាយ (តារានីទូជាតិជាមីម៉ាក កើតឆ្នាំ ១៩៩៦-១៩០១) បន្ថយលំទុកមក ។
ចំណោកចេរោះ ៣ លោកត្រូវចំណាយកំលាំងពលកម្មចំនួន ៤ឆ្នាំ យើងឡើយហត់
គឺថាលោកកេហ្មរប្រើរប្រាយការសង្គគមិនបានឱ្យកត់ត្រាលេខតារាសាស្ត្របានឱ្យ
ដោយត្រូវកែសំរួល និង គិតលេខបានឱ្យ ។

ឯ៍៖លេខច្បាស់កាត់ដើរសន្និដ្ឋាន

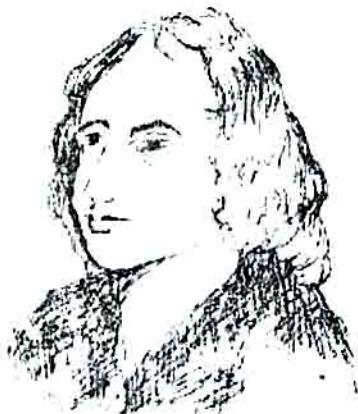
កេហ្មរកិតមក ហាក់ទុកខ្ពស់លោកសំប់បងទទួលនូវការសាកល្បងនឹងពេល
វេលា ។ រាសនាអាក័ត្តទៅតែងតែសង្គត់ច្បាស់មកលើស្ថាទាំងគូរបស់លោក ។ ប្រព័ន្ធស្មាប់ ក្នុង
ស្មាប់ ម្នាយត្រូវជាប់គុកដោយការមេដារប្រការនៃថ្ងៃថ្មីប៉ុណ្ណោះ ។ កេហ្មរប្រើរស់យើងនៅទាំង
ដើម្បីរដោះជីវិម្នាយពីទុកទេស ហើយខ្ពស់លោកកំពេងកេហ្មរប្រើរងទទួលនូវការមេដារ
ប្រការនៃថ្ងៃថ្មី ធ្វើការដូចជាយុវជន ។ ត្រូវឱ្យបានឱ្យការសាកល្បងនឹងពេលវេលា ។ កេហ្មរប្រើរបាន
ពុំពារនៅកាត់ត្រប់ការលំបាកត្រប់ខុសត្រូវដោយភ្លាមាបានអង់ភាព ។ ឆ្នាំទី ៣ របស់
កេហ្មរដែលបានរកិច្ចក្នុងកំឡុងពេល ១១ឆ្នាំ គឺជាបុល ដែលត្រូវរបស់លោក

ត្រូវដឹងបានវាមាត្រកំខ្លាំងភាពបំផុត ។

កៅហ៊ូរបានដឹងដើម្បីចុងក្រោយបំផុត ក្នុងដីរដោយនេះសេដ្ឋកិច្ច លើន្យទៅការនៃរោហ្សីបុរី ។ ក្នុងរោហ្សីបុរីរបស់លោកនៅពេលនោះមានប្រាកំពេត ២២ អវិជ្ជត្រួតឱងមួយការ កៅហ៊ូនឹងបញ្ចូលរបស់លោកពេញពេញដោយកូម៉ែត្រនាកាត ។ ខ្លួនខ្ញុំជិតបានវាស់ដីហើយ កៅហ៊ូនឹងខ្សោយប៉ានវាស់ដឹងមេយុទ្ធបើយដើរ ! រូបការយុទ្ធដីត្រួតឱងបានកប់បាត់ក្នុងដីរដឹងជីត្រួតឱង កៅហ៊ូនឹងរបស់ខ្សោយប៉ានបោរយៗហើយស្ថិតិសិរិយី ។

ដោយម្នាយត្រូវនូវការបានប្រការនៃជាតិយាយដូចប៉ាន ហើយសាមិខ្ពុនលោក កៅហ៊ូរកំដាមអូរកត្តាប់ពីនីកនូវគ្រឿនីកកៅហ៊ូនិក នៅឆ្នាំ ១៩២៦ ពួកអ្នករង់ឈើសាសនា នៅឥឡូវ បានសំរុកចូលរាយកំឡែចដូចជាលោក ហើយគំរាយកំបែងធ្វើបាបដល់អូរកប្រជុំរុប នេះទ្រូវតង់ ។

មិត្តភកតិជាប្រើនូវបានគ្រឿនអាយកកៅហ៊ូករៀលខ្ពន់ទៅនៅអគ្គិភាព ។ គេបាន អេកាសលើរបស់លោកនឹងបានគេប្រើប្រាស់ ហើយលោកយល់ព្រមប្រកាស ថាលើក្រុងក្រុងប៉ែកនិក ។ កៅហ៊ូរប្រើកៅហ៊ូអបអ្នកចំណោមយោបល់ទាំងនេះ ទុកដានីរភាពត្រួតសាររបស់លោកនៅពេលនោះទិន្នន័យខ្លាំងកូវ ។ គេបានប្រើបាយបានមួយជូន ដូសលោកមិនដឹង គឺលោកនិងរស់នៅដោយរបៀបណា តែកៅហ៊ូបាននិយាយ ដោយមោទនេះថា : "ខ្ញុំនឹងរស់នៅដោយកូសិរិយីមិនិច្ច !



ប្លែស៊ីស់ត្បូនច័
BLAISE PASCAL
(១៦២៣-១៦៦២)

ប្លែស៊ីស់ត្បូន ជាអ្នកប្រដឹងលើវគ្គិនិសយ និងរួម ចំណោកយ៉ាងចំដេងក្នុង វិទ្យាសាស្ត្រ ។ លោកចាប់ បងិសទី ក្នុងត្រូវឈបញ្ញវិនិត្ត ។ ហិរញ្ញាការសិទ្ធិភាសាស្ត្រ បានដើរក្នុងលំការពង្រីកនូវទេពការសល្បរបស់លោក តាំងពីនៅវិយកុមារម៉ែន៖ ។ អាយុបាន ១០ឆ្នាំ កុមារ៊ីស៊ីស់ត្បូនចេះធ្វើការកត់សំគាល់ ពីការរាល់ខ្លួនសូរសំពុំ ហើយបានសរសេរ "និក្សុបុបទខ្លឹម" អំពីក្រុក្រោមរាល់ខ្លួន សូរសំពុំឡើង ។ វិយបាន ២០ឆ្នាំ បានស៊ីស់ត្បូនចាប់ធ្វើសំណង់បង្កើតធ្វើយ៉ាងធ័រ លើកណិតសាស្ត្រ និងរុបិទ្ធនា ។

លោកជាអ្នកបង្កើតចេញផ្សាយវិធីធ្វើមុខាបក្សនឹក ចុរាប់ទីកនិងថ្មីលំ និងការសន្តិដ្ឋានពីការស្ថិតស្អោរនៃសំបានបិយាកាស ។ លោកក៏ជាបិតាបង្កើតនូវបណ្តាញម៉ោង គិតលេខ ហើយបានធ្វើប្រុមាណិតិបង្កើតនូវម៉ោងសិនិតិតលេខចំនួន ៥០ ដែលមានម៉ោងខ្ពស់ នូវការពិត្យ ។ មិនតែបុណ្យភាពបានសំគាល់ក៏ដានសូន្យនិទ្ទេមួយរូប ដែលមានទស្សន៍ និយាយ និងសង្គមដំឡើនលើវិនិត្ត ។ វិញ្ញាកម្ម "លិខិតធ្វើចំពោះមិត្ត" របស់លោកត្រូវបានរាយការណ៍ឡើង ជាបណ្តាកម្មសិល្បៈអក្សរសិល្បៈដំឡើនបស់បាកំង ។

រូបគត់នេះយើង និង រូបថ្មីនេះទេ

នៅវាល់ពេលល្អាចក្ខុងបន្ទុលបន្ទុលក្រោរបស់អ្នកគណិតសាស្ត្រនេរដៃរឿងបាន

ស្អាល់ “១” ត្រឹមតែមានតំស្សរជនដើលីវិញយោះនៅទីក្រុងបាតីសមកលើកុះករ ។ តែមានពិភាក្សាត្រាលើត្រឹមបញ្ហា ។ តួននោះមានទាំងបញ្ហាគណិតសាស្ត្រឡើងជាទុង ។ កាលណោះកូមារប្រឈមបាតីសំស្អាល់ទីបែតែមានអាយុ ៨៧ឆ្នាំបុណ្យ ។ មួននោះតែបានឈូចហើយចារចូលដោយបើកកេវកិចចំថ្វាយង់សំលិចទៅមុខខែត្រូវបានបើកបានឡាក់ ដើលកំពុងដំដក និងប្រកែកត្រា . . . ។

ថ្វីមួយ បាតីសំស្អាល់នូវខ្សែតុកចា :

- ពុកន្តាំ ! អាត “ជរណិមាត្រសាស្ត្រ” ដើលអំពីគាត់បានប្រកែកដំដកត្រានោះគឺជាអ្និទានទីបុគ្គលិក ? ថ្វីបើខ្ពុសជាអ្និទានគណិតសាស្ត្រពីខែមិន បុំនួយខ្សែតុកបាតីសំស្អាល់មិនដែលនិកយើងព្យាយាយលំរើងត្រូវបានប្រគល់នូវរបស់ខ្លួន នូវចំណោះដើងពីគណិតសាស្ត្រឡើយ ពីព្រោះលោកយើងយើងព្យាយាយ កូនរបស់លោកនៅតួចពេក ។ ហេតុនោះ លោកត្រាន់តែធ្វើយុវវិជ្ជាតំនាក់តែបុណ្យ ។

- អ្នែ ! នោះគឺជានិត្តនរូបណាមួយប្រជាបន្ទុង រូបមួល ហើយរកនូវទំនាក់ទំនងរវាងរូបទាំងនោះទៅវិញទៅមក . . .

មិនយុរបុន្ណានស្រាប់ទៅ គឺពុកបាតីសំស្អាល់ប្រទេសយើងព្យាយាយនូវរបស់ខ្លួនកំពុងប្រើបង្កើនត្រូវបានបណ្តាលបច្ចេកការណ៍សំខាន់។

- កូនឯងថ្វីអីហើយ ?

កូមារបាតីសំស្អាល់នេះអុប្បាយ មុខឡើងក្រហម :

- កូន . . . កូនកំពុងរកទំនាក់ទំនងរវាង កង់ទ្វាង ជាមួយរូបជ្រើននេះ ។ រូបកង់ទ្វាងដែលកូមារបាតីសំស្អាល់បានបោកគីជាតា រូបនេះមួល ចំណោករូបជ្រើននេះ គឺរូបចត្តកោលកំកង ។ គឺពុករបស់បាតីសំស្អាល់មានការក្រាក់ផ្តើលយ៉ាងខ្សោយចំពោះកូនរបស់លោកដែលមិនទាន់បានរៀនគណិតសាស្ត្រមួយថ្វីណានោះបែបជាអាចដើរិច្ឆេទបាននូវប្រើស្ថិតមួយចំនួនឡើត ។

“១” គឺពុករបស់ប្រសិទ្ធភាពបាតីសំស្អាល់ :

“អំណែរយេច្ច័ន់ទោះលោកគីតុក”

កាលលោកស្តិតនៅក្នុងវិយជានិស្សិត នាទីលាក្រាប្រាប្រមួយនៅ៖ ពេលយើពុំ
ឱ្យតុករបស់ខ្លួនកំពុងអង្គយប្រើបង្រើការនៅលើគីតុកមួយ បាត់សំស្អាល់កំល្លួចដើរស្រាលដើង
ថ្មីម៉ោមកដិតីតុក តែមីតុកបាត់ស្អាល់នៅតែដែកកំអារម្មណីក្រោចខ្លួននិងត្រូវលេខដីថ្មី ។
លោកកំពុងពិនិត្យបញ្ហាបស់មន្ត្រីរហូត្រូវតុក ដែលលោកទីបន្ទីនានទទួលតាំងកង និង
ទទួលបន្ទុក ។

- ខ្សោយត្រូវលេខ បុក ដីវេងរបស់ពាន់លេខ . . . ! បាត់សំស្អាល់ល្បួចនិកក្នុងចិត្ត
កិច្ចការដឹក្បីរអាយុពុំពាន់ តែមិនអាចគេចផុត ។ កំបុំន្លែ . . . ក្នុងខ្លួនរបស់អ្នក
គិតស្រាយវិយក្នុងនេះ បានលេចឡើងនូវពន្លឹមូយៗ ! បាត់សំស្អាល់និកក្នុងចិត្តរចិល
ឡើកាន់បន្ទប់របស់ខ្លួន គូសរាសទូវប្រឈមមួយនៅលើក្រដាស . . . ១០ថ្ងៃក្រោយមក
លោកតាតាបាត់សំស្អាល់ជាមីតុក ស្រឡាកំកាំងក្រោលឯងដោយយើពុំក្នុងរបស់ខ្លួនរាប់
រត្តចំលើកមួយមកជាកំលើគីតុកបស់តាត់ ។

- “ក្នុងសង្កែមថា អំណែរយេច្ច័ន់ល្បួចស្ថិចនេះ អាចនិងជួយសំរាលដល់ការយើ
ក្បាលរបស់តុកដោយសារត្រូវលេខទាំងទ្វាយ” ! ការពិតនោះ គឺជាម៉ាសីនបុក-សង
ដែលបាត់សំស្អាល់បានយកអស់កំលាំងការយើចិត្តបញ្ហាបស់ខ្លួនបុជាចំពោះមីតុក ក្នុងការរួក
រកបង្កើតវា ។ នោះគឺជាម៉ាសីនគិតាលេខដីបុងបង្គស់លើសកលលោកជាមាតាបិតា
បុព្ទសម័យ និងបណ្តាម៉ាសីនកំពុងខ្សែនីទៅនឹងការបង្រៀនបច្ចុប្បន្ន ។

“ដើម្បីបង្កើតធម្មាន”

បាត់សំស្អាល់តាំងត្រូវបង្កើតធម្មានដីកម្មក្រោចដីកម្មក្រោចដីកម្មក្រោចដីកម្មក្រោច
រូប ដែលនេះតែធ្វើការតស្សីប្រចាំរាយតុក និងសាលនាមេរោគ ។ ថ្ងៃមួយ
មិត្តម្នាក់បានរំលើកដល់លោកថា :

- មនុស្សយើងប្រើបាននិងដើមប្រុសដីទំនើសក្នុងប្រាប់ប្រាប់ឡើង ។ ដីកម្មក្រោចដីកម្មក្រោច
និង ជំនេស ។ ដូច្នោះធ្វើមេឡួច និង បង្ហាញភាពនិងត្រាំងត្រាំងព្យោះពោរមានោះ ?

ចំណាំស្តាល់តបវិញ្ញុថា :

- ពីពិណារល់ ! មនុស្សត្រាក់តែដានឱមប្រហុសដែនខ្សោយ តែដានឱមប្រហុស ដែលចេះពិចារណា ។ ហេតុនេះ វាគិនសុខចិត្តទុកអោយព្យាមាបាកបក់រល់រ លើដឹក្សីយ៍ .

“ទន្លឹនិវិញ្ញាសាស្ត្រ”

មានមួននៅ៖ ក្នុងពិធីដំឡើងមួយដោយចេដន្យ ចំណាំស្តាល់អង្គយនោវិក្សរ សង្ឃរាជស្ថុក ។ ពេលដែលសង្ឃរាជស្ថុកជិតកំបានការងារបំសុធនិវិធី អ្នកវិញ្ញាសាស្ត្រ បង្កិចតុត្រូវគុសលើក្តុស ដើម្បីអោយសង្ឃរាជអុដបាន ។ ជាកំពុតាប្រកក់លើក្តុស ត្រាន់តែខ្លាតភ្លើងហើយរល់តំភ្លាម ។

សង្ឃរាជស្ថុកត្រូវឱ្យហើយនិយាយលេងថា :

- លោកយើងទេ ពន្លឹនិវិញ្ញាសាស្ត្រ ដែលទើបនឹងបង្ហាគតែក្នុង ត្រូវរល់តែតែ ទន្លឹនិវិញ្ញុហើយ ។

គឺនិត្របស់សង្ឃរាជស្ថុកចង់និយាយដល់ការប្រកែកជំនួយ ដែលទើបនឹង ផ្ទះទីនឹងរាយអ្នកវិញ្ញាសាស្ត្រ ជាមួយបណ្តាផ្នែកនោវក្នុងសមាគមសាសនា ។ ចំណាំស្តាល់ក៏សិច្ចហើយដឹងទិញថា :

- ជាបរិបាកម្មាស់ នៅក្នុងដែលការម្មាស់ទុកជាពន្លឹនិវិញ្ញុអីក៏កំដែងតែត្រូវរល់ដែរ ។ អាកប្បកិរិយា និង សពិអារម្មណ៍ដៃវីនិលើនិរបស់ព័ស់ស្តាល់មិនបានធ្វើអោយ ក្នុងមជ្ឈម្ញានអ្នកការសាសនាមានការពេញចិត្តទីនឹង ។ នៅអាយុ ៣២ឆ្នាំ ត្រោះ ថ្ងៃកំមួយនោវលើដីដងទន្លេសន បំរុងនឹងផ្ទាញជិតអ្នកវិញ្ញាសាស្ត្រដីក្រោងវិយរបស់យើង ។ ដេវ្តិកិកាសល្អនេះ បណ្តាសង្ឃរាតុលិកនាំត្រាបំផ្តើងថា : ព្រះយេស៊ីបានជាកំណួយ កម្មដល់ជនដែលមិលងាយដល់ព្រះជាម្មាស់ហើយ ។ បុំន្ទៃទុកជាមានការប្រជំនួយ វិបារការតុលិកយ៉ាងណាតិក កំបណ្តាប្រណ្ឌកម្មវិញ្ញាសាស្ត្ររបស់ចំណាំស្តាល់ត្រូវបានជ្រើន ដូចជាបុរាណ ហើយនោវទិបញ្ញបិន្ទុបិន្ទុវិញ្ញាសាស្ត្រនោវតែទូលដីយដីនេះលើដីនឹង សុបរង្វេងនិងសាសនាដានិច្ច ។

លោកបីនិស ហ្មតុស្សវិតិថិជមេង
LEIBMIZ GOTTFRIED WILHELM
(១៩៤៦-២០១៦)



ប្លុតប្រើតនៃលីនិស ជាអ្នកគគិតសាស្ត្រ និង ទស្សនវិទ្យដែលបានរួមចិត្តទុកដាក់ពីខ្ពស់ ឬកិចចេញពីត្រកូលបញ្ចីនៃអ្នកក្រ ។ តាំងពីនៅតុចម៉ែះ លីនិស បានទទួលការបំបនយោងយកចិត្តទុកដាក់ពីខ្ពស់ ចំពោះទទួលការសរុប ធម្មជាតិរបស់ខ្លួន ។ ម្នាយរបស់លីនិស ជាប្រតិបត្តិម្នាយរូបដែលមានរឹងរាល់នៃចំណេះការសារ ។ នៅពានចំណេះការមួយ ដែលប្រាក់ត្រួតពលយោងជាលក្ខណៈដែលបានរួមចិត្តទុកដាក់ និង ចិរយាស សម្រាតិរបស់អ្នក ប្រាជ្ញបើយើងដែរ ។

តាំងពីរឿយ ១២ឆ្នាំ មកម៉ែះ លីនិស បានរៀនដោយខនងង ហើយយល់យោងជោគជ័យបណ្តាលូកម្ពុជាកណ្តាល ។ ពេលនោះ លីនិសកំពុងចាប់ផ្តើមនិកប៉ុនប៉ងប្រាញា រុករកនូវអាមិកកំពាំងទាំងទ្វាយក្នុងចម្បុជាតាតិ ។ អាយុបាន ១៨ឆ្នាំ កុមារ លីនិសត្រូវបានទទួលអាយុឡាយបានរៀនមកកីឡាលីមិត្តិបសិច ។ ក្នុងពេលសិក្សានេះ លីនិស បានបង្ហាញអាយុយើព្យូទ័របញ្ចាត់ដើម្បី ហើយចាប់ផ្តើមធ្វើការស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន ។

ពាណិកម្នាយដែលបានរបស់លីនិសគឺ ស្ថិតក្នុងវិស័យផែគុណ និង ផលចែក ។ លីនិសរួមនិងចាត់រៀន ត្រូវបានគេចាត់ទុកដាក់អ្នកកបដើរក្នុងនិពន្ធផែគុណ ។ ទីនេះ នោកដាក់ទស្សនវិទ្យម្នាយដែលយើរូបរាង ។

ខំណែនីរម្យសេរីនីក្រុងចំណេះ

ថ្មីម្នាយ នោកហ្មតុស្ស លីនិស ដែលជាផីរិបាណប្រទេសយើព្យូទ័រប្រុស

របស់លោក ដែលធើបមានភាយ ១០ឆ្នាំ លួចចូលក្នុងបណ្តាល់យោនៅពេលដែលលោក មិននៅ ។ លោកវិគត់កស្សល្អវិជ្ជាការខ្លាំងដែលមេរោគ ពេលដែលយើត្សាស្សែវិកៈ ដែល កូនធមេរោគ នាន់ "មិនមែនរឿងប្រព័ន្ធឌីតានី" ឬ "មួយការ់មួយយប់" ឡើយវិគត់បែរជា ស្សែវិកៈវិវាទ និង សុស្សុវិត្សាបាន ។

- ប្រាប់អើយ ! ធ្វើម៉ឺងកូនធនឹងយល់បាននូវបញ្ហាដំឡើងកំពុល ដែលនិយាយ នៅក្នុងស្សែវិកៈវិវាទនេះ ?

កូនារបាកំភ្លាកំខ្លួនពីដែលលោកវិគត់ដើម្បីខ្សោយទៅវិនិច្ឆ័យ :

- ខ្សោយពីក្នុង ? ទេមិនមែនទេពុក ផ្ទុយមកវិញ . . . កូនធនិកថា កូនកំពុលធ្វើ ជីវិ៍ជីវិ៍ប្រព័ន្ធផ្លូវត្រូវដែលពេញទៅដោយបុញ្ញក្រឡុប និងវាលស្សែវិតចំឡើក..

ខីពុកកូនារបានតែក្នុងការខ្សោយប្រព័ន្ធនេះ ។ លោកបានរៀបរាប់រឿងនោះប្រាប់កិរិយា៖

- ម៉ោងវាត្រាំ ! កូនយើងនិងធ្វើបាននូវរឿងដីអស្សារមិនខាងឡើយ ។

លើយីន កំសាន្តរបស់មួករូប

ពេលដែលបានភ្លាយទៅជាបណ្តិតនិតិសាស្ត្រ និង ជាមួកគណិតសាស្ត្រដៃលើ ល្អាភ្លោះទៅហើយនោះ តែបីនិសនោះតែចូលចិត្តការប្រែឡើងលេង . . . ។ កាលនោះ ជំនាញនោះ កំពុលមានការិកចំនួនលើក្រសាស្ត្រអាមិកកំបាំងមួយ គិតការធ្វើមាន ក្នុងភ្លាយ ។ បណ្តុវិទ្យាសាស្ត្រពាក់ផ្ទាក់ខ្លួនខ្លួននេះ បានបង្កើតឡាយមាន "សមាគមអូក ធ្វើមានសំគាល់ភ្លាយ" ដែលបុន្ណោះខាងការធ្វើប្រុទ្ធនូវរឿងដែលមួយកំដើរ ដូចជាគារការណ៍នូវទីកម្រិតមួយម្យាង ដែលសំរកទៅលើផ្ទាប់ខ្លាំងជិត្តារោយប្រភាគភ្លាយទៅជាមាសបាន ។

មានមួននោះ ពេលធ្វើជីវិ៍ជីវិ៍ដីអស្សារកាត់នូយុរីមែប តែបីនិសបានសរសរិទ មួយច្បាប់ផ្តើរគោររកាយសមាគមនេះ ដែលពេញទៅដោយបុញ្ញល្អាចានីមការ ហើយជាតាក្សោស់ខាត ដែលតាំមាននរណាយលំបាតក្នុងគោលបំណងប្រែឡើងលេងតែបុំណូការ ។

តែដាការស្ថានមិនមែន បុគ្គាសថ្វេរក្រាយមកលោកក៏បានទទួលលិខិតផ្លូវពេលចាំបាច់ :

“សមាតមយើងខ្ញុំសូមរាយពំលើខ្លស់នូវសពិអារម្មណីដ៏កំពុល និង វិធ្មានដ៏ប្រជាប្រឈម ក្នុងនិភ័យបច្ចុប្បន្នសំណោះសារ ថ្វេរក្រាយយើងខ្ញុំ ។ សមាតមយើងខ្ញុំសំរចប់ពាក់ជួន លោកនូវ រដ្ឋាភិបាលកិត្តិយស ដែលទុកសំរាប់សមាជិកសមាតម ដែលមានស្ថាដែឡើមបំផុត ។

ការរោននៃទោសចរណ៍មួយក្រឡ្បូ

នៅពេលដែលអាយុបានពុម្ពផ្សាយសំណងស្តីពិតណាងអនុគមន៍ “Caleul différentiel” ត្រូវបានបង្ហាញមានការដែកដោញដ្ឋានយ៉ាងខ្លាំង ក្នុង មជ្ឈមណ្ឌលអ្នកប្រាជ្ញ ។ នរណាតាមការករកយើង ? ពីរពេល បុ ត្រូវបានបង្ហាញ ? ក្នុងសម្រាប់បានបង្ហាញមជ្ឈមណ្ឌលបានដោយមិនមែនខ្លួនដោយត្រង់ចាំបាច់ :

- ហើតុងមេច ចាំបាច់ដាក់បញ្ជាផ្ទាល់យ៉ាងនេះទេវិញ ? ចាំពេលខ្លួនខ្ញុំ តី មានតែការកំបុកកំបុកបុណ្ណាគារ ។ ចាំណោកពុរពេលតី ជាមហាសារដឹងឯធម្មិយនៃ ទេព្យកោសឈរ ។

ទុកជាយ៉ាងនេះកើ តែនេះតែចាត់ទុក ត្រូវបានបង្ហាញបង្កើតចេញផ្សាយវិនិយោគ “Progression” និងវិធីការណាស្ថុ ។

ទុកជាយ៉ាងនៃចេញផ្សាយទូទៅការខាងក្រោម

ត្រូវបានបង្ហាញ មានរបៀបរស់នៅយ៉ាងសាមញ្ញ ។ លោកប្រើប្រាស់តែចេញផ្សាយទៅ មកបណ្តាញការ គ្រែមការប្រើ រាប់អាយុលេងលើចិ និងជនទាំងឡាយ ។

ថ្វេមួយនោះនៅបាន ត្រូវបានបង្ហាញថា បណ្តាញការចំមួយក្នុងបំណងរក ទិញសៀវភៅរក្សាទុកដ៏មានតំលៃមួយ ។ លោកបានរកយើងសៀវភៅរក្សានៅ ។ ក៏បុន្ថែ ពេលដែលលោកស្មោរតំលៃ ដើម្បីទិញម្នាស់បណ្តាញការសំដែងអាកប្បែកឱ្យយាមើងផ្តល់ :

- សូមលោកពិនិត្យសៀវភៅរក្សានៅវិញម៉ែន តើលោកពិតជាប្រាជ្ញវារារម៉ែន បុ យ៉ាងណា ? ខ្ញុំយើងចាំបាច់ ...

ម្នាស់បណ្តាញការនិយាយមិនទាន់ចប់យុប្តាស្រុលបុលជង ជាការថែដល់មួយ

អ្នកនិទ្ទេសៀវភៅនៅទេះ ដែលជាអ្នកប្រធ្ថុម្នាក់នៅថ្ងៃសំណើ ដើម្បីបង្កើតបញ្ហាតារនេះដែរ ។ ក្រឡេកយើងឲ្យលើបីនិសភាម តាត់ប្រព្រាប់ប្រព្រាល់គោរពស្សោះ :

- សូមគោរព លើបីនិសដ៏មហិមា ។ តើខ្ញុំអាចសូមការអនុញ្ញាតដូចណាករូវក្នុងសៀវភៅនៅម្ខាយ ដែលខ្ញុំទូទៅនឹងគោរពទៅពុម្ពផ្សាយបានដោរទេ ? ណាគ ?

ពេលនោះខើបម្នាស់បណ្តាតារភ្នាក់ខ្លួនដោយមិនស្វានចាំ : មនុស្សដ៏សាមញ្ញ ឈរនៅពីមុខខ្លួន តើជាអ្នកប្រធ្ថុដ៏ល្អិតល្អ ដែលបណ្តានឲ្យកម្មធម្ភិតសារ្យ និងទស្សនវិធាតាបស់លោកបាននាំកន្លឹកកិត្តិយសដល់បណ្តាតារខ្លួននោះ ។

ត្រូវឈរស្ថិតិយោគនឹងក្នុង ?

អាយុបាន ១៥ឆ្នាំ លើបីនិស ចាប់ផ្តើមទទួលយកប្រព័ន្ធផ្សេងវិធាតាបស់ដោកត ។ យុវវិសុំតច្បាប់ត្រូវការសិក្សានេះ បានល្អជាចិត្តត្រូវកំពង់រៀបរៀបស្ថិតិយោគ និងអ្នកគុណិតសារ្យរបន់របស់បាតំ ។

លើបីនិសកំបានទៅការមហាវិទ្យាល័យអីអេរោា តាមស្ថាប់ការពន្លឺលំមេ រៀបរបស់អ្នកគុណិតសារ្យនៅល្អេន ។ ភ្នាមនោះ លើបីនិសកំពុងល្អនូវកំនិតត្រូវ កំពង់រៀបស្ថិតិយោគនឹងក្នុងមួយកម្មធម្ភិតសារ្យម្ខាយ ដែលអាចនឹងជាដំឡូលយធម្ភិតសារ្យការុបនិយកម្ខ និងមុខវិធាតាមស្ថិតិយោគ ។ សំណង់មួយក្នុងចំណោមសំណង់ពលកម្មដ៏ខ្សោះ ដែលត្រូវចំណាយពេលវេលាយ៉ាងច្រើនសំរាប់ដោះស្រាយ តើការកសាងនូវប្រព័ន្ធសញ្ញាផួករារម្ខាយ ដែលបើប្រាស់ភាសាគុណិតសារ្យ ដែលថ្លែងក្រោយមកបានក្នុងទៅជាមួយតាមការអ្នកដ៏ខ្សោះ ។

ក្នុងរយៈពេលសិក្សានៅមហាវិទ្យាល័យអីអេរោា ក៏លើបីនិសបានដឹងពីបណ្តាសំណង់គុណិតសារ្យរបស់បាត់ស្ថាល់ ។ មួយរំពោះនោះ លើបីនិសបានរកយើងឲ្យក្នុងរណ្ឌកម្មរបស់បាត់ស្ថាល់ នូវពន្លឺដីចិត្តឱ្យចិត្តឱ្យ ដែលជាដំឡូលយធម្ភិតសារ្យនៃក្រុងគុណិតសារ្យ ដែលកម្មកោះក្រោយគឺ លោកជាអ្នកបានបង្កើតវាទី ។ ថ្លែងក្រោយមក ពេលដែលនិយាយដំបោកដែលនាំលោកជាអ្នកបានបង្កើតវាទី ។

ទៅដើម្បីការរកយើងទូទួនគុណភាពសាស្ត្រមហិមានេះ លើបឹនិសសង្គត់ថ្មីថា :

- ខ្ញុំសំរេចបានលទ្ធផលគឺ ដោយសារចោះរៀនសូត្របន្ទាតិបណ្តាបុរិទ្រូចាថ្មី ។ ការរៀនសូត្រមិនចំពោះបញ្ហាយការមួយទេ ដែលខ្ញុំប្រើបានសំណងយល់ប្រសតល់ ទាញយកផលអោយអស់គ្រប់ដ្ឋានជ្រាវយ ដែលនៅបង្កើតឡើង ពិចារណាទូទៅរវាយវិប័យ ប្រើប្រាស់អោយលូបំផុតទូទៅប្រការដែលសំរេចបាន និង អាចសំរេចបាន . . .

ចាថ្នូនដីជិតហាមសញ្ញាម្មោះ . . .

តាំងពីពេលលើបឹនិសនៅវារ៉ាស់ម៉ែង៖ គេបានចាត់ទុកលោកជាតិបណ្តិតប្រកបដោយទេរកាសល្អរាប់រយមុខ ហើយដែលប្រើបានជាងគេក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រវិប្បុចមិមនុស្សជាតិ ។ ស្ថិវត្ថិតគ្រប់ដ្ឋានកវិទ្យាសាស្ត្រ ស្ថិវត្ថិតគ្រប់ដ្ឋានកឧស្សារកម្ម និងទូទាត់ដីវិភាគនៃយោបាយរបស់អីរុបកាលដំនាន់នៅ៖ សុច្ចសិងបានទទួលទូទៅការរូមវិភាគទាន់មានកំលែតិមនុស្សមហិមានេះ ។

គិតដោយខ្សោយកំពើលិខិតទាក់ទងត្រា លើបឹនិសបានសរស់រោងលំទោចំនួន ១៥.០០០ ឆ្នាប់ហើយប្រការក្នុរអោយដោរីនឹងផ្តល់នោះ គិតិខិតណាមួយកំមានដូរកន្លែវសតិអារម្មណីថ្មីដែងដែរ ។ ថាមពលដីមហាមសញ្ញាម្មោះរបស់លើបឹនិស គិតិជាលទ្ធផលនៃជិតាកំកាលធ្វើពលកម្មដីតានីតិនៃមានរបៀប ។ លោកនិយមសង្គត់ថ្មីនៃពីគោលការណ៍៖ “កោរបញ្ជាកាន់តែគ្រប់ត្រាន់ ជាការច្រាស់លាស់ថា ដោះស្រាយសមិការការង់តែងយក” ។ ត្រាន់តែសរស់រោស្សវិកាមួយពីប្រវត្តិក្រសាររបស់លើបឹនិស គេត្រូវតែចំណាយកំលែងពលកម្ម ពាយ្យារ៉ាដែរ ។ លោកលើបឹនិសប្រមួលឯកសារគ្រូចក្រុង ។ ពេលខ្លះលោកបានសំរេចចិត្តត្រូវទៅទិន្នន័យនាបណ្តាបក្រុងដែលប្រាសាទុកណាម ដើម្បីជាការបញ្ចាក់អេកាមីនកសារ ។ ទីបំផុតទីបណ្តាបាយប៉ុន្ម័ណីដីរការសរលេរ ! ។




ហ្មាន់បេនូលុខទៅ

JACQUES
BERNOULLI

និង

ហ្មាន់បេនូលុខទៅ

JEAN BERNOULLI

ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រវប្បធម៌មានគ្រសាមួយ ចំនួនបានទទួលឈរយោះដើលីល្អាត្រាកប់តាំង ។ ក្នុងចំណោមនេះ មានគ្រសារបែងទូយិន្ទោះឡាល់ Baile ប្រទេសសិសជាជីម ។ គ្រសារនេះបានធ្វើឡើងឡាយ មនុស្សជាតិ នូវអ្នកគុណិតសាស្ត្រចំនួន ៤ រូបក្នុងនោះ មានអ្នកគុណិតសាស្ត្រចំ១ នូវរូប តី ហ្មាន់បេនូលុខទៅ I (១៦៥៤-១៧០៨) ហ្មាន់បេនូលុខទៅ II (១៦៦៧-១៧៤៨) និង ជាណីវិញ្ញុ (១៧០០-១៧៤២) ។ អ្នកគុណិតសាស្ត្រ ៣ រូបនេះ ជាអ្នកជួលបង្គាស់ ដែលយល់ចូរស់ នូវមុខវិធានភាពនា អនុគមន៍គុណិតសាស្ត្រ ដែល ព្យារពេន និង លេបិនិស រកយើង និង ប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនដូច្នៃ នូវមុខវិធានដែលសំខាន់នេះ ។ ត្រួតពិនិត្យការណ៍ក្នុងនោះ កត់សំគាល់ មួយគី ក្នុងអំឡុងពេលជាង ២៤០ឆ្នាំ នៅសកលវិទ្យាល័យបាល ជានិច្ចកាលមាន សាស្ត្រាថាយក្រុលបែងទូយិន្ទោះប្រចាំថ្ងៃ ។ ចំណោមមួយគឺដែលជាប្រពេនដែក គុណិតសាស្ត្រប្រចាំថ្ងៃបានវិទ្យាល័យនេះ តីគ្រសារគ្រុលបែងទូយិន្ទោះ បានផ្តល់នៅក្នុងអំឡុងពេលជាង ៩០០ឆ្នាំ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៨១ ហ្មាន់បេនូលុខទៅ I រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៨០ (ហ្មាន់បេនូលុខទៅ II) ។

ខុសចំណោមហ្មាន់បេនូលុខទៅ

ហ្មាន់បេនូលុខទៅ ជាក្នុងចំណោមក្នុងគ្រសារ ។ គីពុករបស់លោកចង់នោយក្នុងប្រពេលរបស់ខ្លួនក្នុងនោះជាបុញ្ញជិត តែហ្មាន់បេនូលុខទៅចិត្តគុណិតសាស្ត្រ ។ គីពុកលោកគី

បានស្តីបន្ទាល់ចាំ :

- ក្នុងឯកសារក្នុងដូចខាងក្រោមនេះយើង ត្រូវរៀតចោះស្អាប់បង្ហាញថ្មីទុក ដើម្បីជាកំរាយការងារ ហើយបច្ចុប្បន្នយកតាំងបាន។

- ដើម្បីត្រូវចិត្តថ្មីទុក ហ្មាត់កំបង្គំចិត្តត្រូវយកអស់កំលាំងការ កំលាំងចិត្ត រវំទម្ពឺជាអេក្រង់រៀន និង ភាសាបរទេស ។ កំបង្គំនេះលាកមិនអាចធ្វើបង់ចោលការ រវំទម្ពឺត្រួតពិតសាស្ត្របានឡើយ ហើយលាកកតែងតែលួចលាក់រវំទម្ពឺដោយមិនអាយី ខ្លួនគ្មានដើម្បីយើងឡើយ ។

នៅពេលបានអាយុ ១៨ឆ្នាំ ហ្មាត់ធ្វើបាននូវរឿងបាត់តណាគិតសាស្ត្រដើម្បី ស្ថិត្រស្ថាលោ ដូចជាការគិតប្រតិទិន គិតតាករវិថី របស់ជាមួយដុំកន្លឹមដារិន ។

មេពាកាសល្អគិតសាស្ត្ររបស់ហ្មាត់ ពីមួយចំឡើងទៅមួយចំឡើងការងារ នៅពេលបានអាយុ ១៩ឆ្នាំ លាកកបានសំរែចិត្តត្រូវបុរាណជីវិតនីក្រោសាស្ត្រនេះ ។

នៅវីរីយ ៣២ឆ្នាំ ហ្មាត់ត្រូវបានការងារមុខតែំណើងអធិការដែលគិតសាស្ត្រ នៃសកលវិទ្យាល័យបាល់ ។

បន្ទទី ២ របស់ហ្មាត់ទី I តីហ្មង់ទី I កំដាមអកដកចិត្តនិងគិតសាស្ត្រតាំង ពីរឿយកុមារដែរ ។ កំបង្គំនេះខ្លួនគ្មានបានការងារងាយក្ដុងភ្នាយទៅជាពាណិជ្ជកម្មហ្មាត់ ហេតុនេះបាត់តែងតែបង្គំអាយុក្នុងទៅរវំទម្ពឺ ។

ការងារនេះ ហ្មាត់បានភ្នាយទៅជាអ្នកគិតសាស្ត្រចេញហើយ ។ លាកកបានឡើងទូទាត់បន្ទប់ប្រសិទ្ធភាព : “តូររវំទម្ពឺគិតសាស្ត្រ” ហើយមិនយុទ្ធប៉ុន្មាន ហ្មង់ទីបានភ្នាយទៅជាអ្នកគិតសាស្ត្រលើល្អាត្រមួយរូបដែរ ។ នៅកាល់លើករិលីករវិះដើម្បី ឡើងវិញ បង្រួមទាំងពីរនាក់តែងតែតិនិយាយលេងជាមួយគ្នា ។

នៅទីបំផុត យើងបាននាំគ្នាបើរីង ដែលខុសស្រឡេះពីរបំណងប្រាញ្យរបស់លាកកខ្លួន ។



ចូលិទ . . . ទ្វាគទេងឃឹង

បុព្ទដិតហ្មាក់ខិវនូយលី បានចាប់ធ្វើសកម្មភាពគិតសាស្ត្រដើម្បីបង្ហាញ
ដោយការស្រាវជ្រាវរាជាណាចារណ៍ ។ កាលសម្រាយនៅ៖ តាមដីវសនាថ្មាននៃក្រុងប្រជាធិបតេយ្យ ជាតិ
ជាយដុះកន្លឹមកិច្ចបេសកជនបស់ព្រះអាណិទេត ជាអ្នកអោយសញ្ញាមហន្តរាយ ដែល
ព្រះពេទ្យបានបញ្ជាក់មកលើដែនដី ។

កំបុងនេះ ហ្មាក់ បានប្រើបានគិតសាស្ត្រស្រាយបំភួរឈាយយើងដំណើរបស់
ជាយដុះកន្លឹម ហើយធ្វើការដោយស្រាយថា ជាយដុះកន្លឹមកិច្ចបេសកជនប្រជាធិបតេយ្យ ដែល
មានទំហំធម៌អាចបង្ហារប្រជាធិបតេយ្យដែនដីបានឡើយ !

បន្ទាប់ពីសំណង់ស្រាវជ្រាវរាជាណាចារណ៍នេះបានប្រកាសចេញ គេបានផ្តល់នាម
ដល់ហ្មាក់ជាបញ្ហាជិត . . . ឆ្លានេះវូរប ។

ដើម្បីធ្វើឱ្យពបនិងសំដីរាយប្រហារនេះ ហ្មាក់ការនៃតែប្រើបង្ហាញទំហំធម៌
ដែលឡើងត្រូវបានការស្រាវជ្រាវរាជាណាចារណ៍ជាបន្ទាន់ឡើត ។ ដើម្បីជានិមិត្តូបរាយ
គោលដៅនៃបស់ខ្លួន លោកបានគូរូបប្រាមេគុម PHAHETON^(១) ជីវិះនេះ
គើងព្រះអាណិទេ ហើយមានអក្សរដែលនៅក្នុងក្រោមជាមួយនាំទំនាក់ទំនាក់ ។

“ខ្ញុំកំពុងដោនុវក្ដានឹងនៅក្នុងចំណោមដូចជាការទាំងឡាយ”
និង“បញ្ជីបញ្ជីក្នុងចំណោមដូចជាតុក”

នៅថ្ងៃ ១៩៨៤ នស្សនាភី “ស្រាវជ្រាវរីនុកសាស្ត្រ” របស់ទីក្រុងឡើបសិច
(ប្រទេសអាណីមិច) បានចុះផ្សាយលើកំពុងខ្លួន នូវអគ្គបទបស់អ្នកគិតសាស្ត្រនៃបន្ទីសិស
“របៀបបញ្ជីនៃការរកអគ្គិបរមា” (Maximum) និងអប្បបរមា (Minimum) ព្រម
ទាំងខ្លោះនាមវិធីគិតសារអគ្គិកនៃ ដែលលោកបានរកដើរ ។

ពីរនាក់បងបុន ខិវនូយលី បាននាំត្រាអានអគ្គបទការសែកនោះ កំបុងនេះមិន
យល់អគ្គិនយអគ្គបទនេះសោះ ។ ហ្មាក់កំពុងនៃរស់និទ្ទេច្បាប់ធ្វើឡើងដោយ
(១) តាមក្រើមប្រព័ន្ធនិទានបស់ក្រុម ហ្មារអគ្គិនជាការបុគ្គលិកប្រជាធិបតេយ្យព្រះអាណិទេ

លេបីនិស ដើម្បីសំរាយលោកធ្វើការពន្លឺលំហកស្រាយ ។ ជាក់ពុអាណាក្រក់ ពេលនោះ លេបីនិស បានដើរទេសចរណ៍នៅប្រទេសអូតាតិទេរីហើយ ។ វង់ចាំយុរពេក មិន យើពុការផ្សេយបែបក្រក់បាននិយាយនឹងបួនថា :

ចង់យល់អគ្គបទការសេតនោះ ជាការណូបំផុត យើងត្រូវធ្វើការសៀវភៅល់ដោយខ្ពស់នេះ !

ហើយចាំបួនយល់ស្របតិនតនោះ ។ ភ្នាយនោះបងបួនទាំងពីរនាក់កំចាប់ផ្តើម ធ្វើការស្រាវជ្រាវ ។ ក្នុងរយៈពេល ពាណិជ្ជា អ្នកទាំងពីរមិនត្រឹមតែយល់អស់នូវអគ្គបទ នោះ ថែមទាំងព្រឹកបាននូវវិធីគណនោះទៀតដែង ។

ស្ម័គ្រាយ ឬ កំតាមិតសារាយ្យ ?

សកលវិទ្យាល័យបាន ជាសកលវិទ្យាល័យមួយគួច ។ ដើម្បីធានាអាយមាន ការងារធ្វើនៅទីនេះ ក្រោក់ (កាលណោះ ជាសាស្ត្រាចារ្យកណិតសាស្ត្រនៅសកល វិទ្យាល័យ) បានរីកហើយចុះក្នុងកំពង់ការពារីកឱ្យបច្ចុប្បន្នរដ្ឋសាស្ត្រ ដើម្បីធ្វើ ក្រោយងាយស្រួលក្នុងការការកំណែរដោងជាសាស្ត្រាចារ្យរដ្ឋសាស្ត្រ ។

ដោយស្មាប់តាមដីបុន្ណានរបស់បង នៅអាយុ ២៧ឆ្នាំ ហើយបានជាក់ពាក្យ ប្រឡាយនិកឱ្យបច្ច "ស្តីពីការចុះការសំសាន់ដុំ" ។ គណៈមេប្រយោគរបស់សកល វិទ្យាល័យបាន មានការង្រៀងផ្ទូលយ៉ាងខ្លាំងមិនយល់ថា តើនិកឱ្យបច្ចនេះ ជាសមិទ្ធិ ស្រាវជ្រាវខាងក្រោមធនាគារ ឬ កំខាន់រដ្ឋសាស្ត្រ ។

និកឱ្យបច្ចនេះ ក្រោពីការសរស់រដ្ឋិមសេចក្តីយ៉ាងខ្លួន ដែលខ្លះសនាយអំពី កំនិតធ្វើការវិភាគលើរចនាសម្ព័ន្ធបានរបស់សាធាថ្និ៍ចេញ គឺសុខ្នួនឱ្យជានិកឱ្យបច្ច នៅពីរនាក់កំពង់ការ ជាបុច្ចាតិសេសសុរារអាយយកចិត្តទុកជាក់តី អ្នកនិព្ទុនិកឱ្យបច្ច នេះ បានប្រើវិធីគណនារបស់លេបីនិស ដែលទើបរកយើពុការមកដោះស្រាយបញ្ហា ហើយ បង្កើតសមិការអនុគមន៍ ដើម្បីរកបន្ទាត់ការង ដែលស្មែងពីរបាតរបស់សាធាថ្និ៍ នៅពេលទទួលកំណែរម្បែនណាមួយ ។

១២០ ? ងាយស្ថិត ចុ ទិន្នន័យ ?

ឆ្នាំ ១៩៦០ ហ្មង់បើរាយលី បានធ្វើទស្សនកិច្ចនៅបាត់រែវ ។ នៅទីនេះ ក្នុងសម្រាយប្រជុំមួយនៃបន្ទូលទឹកក្រុងវិបស់ទស្សនវិទ្យា ម៉ោងច្បាប់ ហ្មង់បានជួលបញ្ជីពីតាំងដោយផែងទ្វូន្យ ។ ទ្វីពីតាំង ជាអ្នកកំពុងគេចង់ផ្លូវបាយលីពីអគ្គិភ័យទៅការសែវភ័យបានលើបីនីស ។ ដោយយើពីទ្វីពីតាំងតូចពីត្រូវចាប់ វិធីគណនាថ្មីរបស់លោកលីលើបីនីស ពីបាករូបលីពេកហ្មង់សិចពីធម៌ទាញយកក្រដាស និង ស្ថាបុរាណកាមកដោះស្រាយ លំហាត់ ដែលទ្វីពីតាំងពេលថា ពីបាករពេកនោះ ហើយនិយាយថា :

- នេះត្រួមពេជាដោល្យងរបស់ក្នុងក្នុងទេ មានអ្នកសំខាន់ ដែលលោកក្រោរយកចិត្តទុកដាក់នោះ ! ហើយនិងជាថាពិបាក នោះក្រោរពេរាប់បញ្ហាលំហាត់អំពីបន្ទាត់ ខ្លួន - នាប់^(១)

ទ្វីពីតាំង ក៏សំណួរពារាយហ្មង់បារេងទូទីរមុខវិធានៈនេះ ដើម្បីតាត់អាចធ្វើការស្រាវជ្រាវដោះស្រាយលំហាត់បន្ទាត់ខ្លួន - នាប់នោះ ។ បន្ទាប់ពីការសិក្សាដាមួយហ្មង់អស់ចំនួន ឬខេមក ទ្វីពីតាំងបានយល់យ៉ាងច្បាស់ទូទីរចិនកន្លែងវិធីគណនាគណិតសាស្ត្រ ។ ម៉ោងព្រោះយកមុន ក្នុងសិស្សដែលត្រូវបានដោះស្រាយ បានសរសរស់រេចជាស្ថាតរ សេវវិកាសិក្សាដូចមួយបង្គាល់អំពី ការវិភាគបញ្ជាផ្លាមុខុមារៈ ជាតិសេសគិត្យស្រាយប់ក្នុងបន្ទាត់បន្ទាត់ - ខ្លួន - នាប់ ដែលលោកក្រោរហ្មង់ ចាត់ទុកចាតិបាកនោះ ! ។

តើចំណែកត្រួមពិភាក្សាប្រចាំខែ ?

ឆ្នាំ ១៧១៥ ហ្មាក់បើរាយលី បានលាទាកលោកនោះទៅដោយការរប់បង ។ គណៈនាយកសាលាធិទ្វាលំយបាលំបានប្រជុំត្រូវពិភាក្សាតីការប្រើប្រាស់តាំងអ្នកដីនូវ ស ហ្មាក់ និង អ្នកទទួលបន្ទូកមុខដីរោងជាគិត្យាការមុនវិធានៈគណិតសាស្ត្រ ។ អ្នកចាំងទ្វាយ ឯកភាពត្រាងារីពីហ្មង់ ដែលពេលនោះគាត់ជាសាស្ត្រាចារ្យគណិតសាស្ត្រ និង រូបវិទ្យា ហេង្សោននៃម៉ោងបានវិទ្យាលំយមួយក្នុងប្រទេសហូឡូង ។ នៅពេលដែលគណៈ (១) នោះជាបន្ទាត់ការអមួយគត្តាប់ចំណួចពី ដែលមិនស្ថិតនោះដើម្បីបន្ទាត់ឈរក្រង់ ហើយវិទ្យាដែលនាយកសិក្សាដែលនោះ ក្នុងចំរោះលោយបាយក្នុំបំផុត ។

ដីកនាំទីក្រុង សំណូលពរអាយសកលវិទ្យាល័យផ្តល់ជំនួយពីលទ្ធផលនៃការពិភាក្សា និងការបោះឆ្នោត តាមទម្រង់មុខរបស់ក្រុមបីក្សារិទ្យាសាស្ត្រលោកប្រធានក្រែម បីក្សារិទ្យាសាស្ត្រ នៃសកលវិទ្យាល័យបានផ្តើមបាន :

- នេះជាករណីដែនសព្វបានដោយចិនបានចិត្តភាក្សាអ្វីយ ។

ដើម្បីផ្តើមបាន និង ទំនុកទុកចិត្តរបស់សកលវិទ្យាល័យ នៅថ្ងៃទទួលតំណែងនឹងប្បុងបានអារ៉ាបាយការណីវិទ្យាសាស្ត្រដែលមួយគឺ ការពិភ្រាសាគំពីហេតុការថ្ងៃរបស់មុខវិធានីភាគ និង លេខាគមិតសាស្ត្រថ្មាក់ខ្ពស់” ។

ភាមចិត្តទូទៅវិទ្យាសាស្ត្រ

នៅសពវេត្យទី ១៨ មុខវិធានីភាគគិតសាស្ត្រ ត្រូវបានបណ្តាលូកវិទ្យាសាស្ត្រទទួលស្ថាប់ជាមុខរបណីដែលប្រជុំ។ ពេលនោះ បានលើចេរីធម្មុរបញ្ជាប់ នរណាមុក ឬ ន ទទួលស្ថាប់នូវសិទ្ធិភាគិភាពក្នុងការរកយើងឡើងនិងកណ្តាបីនេះ? បណ្តាលូកគិតសាស្ត្រ អង់គ្លេសបានសម្រួលដោយចិត្តរបស់មុខវិធានីភាគ ឬ អ្នកគិតសាស្ត្រ នៅថ្ងៃនេះអីរីប៊ូ អេ:អាយចា : អ្នករកយើងឡើងនិងកណ្តាបីនេះ គឺ នៅបីនិស ឬ ចំណោកសាមិខ្លួនលើបីនិសបែបដោទទួលស្ថាប់ចា គឺបងបុនបែរនូយ៉ាវី ទីបសមជាមុកនិពន្ធនូវវិធីកណ្តាបីនេះ ហើយមានសិទ្ធិទទួលរាល់លក្ខនូវកិត្តិយសនេះ ជាមួយអ្នកដែលបានបង្កើតមុខវិធានីវិទ្យាសាស្ត្រនោះ ។

នៅពេលនោះ ប្បុងបែរនូយ៉ាវី បាននិយាយចា :

- ភាមចិត្តមាត្រានិវិទ្យាសាស្ត្រ មិនមែនជាសិទ្ធិភាគិភាពទេ តែគឺជាការពិធីកសតិភាពមុណ្ឌវិទ្យាសាស្ត្រ ដើម្បីបង្កើនបន្ទូលកំណែងរបស់វា !

បន្ទាប់ពីរណាការរបស់នៅបីនិស (ផ្លូវ ១៧១៨ ប្បុងបានភ្លាយថែជាមុកលួយជូរមុខក្នុងមជ្ឈម្ញានគិតសាស្ត្រទីបីរីប៊ូ ហើយបន្ទាប់ពិធីកមុខវិធានីភាគគិតសាស្ត្រយោនទៅការដោយកំពុលថ្ងៃទ្រព្យ ។



សាខាណីច ឡុ សុតែស៊ី
ALLXIS CLAUDE CLAIRAUT
(១៩១៣-១៩៦៥)

អាចិចសិ ភូតំភ្នរូ ជាពលិតវិទ្យាជាតិបារាំង ដ៏
 ល្អឈររាងម្មាក់ ។ ដោយទទួល ឥទ្ធិពលពីឱ្យក ដែលជាថ្វូ
 បង្រៀនគណិតសាស្ត្រ ក្នុងបានស្វាល់គណិតសាស្ត្រតាំងពី វិយកុមារការពាម៉ែន ហើយនាប់
 ចាប់បាននូវមុខវិធីវិទ្យាសាស្ត្រនេះហើយ ។

អាយុបាន ១៦ឆ្នាំ លោកបានភ្លាយទៅជាអ្នកទិន្នន័យសំណង់គណិតសាស្ត្រ ដែល
 ពីររោងយុទ្ធសាស្ត្របាន ត្រូវឈុបចេញទៅលាប់ចម្លាការបសន្ទន ហើយ
 ត្រូវរោងផ្ទាត់ជីសតាំងលោកជាសមាជិកបណ្ឌិតសាស្ត្រ នៅថ្ងៃដែលមាន
 វិយ ១៨៧៣ ។

កំភ្លូ ជាអ្នកឈាយនុងមុខដើរមុន ភូមិការប្រើធិរាត្រគណិតសាស្ត្រសំរាប់ស្រាវ
 ជ្រាករុបវិទ្យា និង ថ្វីរោងយុទ្ធផ្សារិទ្យាបានភ្លាយទៅជានិទ្យាសាស្ត្រមួយយ៉ាងវិស័យ ។
យេសែសក្រុម ឬ កំយេសែខ ?

កុមារភ្លើនដែលត្រូវបានភ្លាយឱ្យឱ្យក និង ទាក់ទងឯល់ភ្លាយឱ្យឱ្យក ។ ដោយ
 ស្រឡាញ់ភ្លើន លោកត្រូវបានឱ្យបានការងារ ហើយបើកស្រួលការ " បណ្ឌាថ្មីសិលទ " របស់អីត្រូវបានភ្លាយក្នុងមិលរូបចំនូវ ភូមិបំណងភ្លាយក្នុងមានថ្មីលេងបុណ្យភាព
 ដើម្បីតាត់បានទៅនេរដៃដាក់ពីឱ្យភ្លាយក្នុងសិស្ស ។

កីឡាកំបុណ្យ តាត់មិនអាចថ្វីការបានឡារោះ ពីរបោះកុមារភ្លើនដែលត្រូវបានភ្លាយឱ្យឱ្យក ។

រូបនេះ គឺ រូបអី ? គើតូរដើម្បីធ្វើអី ? គើតូរធ្វើនៅពីណឹងចានទេ ? ។ ល។ និង ។ ល។ លោកហ្មង់ផ្តើយអោយជុំតិមាត់ថា :

អោយតែអារាងជាថ្មី ក្នុងសំណុរនេះមិនខាន ។ ហេតុនេះ ក្នុងជាថ្មីខាងការអាយុតុកត្រូវតែបង្រៀនអក្សរ ដែលកត់ត្រានៅពីក្រាមរូបតាំងទៅទាំងនេះ ។ លោកហ្មង់មានការកែត្រួតតាមការបង្ហាញ ចំពោះគឺតិចចង់ដៃចង់ដើម្បីរបស់ក្នុង ហើយលោកការអំពីស្អាតំងកាំង ថែមឡើត ដោយយើពុកនប្បុសរបស់លោកភ្លាមខុសចម្លាត ។ អាយុបាន ៥៥ ឆ្នាំ ក្នុងរយៈពេលតែមួយសប្តាហើសោះ កុមារក្នុងបានរៀនអក្សរហើយដែលអានថែមឡើត ។ សៀវភៅរៀនអានដីបុងបង្គុស់របស់កុមារក្នុង គឺ ជាសៀវភៅរៀនដូចមួយឯកស៊ីអ្នក គិតសាងស្ភ័យហើយក្នុង EUCLIDE !

នៅថែលបែលកុមារចិត្រនៃនេះនេះ

ក្នុងក្រុង ជាបែងពិស ។ កុមារក្នុងតែងឱ្យរកលើយើងជាប្រើនមុខយកមកកំសាន្ត ហើយប្រើប្រាស់លើថាមូលបញ្ជាយការរំពោះជាមួយបុង ពេញតែបន្ទប់ ។

តែមួយរយៈពេលដែលដកកំចុំ និង ការអារាងនោះ លោកហ្មង់ បានសំគាល់ យើពុកថា យប់ណាក់ក្នុងបន្ទប់របស់ក្នុងលោកស្សាប់ស្សាត់ ។ លោកនិកថា ក្នុងថាមូលប្រព័ន្ធបែងបានសំខាន់សំខាន់ ។ ថែដន្យ នៅថ្ងៃមួយលោកភ្លាក់ធ្វើការពីកណ្តាលអាង្រាត លោកបានយើពុកតិនភ្លើនៅក្នុងបន្ទប់របស់ក្នុង ។ លោកកំច្រោនទ្ទារចូលទៅ ដើម្បី ពន្លាត់ត្រួតឱ្យ ។

បាតុភាពដៃថ្ងៃកម្មួយបានសិក្សាឌនោះក្រោមត្រួករបស់លោក គឺក្នុងហើយនឹងបន្ទប់កំពុងអង្គួយទល់ក្បាលត្រាមីលសៀវភៅរៀន ដោយមិនយកចិត្តទុកដាក់ដល់រឿង អ្នក ដែលស្តិតនៅជុវិញ្ញុទូទៅទីឱ្យ ។ ការពិតកុមារទាំង ២ កំពុងរៀនគិតសាងស្ភ័យ ! ។

លោកហ្មង់ មានការកែត្រួតតាមការបង្ហាញយ៉ាងខ្សោយ ពេលដែលយើពុកនប្បុសត្រួតរបស់

លោកអាណស៊វវរការដ៏លើឈ្មោះ របស់អ្នកគណិតសាស្ត្រទ្វាត់កាំង “ការវិភាគចម្លាក អនុគមន៍” បាននឹងយថាគារស៊វវរការមួយក្នុងចំណោមបណ្តាលស៊វវរការដ៏ប្រចងបង្គល់ដែល ស្ថិតិការវិភាគគណិតសាស្ត្រ ។

ពេលដែលសូរទៅក្នុងទីបានលោកដឹងថា : ក្នុង និង ប្រុស ផ្ទាប់បានរៀនរួចទៅ ហើយស៊វវរការដ៏លើឈ្មោះដៃខែឆ្នាំ ដូចជាស៊វវរការ “ គណិតវិទ្យាប្រើក្នុង នាយកគណិតសាស្ត្រ ” របស់អ្នកគណិតសាស្ត្រហើយ ស៊វវរការ “ បណ្តាលបន្ទាត់ស្របមុខ ក្នុងក ” របស់ទ្វាត់កាំងជានើម ។ កូមារទាំងពីរបានរកដើរស៊វវរការនោះនៅក្នុង ទូស៊វវរការរបស់ខ្លួនខ្ពស់ ។

កាលណោះ ក្នុងទីបានអាយុ ៩ឆ្នាំ បុណ្យល្អាច់ !

ចិត្តគ្រួចងោយទីសង្គមយំតើបិច្ចុះ

ឆ្នាំ ១៩៦៥ នៅសម្រាប់ប្រជុំមួយរបស់បណ្តិតសភាឌវិទ្យាសាស្ត្រ ចាប់ស បាន ពើការធ្វើឱ្យនូវព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ថ្មីថ្មីក្នុងមួយ ។ បណ្តាលអ្នកប្រាជ្ញ ដែលមានពុកមាត់ខែំ អង្គុយស្ថាប់យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ទូវរបាយការណ៍មួយ ស្តីពីបញ្ហាគណិតសាស្ត្រ ។ អ្នកធ្វើរបាយការណ៍ គឺ . . . កូមារម្នាក់អាយុ ១២ឆ្នាំ ។ កាន់តែតាមដានស្ថាប់គេការណ៍ពេ និកសង្កែយក្នុងចិត្ត ធម៌ដឹងពើកូមារនេះ ពិតជាអ្នកនិពន្ធដើរបាយការណ៍នោះមែន ទេប្រើ ? ពីព្រោះកូមារនោះបានទទួលសាមាមកំពើខ្សោយបន្ទាត់ការងារដ៏សុគ្រស្តាត់ ដែលខ្ពស់ គេបានរក ដើរ ហើយគោលប្រើដិតណាងអនុគមន៍សំរាប់សង្គគម្រោះដ៏ខ្សោយបន្ទាត់ ការងារនោះ ។

ពេលអាណរបាយការណ៍រួចហើយ គ្មាននរណាម្ភាក់ទេដែលនោះ ។ អ្នកប្រាជ្ញ ម្ភាក់បានដឹងបិយរឡើងសូរថា : អីសាក់ពីរតាន និង លែបិនិសដ៏មហិមា ទីប៉ែរក យើរិចិត្តណាងអនុគមន៍មួននោះរាប់សិបផ្ទាំបុណ្យល្អាច់ ! ក្នុងចំណោមបណ្តាលអ្នក គណិតសាស្ត្រ ដែលមានរត្តមាននោះទីនេះ គេប៉ែរតាននរណាយលំរោយច្បាស់អស់ ទូរិវិធិណាងនោះដែរ ។ សូមអាយុយើងខ្ញុំបានដឹង ពើនរណាងជាប្រជាប់បានរៀនអ្នក និពន្ធដោយធ្វើរបាយការណ៍នេះ ស្តីពីធនិតិណាងដ៏លូបរាលិតផ្ទុងៗ ?

គេនាំត្រាចោទស្សនរអ្នកនិពន្ធតូចប្រមក់នេះ នូវព្រឹត្តិការណ៍គឺតណិតសាស្ត្រយ៉ាង ត្រួមលើសលប់ ។ ហើយគោកាន់តែស្ថាប៉ាងការងារស្ថាប់ស្មោះ ពេលដែលបានដឹងថា កុមារក្នុងក្រុវ់ ឬវុបច្ចេះដោយខ្លួនឯងតាមបណ្តាលវិញ្ញាកម្មបញ្ហាគណិតសាស្ត្រជាមួលដ្ឋាន ហើយទន្លឹមនោះ មានការយល់ដឹងស្តីពីបណ្តាលបញ្ហាគណិតសាស្ត្រនាបេលបច្ចុប្បន្នយ៉ាង ឆ្លាស់ប្រាកដ ។ ទេវិទីវិវិឌ្ឍឈុ សមាជិកបណ្តឹតសកា ដែលមានមុខគុងអង្គប្រជុំនេះ បាន ប្រាកដយកទ្វីរិងនិយាយក្នុងសំណែរក្តួចដោយក្នុរកើបចាំ ។

- នៅចំពោះមុខយើងនេះ ពីមែនជាកុមារតូចប្រមក់ទ្វីរិ នៅជាមនុស្សម្នាក់ ដីមហិមាសក្តីសមមានតួនាទី ក្នុងចំណោមបណ្តាលអ្នកប្រជុំជំរបស់ប្រទេសបាកាំង ។

លោកត្រូ ហុងក្រុវ់ ជាយុត្តិកដែលយករក្សារក្សារ មានក្នុរកើបីរិករាយចិត្ត យ៉ាងវិក្ស់លិង លោកការ់ដែលទាក់ទងពីរបស់វិវិឌ្ឍឈុ ស្ថាមពុពុទ្ធិមលចចោរបិបុរាណត កំរើក្រុកប្រស់រក្សារដោយទិកនៅប្រាំ ។

ការចំណោះផើយក្នុរិក៖ ដែលអ្នកលក់ទៅលិត្ត

នៅឆ្នាំដែលក្នុរក្សារ អាយុ ១៨ឆ្នាំ ទៅការសល្បោគណិតសាស្ត្របស់លោក បានលើចបង្ហាញរោងយឹកការ់តែច្បាស់ ដែលមជ្ឈូនដារអ្នកគណិតសាស្ត្រអីវិបត្រវ ិកភាពត្រួតពិនិត្យលក្ខណៈ ។ បណ្តឹតសការិទ្យាសាស្ត្របានប្រជុំពិភាក្សាបិបញ្ហាត្រូវ តែអារ៉ីត្រូវក្សារដោយចូលជាសមាជិករបស់បណ្តឹតសកា ។

បុំនែលក្នុរិក៖ថាតាំងរបស់បណ្តឹតសការិទ្យាសាស្ត្រធិនីនៅបានចំងចារសំខាន់ថា បុំដិនឈរលើយោះថាគារងារនេះគ្មានជាសមាជិកបណ្តឹតសការត្រូវតែមានអាយុគិចបំផុតត្រីម ២០ឆ្នាំ ទ្វីនឡើ ។ គេមិនដឹងត្រូវរបីវិធីណា ដើម្បីដោះស្រាយករណីក្សារ ។ គេសំរេច ចិត្តធ្វើរបាយការណ៍មួយច្បាយដូចនេះព្រះរាជាណាចកំ សិទ្ធិ ១៥ ដើម្បីសំមគិសំរេច ពីព្រះអង្គ ។

បណ្តាលសមាជិកបណ្តឹតសការមិននឹកស្សានសោះថា ដើម្បីធ្វើយបនិងការប្រាស់ខ្លួន អំពីការបំពានលើក្នុរិក៖ ដែលអាចនឹងកើតមានទ្វីនោះ ព្រះរាជាណាចកំ ទទួលបានសំខាន់ខ្លួន អំពីការបំពានលើក្នុរិក៖ ដែលអាចនឹងកើតមានទ្វីនោះ ព្រះរាជាណាចកំ

១៥ បានធ្វើយេតបវិញ្ញុដោយភាពក្រមាថ្មត្រីមចា :

នេះជាការបំពានលើលក្ខណិក៖ ដែលអ្នកណាក់ពេញចិត្តដែរ !

“ទូទៅយសនៃក្រុមដឹកអ្នក”

សតវគ្គី ១៨ ជាសតវគ្គីដែលបុរីទ្រាន់អីរុប កំពុងត្រូវការអោយដោះ ស្រាយបញ្ហា : ប្រព័ន្ធដោកាត ឬ ប្រព័ន្ធបញ្ហាដោន ដែលបកស្រាយបំភីទានយ៉ាងសម ស្របចំពោះសកលលោក ។ កាលណោះរូបវិទ្យារបស់ពួកវិទ្យាតារការទំព័របញ្ហាបាយ យើងទូទាត់ថាមពលរបស់វា ក៏ហូតដោយគឺតិចជាតិនិយមហុសហគុ ឬណាមុកវិទ្យាសាស្ត្រ បាកំងចេះពេចចេសការពារប្រព័ន្ធរបស់ដោកាត ។

ថ្វីមួយនោះ ក្រុមអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រវិយក្រុងរបស់បាកំង ដឹកនាំដោយលោក មួយចិន MAUPERTUIS បានប្រជុំតាមដីមីរីធ្វើការយោសនាទាមពីរដី របស់ពួកវិទ្យាតារ ។ យុវជនក្នុង ជាសមាជិកឱ្យក្រុមក្នុងក្រុមនេះដែរ ។

ក្នុងថ្វីមួយនោះ ជូនដឹកអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ ដឹកនាំបាកំងទៅទំនួរទី កុងជាមិន ជូនពិភាក្សាតាន់ការលំពេលបាយល្អាច អំពីបញ្ហាបុរីទ្រា ។ តែកំពុងត្រូវម រូបចំការពិភាក្សាប្រឈមយ៉ាងអស់ដែ ជាបណ្តាមុកវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលតាមនិកាយដោកាត ។ ជាមួយនឹងសំដីមុកត្រួច រោហាន់បុន្ថែមប្រសប់ ឡាកទ្វីយ ដើមីបញ្ហាកំ សិទ្ធិផ្ទាល់នូវលក្ខណៈត្រានមួលដូចរបស់ប្រព័ន្ធដោកាត គោលនារាយអោយបណ្តាមុក វិទ្យាសាស្ត្រអភិវឌ្ឍនិយមរបស់បាកំងទទួលបានជួយ ។

ដោយព្រៃវបានជួយពិនិត្យវិទ្យាសាស្ត្រនេះ បណ្តាសមាជិកបណ្តិតសការ និកាយដោកាត បានសងសឹកក្រុមអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រវិយក្រុងរបស់ក្នុង ដោយហេតា “ក្រុមក្នុងដែលវិញ្ញុរបស់វា” ។ បំណងរបស់គេគិចជំនឿយាយចា នេះជាក្រុម ដែលបាននាំមកនូវកិត្តិយសដីថ្វីជាមុកវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលមិន ចេះការពារពលរដ្ឋបាកំងត្រាន់ ដែលបាននាំមកនូវកិត្តិយសដីថ្វីជាមុកវិទ្យាសាស្ត្រ ជាតិខ្លួននោះ ។

ចូលរៀនដៃសំណើកំណត់

កាលនោះគួយលំថា ដែនដីមានរូបរាងដឹកចំជាបានមាន ឬ ក៏សំខែកទៅបីល Pôle ទាំងសងខាង ។ នោះគឺជាបញ្ហាមានអត្ថនឹងឱ្យវិទ្យាសាស្ត្រដែល មានអត្ថនឹងយនស្ថុន វិធាតដែល ។ នេះតុលេខាឌ្លីមទៅជាបញ្ហាពូរិវិទ្យាដែនដីតែនៅជាការដោះស្រាយបានយ៉ាងត្រីមត្រូវ ដែលអេអាយនូវការប្រកែកដោលភ្លាហរាងប្រព័ន្ធដែកការ និងប្រព័ន្ធព្យារពេតាន ។

ដើម្បីស្រាវជ្រាវបញ្ហានេះ បណ្តិតសការវិទ្យាសាស្ត្របានរៀបចំឡាយមានក្រុមស្រាវជ្រាវសង្គមមួយ ធ្វើដីលើរទេការសំបុរាណខាងដើម ដើម្បីរាយសំបណ្តាយខ្លួនដីនៅក្នុងខេត្ត ។ ក្នុងបានចូលលួមយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងក្រុមនេះ ពេលដែលលាកទិនបានភាយ ២ពាន់ឆ្នាំ ។

ឯកសារ ដែលនឹងប្រមូលបានជាមួលដ្ឋាននៃការករើបញ្ជាមុនការ តាមដឹកសាស្ត្រដីមានកំណត់លូរបស់ក្នុង " ក្រុមសំបុរាណសំដីដែល ។ សេវរការនេះបានរូមចំណោកកំណត់ការបរាជធម៌បស់អ្នករួមវិទ្យា ដែលយើរាយដែកការ ហើយបានធ្វើឡាយរបស់វិទ្យាសាស្ត្រដែលការនៅប្រទេសបានរៀបចំឡាយរបស់វិទ្យាព្យារពេតាន ភ្លាហទៅជាមុខវិធាតិវិទ្យាសាស្ត្រដឹកចំការនៅក្នុងការព្រឹត្តិកមុខវិធាតិវិទ្យាបាន និង អីរុប ។ មិនតែបុរីយោះសេវរការនេះ បានរូមចំណោកយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការព្រឹត្តិកមុខវិធាតិវិទ្យាបាន គណិតសាស្ត្រទៀតដែង ។



គារនទ្ទី-ពីរោម សុខី
(១៧៤៧-១៧៨៦)

សុខី ជាតិមិនូជាតិសុយំអេត មានកំណើតចេញ ពីត្រពូលភ្នំពេញ បានក្លាយជាបុរីធម្មុតុលេបង់ការ ហើយនូវក្រោត កំព្រះស្ថ្រីរទៅនៅថ្ងៃការអោយអ្នកដុំឱសចម្លាក់ ។ ចាប់ពីអាយុ១៩ឆ្នាំ កុមារសុខីបានចាប់ធ្វើម ឈានចូលរិសយគិមិជោយខ្ពស់ ។

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៧៧៨ បណ្តាលសំណង់គិមិអនុវត្តិតែសាន្តនៃបសសុខីបានលើខ្លួន ខ្លាងពេញសកលលាត ។ លោកបានបងិលចចំពេះសំណើរបស់ស្អួចអាមីម៉ែង ដែល អោយចាកចោលមាតុកុមិជោយអោយមករស់នៅថ្ងៃការនោះទិន្នន័យបានបិទ ហើយ លោកតសុបន្ទាការអោយនៅស្ថិតិស្ថាប់ស្រុំមរបស់ខ្លួននៅទិន្នន័យ គឺជាបុរីធម្មុតុលេបង់ការ ។

លោកបានបងិតចូលចូលជាតិជាតិរបច្ឆីន ហើយលោកកំពុងកិច្ចការ និងការរបស់ខ្លួន ។ សុខីបានបងិតចូលចូលជាតិជាតិរបច្ឆីន ហើយលោកកំពុងកិច្ចការ និងការរបស់ខ្លួន ។

ពាណិជ្ជកម្មនៃការបង្ហាញសុខី

សុខីមានចំណាប់ថ្ងៃការយោងជក់ចិត្ត ជក់អារម្មណ៍ ។ ក្នុងកិច្ចការពីសាន្តនៃ លោកប៊ែងទៅត្រូវបែងពាល់ និង ជាតិពុលដឹងគ្រោះថ្នាក់ ដែលមិនចាប់ពេលណាទីយោ រាជការបង្ហាញមានមហនុរាយដល់ជាតិ ។

ថ្ងៃមួយ មុនពេលចូលបន្ទូបិតិសាន្តនៃ សុខីបានផ្តាមុកដុំអ្នកដុំឱសយករបស់ខ្លួនថា៖

- តម្លៃរនេះ ខ្ញុំរាបចំដើរីទីសោធីថាមួយចាត់ក្នុរ Chole (cl₂) បើសិនបងបងយើង ខ្ញុំដូល បងបងកំចុលក្នុងបន្ទប់រោគយោះ តែត្រូវបើកទាររាយអស់រូចរាល់រោគយោះ ឬនៅ ផែនទៅក្រោម . . .

/ អ្នកដឹងទូយការណោះប្រាសីន ព្រមទាំងយោត់កំរោគយោកប្រាំឡូនលេខនីង មច្ចូនាគាយឃាងនេះអី តែសីឡូវិនិយាយដោយនីងដឹងថា :

- មិនបានទេ ។ ជីវិតរបស់ខ្ញុំមិនមែនជាប្រការសំខាន់ទេ ។ ប្រការសំខាន់គឺ ត្រូវកររោគយើងឡើលក្នុងរាជរាធម៌សំខាន់ខ្លួន ។

ឡេះចហក្ស្រត និង ឯធមិត្រ

ក្នុងមួយជីវិតវិទ្យាសាស្ត្របស់ខ្ញុំ សិទ្ធិ នៅតែរស់នៅយ៉ាងល្អៈមស្តាតក្នុង ខេត្តដីគុចមួយ ពុំមាននរណាទីន្តុឡើង ។

ក៏បីទៀន្តុស្តានដែលបានប្រើប្រាស់បាន បានលើខ្លួនខ្លាងលេចត្រឡេកប្រាណសក្រោះ ។ ក្នុងជីវិតស្រួលកិច្ចមួយនោះវិរុប ទីបញ្ជោះមហាក្សត្រសិទ្ធិ នៅពីរាជនីងថា ប្រាណស របស់ខ្ញុំមានតិមិនុមួយរបៀបិមាត ។ ព្រះអង្គភ័យ និងចិត្តបំពាក់រគ្រឹង តស្សិរិយស សមាសរោគយុទ្ធសាស្ត្ររួចរាល់រៀបចំមក្ខុវិកិត្យិយសរុនប្រើប្រាយជាតិមាតុក្នុមនេះ ។

ក៏បីទៀន្តុពេលស្តុរកមុខ ក្នុងការកំរោគមួលពុំមាននរណាស្តាប់សិទ្ធិយោះ ។ ឱកជ័ងិតត្រូវពិនិត្យមិលក្នុងបញ្ចូនដារ ហើយត្រូវកររោគយើងឡើងនូវដែល មានឈ្មោះ សិទ្ធិ ដើម្បីបំពាក់តស្សិរិយស ។

ក្នុងពេលដែលអ្នកប្រាជ្ញពិតប្រាកដរបស់យើងនោះតែបន្ទាករាយក្នុងបន្ទប់ ពីសោធី ដែក្រើករបស់ខ្ញុំនោះ នៅប្រាណសអូបនានា គេកំពុងជ្រូលប្រជបល់និយាយ មិនយុប់យារ ពីភាពក្នុងស្តានរបស់ព្រះមហាក្សត្រមួយអនុ ដែលជោយកចិត្តក្នុកដាក់ វិទ្យាសាស្ត្រ ហើយវាយតែលខ្ពស់ដល់អ្នកប្រាជ្ញ !

ទិន្នន័យក្នុងប្រជបល់និយាយ ?

រហូតដល់ផ្លូវបានក្រោយបំផុតនៅជីវិតរបស់ខ្ញុំ សិទ្ធិនៅតែរស់នៅយ៉ាង

សាមញ្ញក្នុងគេហដ្ឋានដ៏តួចប្រមករបស់ខ្លួន ។ បណ្តាញស្ថាដែឡើប្រុមិតដីលីយោត្ត្របស់
គិតិវិទ្យានេះ តូចាំមកនូវវិធីក្រោពីការគោរពរបស់មជ្ឈម្ញានអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រចំពោះរូប
លោកឡើយ ។

នៅថ្ងៃមួយ មានក្រោវិចិថលកម្មាក់ជាអ្នកមានស្ថិកស្ថិកមុខបានមកលេងដូចលោក ។
តាត់មានការងើងផ្លល់យ៉ាងខ្សោយចំពោះទិន្នន័យសំនើដីក្រុកបស់មនុស្សដីលីយោត្ត្រ
រូបនេះ ។

- ជំរាបសុរឱ្យ ! មិនគូរឈាមណ្តាញស្ថាដែឡើប្រុមិតដីលីយោត្ត្របស់លោក មិន
អាចតាំមកអោយលោកនូវនោរជីវិតមួយដីលីយោត្ត្រប៉ែតាមនោះនេះ ?

សុទ្ធនឹងសំឡើងមុខក្រោវិចិថលកម្មាក់ដីលីយោត្ត្រប៉ែតាមនោះ :

- បើអិចិង លោកចាត់ទុកចា វិទ្យាសាស្ត្រត្រឹមតែជាមធ្យាងបាយសំរាប់សំរាប់
នៅអោយស្រួលតែប៉ុណ្ណោះទេ ? ។

អន់ត្រាល់ ទ្វាត់ឡុយ៉ែ
ANTOINE LAVOISIER
(១៧៤៣-១៧៩៤)



ជាកូនក្នុងគ្រកូលអ្នកបាយិជ្ជកម្មសុកស្អែម្មាក់
 ទ្វាត់រសិយ៍ បានទទួលការរៀនសុគ្រពោព្រោះលាតាំងពី
 នៅក្នុមារកាតហើយបង្ហាញឱ្យយើងឡើងវិវាទ នៅពាកសលួយ
 ខាងវិទ្យាសាស្ត្រពីកំណើត ។ នៅអាយុ ២៣ឆ្នាំ ជាមួយបណ្តាលស្ថាដែស្រាវជ្រាវ អំពី
 របៀបអុដប៉ី ទ្វាត់រសិយ៍ ត្រូវបានទទួលនូវរ៉ាន់តិបណ្តិតសារិទ្យាសាស្ត្របាន ។

បុញ្ញបេតុវិទ្យាសាស្ត្របស់លោក សំខាន់ គឺខាងតិច ។ លោកបានរកឃើញ ថ្មាប់
 មូលដ្ឋានគិតិជាប្រើប្រាស់ ហើយត្រូវបានគេចាត់ទុកលោកដូចជាអ្នកដែលបង្កើតចេញផ្សាយ
 វិធានគិតិគ្នានសិរីរាយ ។ លោកកំណើនថាទាំងឡើមធ្វើការស្រាវជ្រាវអំពីគិតិគ្នានសិរីរាយ ។

ទ្វាត់រសិយ៍ នៅជាអ្នកវិទ្យាសេវវិភាគសាលាប្រចាំឆ្នាំ និង សេវវិភាគសាលាប្រចាំឆ្នាំ ។

សិសិសិសយកថ្វីកនោះ ?

ដោយជាកូនអ្នកមានសុកស្អែម្មាក់ ទ្វាត់រសិយ៍ ត្រូវបានរៀនសុគ្រយ៉ាងគ្រប់
 គ្រាន់តាំងពីយកុងម្លៃ៖ ដែលតាមរយៈការរៀនសុគ្រនេះតើអ្នកបង្ហាញឱ្យយើងឡើងថា
 គេជាអ្នកស្រកយុទ្ធភាពជានិច្ចនូវចំណោះដើម ។ យុទ្ធជនុបនេះ ជក់ចិត្ត ជក់អារម្មណ៍
 ក្នុងការរៀនសុគ្រណាស់ គឺរៀនទាំងគិតសាស្ត្រ រូបវិទ្យា គិតិ ទាំងអក្សរសាស្ត្រ
 ហើយមានលទ្ធភាព “យុទ្ធខ្សែនុង” នៅក្នុងដីរបុគ្គលិល់ទៅជាគកនេះខែទៀតដឹង
 ដើម្បីអានសេវវិភាគ ។

កាលអាយុ ១៨ឆ្នាំ មានមិត្តម្មាក់ ស្ថូរទ្វាត់រសិយ៍ថា :

- មិត្តធម៌នគិតជំនួយនឹងរដ្ឋកណ្តាល ?

ទ្វាក់រសិទ្ធិយេស៊ិចតូមា :

- យើងយើងបើកវិភាគសាស្ត្រមួយណាកំពុរអាយុជកំចិត្តទាំងអស់ ។ ហើយនិងជាយើងមានខ្សោយៗ១០ យើងនិងចូលជ្រើលឱ្យក្រហិរិយៗ ...

កំបុងនៅឯកាយ ២ពាស្តា ទ្វាក់រសិទ្ធិយេស៊ិចតូជំនួយនឹងរដ្ឋកណ្តាល ។

ការប្រួចប្រាស់អ្នកព្រម្ព

ទ្វាក់រសិទ្ធិយេស៊ិចតូបានប្រួចប្រាស់ជូនការស្រាវជ្រាវ ។ លោកបានកសាងខ្សោយត្រីស្ថិតុលអំពីការពេះ ជាចំពេញដឹបួនបង្គុសនូវមូលដ្ឋានរបស់គឺមិចំរែះ បង្កើតចេញផ្លូវ " ឆ្លាប់ការរក្សាទុក្សុបាតុ " ជាដើម . . . ខ្ញុនលោកពេងពេជាអ្នកវិវេគន់យ៉ាងមិនម៉ាកបំផុតចំពេះបណ្តាការស្ថិតុលដ្ឋានរបស់ខ្ញុន ។

មានមួននៅ៖ សហសិករបស់លោក បានជីវិតលោកអាយុប្រកាសសំណង់មួយ តែអ្នកប្រាជ្ញាយឱ្យបានធ្វើយុទ្ធបិត្ត៖

- ខ្ញុនអាចប្រកាស ប្រការនេះបានទេ នៅពេលដែលខ្ញុនធ្វើការអនុវត្តន៍ពិសោធនិមានបានស្រួលប្រួលបើយេនោះ ។

- ហើយតើ គើលក្រុវការពេលរៀលបុន្ណានថ្មី ដើម្បីធ្វើការអនុវត្តន៍ពិសោធនិមានប្រើប្រាស់នឹងវិញ ?

- បូនថ្មី ។

តួនាទី: "អនុបានក្នុងទុន"

កាលមិនទាន់មាន ទ្វាក់រសិទ្ធិយេស៊ិចតូប្រួចប្រាស់ទ្វាយទៅដើរីថា "ការដោះ" គឺជាដាកិមួយដួកនៅក្នុងគ្រប់រូបាតុ ។ ទ្វាក់រសិទ្ធិយេស៊ិចតូប្រួចប្រាស់ ដែលតាមរយៈការពិសោធនិមានបញ្ជាក់ និង សន្លឹម្បានអាយុយើងីថា : ពេមាន "អនុបាន" និង ការ "ដោះ" ទេ គឺមានត្រីមិនតែជាប្រព័ន្ធមួយត្រូវបានដឹងដោយអ្នកសិរីប្រចាំឆ្នាំ ។

ការរកយើងបស់ទ្វាក់រសិទ្ធិយេស៊ិចតូ បានបណ្តាលអាយុប្រកាសបានខ្លួន៖

របស់អុកគិតិសាស្ត្រនាថេលទេរោះ ហើយបង្ហូរប្រព័ន្ធគម្មយោងខ្លាំង។ តែស្ថិតចំពោះ ភាសាទាមដាក់ផ្សេង អុកទាំងអស់នោះត្រូវតែទទួលស្នាល់ត្រីសិទ្ធិថ្មីនេះ ។

ក្នុងការជួបជីតាមឱយ ឡាតាំងស្ថិតិសិទ្ធិ បានសំដែងរឿងណោរមួយមានចំណោម ដើម្បី "ក្រើងនេះ អង្គធាតុជុំតុំ" ដែលភិយារបស់លោកបានដើរក្នុងក។ នាក់ណោរមួយនេះ ធ្វើការតិច្ឆ្រេនយោងទន្លេនៅ ចំពោះបណ្តាញដនអភិវឌ្ឍនិយមក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រ ពីព្រោះ អុកទាំងនោះប្រើបាននឹងជនឈូករាយក្រឹងក្នុងវិមានអាជីវិតអុកធានី ដែលបានជុំតុំ សម្ងាត់ប្រយោលុយ ដោយបើចិត្តចំណោមការពិតជាក់ផ្សេង ។

តិច្ឆ្រេនសំក្សាសម្រេច . . .

ឆ្នាំ ១៩៤៨ ក្នុងទីផ្សារពេជ្យក្រសាង នៃមហាផលនាបជីតុមូលដនបាកំង ឡាតាំងស្ថិតិសិទ្ធិ ត្រូវបញ្ចប់កិរិយាមួលបង្ហាញចំពោះ មានជាប់ទាក់ទិនក្នុងសំណុំកិវិក សមុទ្ធភាព ។ មិត្តភកតុបានរលិកលោកអោយរត់គេចខ្លួន តែលោកបជិសច ។

ពួកគេវិជនក្នុងរដ្ឋអំណាចចិត្ត ដែលត្រូវការគិតពិចារណាដែងឆ្លាយបានចេញ បញ្ចារអោយកាត់ទោសប្រហារជីវិតលោក ។ បានបញ្ចីឱ្យដើរនោះភាម បណ្តាញអុកប្រាប់ បាកំងដីកនាំដោយលោកឡាតាំងក្រោង បានធ្វើឱ្យិខិតមួយច្បាប់ សំណុំមានសុខអោយពិនិត្យ ឡើងវិញ នូវបន្ទាត់ទោសនេះ ។ ក្នុងិខិតមានខិឃិមសារចោះ៖ " ... ក្បាលមួយ ដូច ក្បាលរបស់ឡាតាំងស្ថិតិសិទ្ធិ ត្រូវធ្វាក់ចុំ គឺការបែរយឆ្លាំឡៀត មិនទាន់ធ្វើជាក់ចោះ និងដុំឡើងវិញទូទៅវក្បាលមួយឡើតដូចនេះបានឡើយ . . . "

កំបុងទីផ្សារពួកគេវិជននេះ នៅតែធ្វើប្រាយដំពោះពាក្យទូចសុំដីស្មានស្ថិតិសិទ្ធិនោះ ។

បចពិនិយត្រូវបានអនុវត្ត ។ ២ ឆ្នាំក្រោយមក ទីបានដើរបានចេញចរណៈសង្គម អុកប្រាប់ឡាតាំងស្ថិតិសិទ្ធិ គឺជាមនុស្សម្នាក់លួយស្នាតបិសុទ្ធបំជុំតុំ ។

ល្អាចំណែត ទី១

GASPARD MONGE

(១៧៤៦-១៨១៨)



ហ្មាត់តម្លៃង ជាអ្នកគណិតសាស្ត្រ ជាថិតា ហើយឱពចេញនូវមុខវិធ្វារោខាតណិត ពិពណ៌នា (géometrie descriptive) ។ លោកជាកួនក្នុងត្រកូលអ្នកក្រ ។ ដោយគ្នានេះគ្មាយសំរាប់អោយកូនបន្ទាន់ការសិក្សា នៅសាលាអោយបានខ្ពស់ថែម ឡើត ឱ្យករបស់លោកបាននូវរកម្មផែរាងបាយធ្វើក្នុង លោកគិតឱ្យរៀននឹងក្រោសាន ហច្ចកទេសយោចា ។ ដោយមានស្ថាដែលក្នុងពេលសិក្សា ទីបានលប្បន្ទាន់ចេញពីសាលា លោកក្រវិបាល និងក្រោសានយាត់ទុកអោយលោកធ្វើជា សាស្ត្រាថាយបរម្បីននៅ និងក្រោសាននេះ ។

បណ្តាញឈ្មោះក្នុងរបស់លោក ដែលត្រូវបានប្រកាសក្នុងចេន្ទាន់ ១៧៩០-១៧៩១ ឬនៅថ្ងៃចេញនូវដំណាក់កាលថ្មី នៃការវិកចំនឹងរបស់ខោខាតណិតពិពណ៌នា និង នខាតណិតវិភាគ ។

លោកជាអ្នកបានបណ្តុះបណ្តាលនូវ អ្នកបច្ចេកទេសដ៏ល្អីល្អាតជាប្រចើនរូប គ្នានៅក្នុងចំណោមនោះមាននៅខាងក្រោម ។

ថ្ងៃសីន្ទូចទិកចង្វែនតែអ្នកក៍

កាលអាយុ ១៩៣៣ ហ្មាត់តម្លៃង បានបង្ហាញអោយយើប្បន្ទាន់ចេន្ទាន់ការសល្យ

ពីសេសខាងបច្ចុកទេស ។ កុមាររូបនេះ បានធ្វើដោយខ្លួនឯងខ្លួនវាំម៉ាសិនបុមិកម្មយ
គ្រឿងសំរាប់ពន្លឺតំអគ្គិភ័យ ដែលអាចបាត់ទៀតការឡើងដែលកំពាល់ ១០ម៉ែត្រ ។

ថ្វីម្មយ ម៉ឺងបុមិកធមិត្តភក្តិម្មយចំនួនកំពុងប្រឡងបានដោយខ្លួនបុមិក
តាប់ជូនពេលនោះ មានវិស្សាករម្មាក់ដើរកាត់ ។ តាត់មានការឡើងដែលបានខ្សោយ
និងរច-
នាសម្ញូនដៃលូរបស់ម៉ាសិនបុមិកនេះ ហើយតាត់ការនៃពេសទ្វាកំងកាំងថែរកែវ
ពេលយើពុំអ្នកថ្វីប្រុទិកវា គឺជាកុមារម្មាក់ ។

- បុន្យឯងរៀនមកពិណាទ គោលការណ៍របស់ម៉ាសិនបុមិកនេះ ?

កុមារនេះអូរ៖

- រៀនមកពិណាទ ? ទេ ? ខ្ញុំត្រាន់តែពិចារណាដោយខ្លួនឯង . . . ខ្ញុំបើង
បែងធ្វើបាយការរាជក្រារនៃការបង្រៀនប្រជាធិបតេយ្យ ហើយសម្រេចបំផុតបុណ្ណោះ ។

បន្ទាប់មកវិស្សាករនេះ កំយល់ភ្នាមទូវទេពការសញ្ញីប្រព័ន្ធនេះ តាត់កំខំដើរ
ទៅដែលចុះ មុំង ដោយស្រីរោយអីពុកម្មាយរបស់មុំងត្រូវតែបញ្ជូនកុមារបុមិក
មុំងនេះអាយុរូលរៀននៅវិទ្យាសានបច្ចុកទេស ។

ចន្ទាកសរាងនិត្ត

កូងឆ្លាប់ដែលនោះសិក្សានេះដែរ ប្រាប់មុំង បានគូរដែនទិន្នន័យបានត្រឹមត្រូវ
តែខ្លះ ។ សូមឱ្យពុកកុងការសៀវភៅត្រូវតែការតសរសើរ ពេលដែលបានមិនជាប៉ាងគំនួរ
ដែនទិន្នន័យប្រសាស្ត្រនេះ ។

- ពួកគេមែន ! ទាល់តែមានអ្នកជូយឯង ទើបឯងធ្វើបានខ្លួនឯើកចូរការដៃលូតិតុលី
នេះមែនទេ ?

កុមារពុំពីឃុំមេ៖

- បានមែនហើយ ! មានមិត្តភកនៅការឡើត្រូវដែលនោះដែលយុទ្ធសាស្ត្រជាងកបនោះគឺ . . .
“ ហត្ថាភារៈត្តិនិង ទិកចិត្តអំណែតពេញយោបាយ ” ។

តានម្លៃប្រធិត់នៅការបង្កើតទី

មានអ្នកនេរោះ ពេលនេរោះរួចរាល់ក្នុងសាធារណៈប្រជាពលរដ្ឋ គេបានជាក់លំហាត់មួយយ៉ាងពិបាកអោយហ្មាប់តែមួយដោរោយ ។ បីនេះជាការស្ថានមិនដល់យុវសិស្សរបន់ រករាយពិភាក្សាប្រជាពលរដ្ឋនៅក្នុងរយៈពេលតែកន្លែងម៉ោងបុណ្យណាម៉ោងបុណ្យណា ។

បណ្តាញការក្រុមិនពេញចិត្តនឹងលទ្ធផលនេរោះទីនេះ :

- មួយ ហើសិនជាប្រឈមចង់អោយជំហានបានបានទៅមុខការនៃគេរួចរាល់ថ្មីម៉ោងបុណ្យត្រូវពេលរាត់ចិត្តអំណាត់ថ្វីលំហាត់ កុំប្រចុំយប្រចានជួងព្រៃងសំណាគងដូចនេះទៀត !

មួយ សំដែងការងីរីងនៅលើ :

- ដីរាបប្រសាសន៍លោកក្រុម តីបុនបានខិតខំថ្វីលំហាត់ដោយខ្លួនឯង បុនតត មានជួងសំណាគងអីដឹងទេ ហើយ !

- អូ . . . យើងខ្ញុំមិនអាចធ្វើថា បុនឯងថ្វីលំហាត់នេះបានរួចរាល់ក្នុងរយៈពេលតែកន្លែងម៉ោងទេ ព្រះថា ក្រោមតែរីងរៀបចកពាណិជ្ជកម្មខ្លះក៏ត្រូវចំណាយពេលយ៉ាងហេចរាយសំរី ឲងនៃនរយៈកាលថ្វីនេរោះដែរហើយ ! យុវសិស្សយើងបង្អួចចិត្តត្រូវតែថ្វីការអធិប្បាយទីនេះវិញនូវរហ័សសំខ្លួន ។ ការពិត នេះជាកិច្ចថ្វីថ្វីតែមួយ វិធីរោគរាតិតាតិតាសំរាយប៉ុណ្ណោះដឹងលំដាប់ពណិតដីសុគ្រស្សាន់ ។

បណ្តាញក្រុមិនពេញចិត្ត ត្រូវដែកដោរពេលយ៉ាងយុរិតិថ្វី ដែលមួយក្នុងនីមួយៗ កើយនៅថ្មីប៉ុណ្ណោះទេ និងថ្មីនេះជាប្រចាំម៉ោង ។ នោះជាមួលដ្ឋានដឹងបង្អួចសំនួរមុខវិជ្ជានេរោគរាតិតាតិតាសំរាយ ។

“ តារសំងារតែរស់ប្រជាពលរដ្ឋ ”

នៅពេលដែលមុខវិជ្ជានេរោគរាតិតាតិតាសំរាយពិពណ៌នា ដែលហ្មាប់តម្លៃបង្កើតទីនេះ គិតិថ្មីនឹងបានការទូទៅលក្ខណៈ ដ្ឋាកិតាលបានការងក់បានចាត់ទូកនោះជា ” ការសំងារតែមួយរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ” ។ ពីព្រះថា ដឹកពាមនេរោគរាតិតាតិតាសំរាយ គិតត្រូវរក

យើងពួរបន្ទាត់បាត់បានយ៉ាងចំណោលដោយ ។

ជាការពិត ប្រការនេះដូចយើងបានបំណងរបស់អ្នកប្រាជ្ញ ។ ក្នុងរយៈពេល
របស់សិប្បន្ន ៗ តាំងពីពេលបានភ្លាយជាសាស្ត្រាចារេនៅសកលហិរញ្ញវត្ថុយ៉មក មួយនៃពេលគេ
តិតសុជានិច្ចចំពោះការផ្សេងៗជ្រាយទូវិរញ្ញាសាស្ត្រីនេះ ។ ពីព្រោះថា នរោតលិត
ពិពណ៌នាតាំងត្រួតពេលប្រយោជន៍ចំពោះយោធាបុណ្យនាមេទ គឺនៅថ្ងៃម៉ោងមានកទ្ធពល
យ៉ាងចំណោលក្នុងវិស័យវិរញ្ញាសាស្ត្រដែលទេរទៀត ។

នៅថ្ងៃបំផុត ខ្សោយកិច្ចបារាំងត្រូវយល់ស្របតាម ហើយ ៣០ឆ្នាំ ក្រោយមក
វណ្ណកម្មដឹបុងបង្កួនស្តីពីនរោតលិតពិពណ៌នាតាំងត្រួតបានបានបានបាន ពុម្ពជ្រាយ ។



ម្មានគុប តេជេហ្មូលីយ
JACOB BERZELUIS
(១៧៧៩-១៨៤៨)

ខិលីយេលីយ ជាតិមិនីទូជាតិសុយដើរធនា អតិថតសាង្រាតាយមហាវិទ្យាល័យ
សុកខុល និង ជាសមាជិកបណ្តឹតសកាសុយដើរធនា ។

លោកត្រូវបានគេចាត់ទុកជាមនុស្សម្នាក់ ដែលបានបង្កើតឡាត្រូវការ ឬខ្លួនគិតិមិ
សាង្រាត់នេះ ។ លោកជាអ្នកដំបូងបង្គែល ដែលបានកាត់ផ្ទាត់ឡាត្រូវការ ឬខ្លួនគិតិមិ
សិរីកង្ហ និង គិតិសិរីកង្ហ ហើយជាក់ឡាត្រូវការ ប្រព័ន្ធសញ្ញាតិមិ ដែលយើងនិយមប្រើ
របុគមកចលបច្ចុប្បន្ននេះ ។

សកម្មភាពរបស់ខិលីយេលីយ នៅមានលើសយដ្ឋោះទៀត ដូចជាអគ្គិសនិ
គិមិ-ជាតិវិភាគ ។

ធិចិចិតជាសាមេរូសម៉ែន !

ខិលីយេលីយ ជាអ្នកវិទ្យាសាង្រាតុយូរបាល ដែលស្រួលឡាត្រូវមុខរបរយ៉ាងខ្មៅក្នា ។
ជារៀរោងរាល់ថ្វីលោកធ្វើការដល់ទៅ ១២ ម៉ោងក្នុងបន្ទប់ពិសោធន៍របស់លោកជូន
កាលក្រោចចាំការបិរាណកទ្រូតដឹង ។

ថ្វីមួយ មានអ្នកជិតខាងចំដួងនិងក្រើនរបស់លោក ឈ្មោះស្មូជនិនូយការិរបស់
លោក ម៉ោងដឹងទិន្នន័យរបស់នីនូយការិរដ្ឋីការយ៉ាងណានេះ ?

ការីនោះ ពិចារណាមួយស្មោះបំទិប់ដោយការិរី :

- មិនច្បាស់ទេ . . . តើខ្ញុំធែងយើរូបភាគតារាងបំពាយកំរួចរាល់ ដែលដាក់ជាតុអ្នកម្បាងពណិខសទាំង ។ ចាក់ទៅក្នុងក្នុងដប្បុចក្រឡកញ្ចាប់ដែង ។ បន្ទាប់មក ចាក់បន្ទាប់ចូលក្នុងក្នុងបំពាយក្នុងជាងទេវត្ថុក្រឡកទេវត្ថុ ។ ទីបំផុត គឺដើរទៅក្នុងបំពាយក្នុងជាងទេវត្ថុក្រឡកទេវត្ថុ ។

- រួចហើយយើងម៉ែនទេវត្ថុ ?

- រួចហើយ តាក់ចាក់ថាលទាហំអស់

បន្ទាប់ពីសោចនីមិនមែនជាក់នូវនសំរាប់ទស្សនាទេ នៅថ្ងៃមួយ បើដែលបញ្ជីឲ្យ បានទៅលើបន្ទាប់ពីសោចនីរបស់អ្នកគឺមិនស្រាវជ្រាវឡើងឡាតិអង់គ្លេសឡើងឡាតិអង់គ្លេស ហើយបានបញ្ជីឲ្យដើរជាមួយបានសំដែងនូវការងឹងឆ្លែល ឬមិនបានបញ្ជីឲ្យដើរជាមួយខ្លួនវិញ ។ បណ្តាញអ្នករួមដើរជាមួយបានសំដែងនូវការងឹងឆ្លែល ឬមិនបានបញ្ជីឲ្យដើរជាមួយខ្លួនវិញ ។

ពេលវិលក្រឡប់ទៅវិញ បើបញ្ជីឲ្យ បានប្រាប់ទៅអ្នកទាំងនេះទៅ :

- ត្រានអ្នកគុរាយការឃើងឆ្លែលនេះទេ ! មានពេកអ្នកគឺមិនឈានទៅឱបាញការក្រោម នៅយបន្ទាប់ពីសោចនីរបស់ខ្លួន បានស្អាតមានសណ្ឌាប់ឆ្នាប់ ពីរោងទៅ បន្ទាប់ពីសោចនីមិនមែនជាធិកនូវនសំរាប់ទស្សនាទេ ។

កំពុងសំណានីសិច្ចិតមានចំណោះស្រាយ ?

គុទសិស្សម្នាក់ ហើយក៏ជាដើរឃើយការឃ្លាក់របស់បើបញ្ជីឲ្យ តែងតែកំអ្វោប្រាប់អ្នកប្រាញឯធម៌ តាត់មិនសុវត្ថិភាពកំពុងសំណានីសិច្ចិតមានចំណោះស្រាយ ។

- ជាប្រសាណនៃលោកសារស្រាវច្រាយ ខ្ញុំរួនសូត្រមិនដល់ថ្នាក់អនុញ្ញាតទេ ។ ខ្ញុំក៏បើកប្រើប្រាស់ប្រចាំថ្ងៃប្រចាំសប្តាហិរញ្ញវត្ថុ និងយន្តរាល់ ក៏បើកប្រើប្រាស់ប្រចាំសប្តាហិរញ្ញវត្ថុ ។ តុំទាន់ដែលពេលណាលាតត្រដាងសន្តិធម៌បង្កើចដែលខ្ញុំទៅ !

បើរបៀបបញ្ជីឲ្យ ព្រៃច្បាស់

- នេះ មិត្តសំឡាត្រូវ ! មិត្តធម៌ត្រូវចិញចាំថា “កំពុងសំណានីសិច្ចិតមានចំណោះស្រាយ ដែលព្រៃច្បាស់មិនស្រួលទេ” ! ។



ប្រុនទំនើស អារ៉ូមេឡា
FRANÇOIS ARAGO
(១៧៩៦-១៨៥៣)

ប្រឃុងស្តី អាក់ហ្មា ជាអ្នកគណិតសាស្ត្រ និង ជាអ្នករូបវិទ្យាស៊ីឈ្មោះ របស់ប្រទេសបាកំង ។ កាលអាយុ ១៧ឆ្នាំ អាក់ហ្មា ធនទម្ពលបានលេខ ១ ក្នុងការ ប្រឡង ចូលសកលវិទ្យាល័យជាន់ខ្ពស់ ដែលជាមហាវិទ្យាល័យបច្ចេកទេសមួយដីលី ឈ្មោះ ផ្ទាប់បានបណ្តុះបណ្តាលអ្នកប្រចាំឆ្នាំដើម្បីបានប្រើប្រាស់ សំរាប់ប្រទេស បាកំង ។

ពេលប្រឡងចេញពីមហាវិទ្យាល័យ លោកត្រូវបានពេងតាំងអោយធ្វើជាអ្នក ដីនុយការអោយលោកបីណ៍ ហើយត្រូវបានអោយចូលរួមក្នុងសកម្មភាពរាល់ប្រវិន ខ្សែវិញ្ញុដឹងដី ។ បន្ទាប់មក លោកត្រូវបានគេហោះថ្វាត់ប្រើប្រាស់ចូលជាសមាជិក ហិរញ្ញិតសភាបាកំង ជាសាស្ត្រចារៀសកលវិទ្យាល័យជាន់ខ្ពស់ និង ជាសាយកត្តានឹង ពាកសាស្ត្រ ។

អាក់ហ្មាបានឱ្យធ្វើដំណើរប្រើប្រាស់ រូមវិភាគទានក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រ ហើយលោក ធនជាក់ចេញជានីបុងបង្គាស់នូវប្រើប្រាស់បន្ទាន់ (Théorie de réfraction) ប្រើប្រាស់បន្ទាន់ពីចរន្តអំងុចស្សីង Induction (Théorie de réfraction) និងស្សីចម្ចារ៉ែទិច (Spécetre magnétique) ។

ចិនជាន់នៃថាមសំណង់ទាំងឡាស្តាំ ទេ !

តាំងពីនៅតួច កុមារអាក់រហ្វា បានបង្ហាញរោងយើត្សនូវស្ថារតិខ្ពស់ទិន្នន័យ និង
ឯកចិត្តល្អជាតុះពារគ្រប់ខ្លួន ។

អាយុ ១២ឆ្នាំ មានមួយនោះ អាក់រហ្វាបានរកយើត្សស្រីរោមួយ ក្នុងគំនែ
ស្រីរោមួយសំរាប់ខ្លួន ។ កុមារទាញយកមកមិន ហើយជាការធ្វើតាតា តី
មិនយល់អ្នកទាមៗពេលនេះ ។ កុមារក៏យកទៅស្តីរីកុក ។ ឱ្យឱកអាក់រហ្វាបិកពី-បី ទំនាក់
រូបគ្រឹករាល់ :

- ទេ ! ស្រីរោមួយ ក្នុងអានកទ្វារីមិនទាន់បានទេ ។ ចំប្លុនដប់ផ្ទាំងទៀតសិន
លាក់ ។

រឿងនោះក៏កន្លងជុំតទៅ ។ ស្រាប់គេចិត្តមួយ ឱ្យឱកយើត្សក្នុងការសរបស់
ចំឡើកមួយនោះនឹងដែ :

- ស្អើបីនិង អាក់រហ្វា ?
- បាន . . . "បំពេញស្តី" នៃលក្ខណៈចិត្តដោយខ្ពស់នេង ។
- ទុកចិត្តអី ?
- ទុកកូរដែនទិន្នន័យ . . .

ការពិពណ៌ ស្រីរោការលពិច្ឆេទនោះ បានដោនាំនូវបញ្ហាកុមិនាល្អដីចំណាក់
ស្ថិត្រស្ថាត្រ ។ អាក់រហ្វាបានអាយុបណ្តុរាណិវាស់ដែលចែងនៅក្នុងនោះ រូចខំចិត្ត ឧបករណ៍
ដោយខ្ពស់នេង ដើម្បីកូរដែនទិន្នន័យ ។

ចំណាក់ណាត់សំឡេច

កាលពីនៅតួច ថ្ងៃមួយនោះ នៅតាមដ្ឋាន កុមារអាក់រហ្វាបានដូចបនាយ
ទាក់ទងម្នាក់កំពុងដោះកំភ្លើងគ្រាល់ ដើម្បីជួសជុល ។ អាក់រហ្វាបាត់ទុកនេះជាការ
ចំឡើកណាល់ ។

- ពុមិយ ពុជាអ្នកណា ?

- ពួនារាយទាបានអង្គភាពទៅពាងលក់ ត្រូយ !

- ធើយ៉ាងម៉ែចទៅ ទីបខ្មែរនភាយទៅដារាយទាបានអង្គភាពទៅ ដឹច
ត្រូវទៅ ?

- អី ត្រូវតែរៀនសូត្រចប់សកលវិទ្យាល័យ ។

- ចុះ សកលវិទ្យាល័យគឺជាអ្នកទេ ?

នាយទាបានកំដុះសំណើច :

- ផ្តើមសំណូរមួយនេះ ចំពោះក្នុយឯងពីតាតិបាកណាស់ ! ឲ្យបំផុត ត្រូយ
ឯងក្នុរពេទ្យទៅកម្រិតនៅបណ្តាលៗយើង នោះនឹងមានតារាងណែនាំអំពីសកលវិទ្យា
លីយហើយ ! . . .

មិននោយខាតពេលសូមីមួយនាទី អាការហ្មារតំបន់លើវិនិច្ឆ័យទៅការនៃបណ្តាលៗយ
រកមើលតារាង ដែលណែនាំពន្លឹមតែសកលវិទ្យាល័យ ។

ពីពេលនេះ នៅក្នុងតារាងនោះបាននិយាយឆ្វាស់លាស់ពីគោលចំណុះចំណុះបណ្តុះ
បណ្តាល ពីកម្មវិធី ពីរបៀបសុំប្រឡងចូលសកលវិទ្យាល័យ . . . កុមារយើងកំចូល
ឱក្សាមួយរំពោះ ហើយបោះឆ្នោតឱក្សាត្រូវតែប្រឡងចូលសកលវិទ្យាល័យនេះ ។ កុមារ
អាការហ្មារបានដូចប្រម៌ែនសៀវភៅរកពិធីការណិត រួចបើងអាម ហើយស្លែងយល់ដោយខ្ពស់ឯង ។
កន្លែងអ្នកដែលចិត្តយល់ អាការហ្មារក្នុងប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនម្នាក់ ដែលនៅថ្ងៃយោង ។
មួយផ្ទាល់ក្នុងប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនម្នាក់ទៅ អាស៊ីយដោយការតស្សិត្រាយាមរៀនដោយខ្ពស់ ឯង
បួនយុទ្ធសាស្ត្រវិទ្យាល័យ អាការហ្មារ ឬនទេត្រូវមិនបានប្រាក់ប្រាក់ទូទៅទៅដែលដើម្បីសំរាប់
ប្រឡងចូលសកលវិទ្យាល័យ ។

ទន្លេ៖សំរាប់ប្រុឆ្នាំយោទេន្លានៅនេះ

នៅពេលត្រូវមិនប្រឡងចូលសកលវិទ្យាល័យ អាការហ្មារ ឬនទេត្រូវកំតែម្នាក់
ឯងជាមួយនឹងបណ្តាលសៀវភៅរកពិធីការណិត ។ ពីពេលនេះ នៅក្នុងក្នុមការដែលដាក់ស្រែយាល
នៃក្នុមការណិត គ្មាននរណាម្នាក់មានសមត្ថភាពត្រូវប៉ាក្រាន់ ដើម្បីជួយណែនាំ ដល់កុមារ

ដែលស្រឡាញការសិក្សានេះទ្វើយ ។

ថ្វីមួយនោះ អាក់បោា ធម្មរកយើត្យសៀវភៅរបស់ខ្លាត្រកង់ ដែលជាអ្នកគណិតសាស្ត្រដើរឈ្មោះបស់ប្រទេសបាកំងនាន់នោះ ។

អាក់បោា ថាប់ធ្វើមានភាពភ្លើងរហូតដល់ចប់ ហើយមិនយល់អ្នីទាល់តែនោះ ។ កូមារក់រត់ទោវកបងដឹងឯនមួយ នៃរាង ដែលជាអ្នកចូលចិត្តពិធីគណិតដែរនោះ ដោយគូលត្រូវចោរចាំ :

- ខ្ញុំរក្សាលបុននោះពួរឱ្យ ! ធ្វើយ៉ាងណាទៅទីបន្ទាតរាយនៅបាន ?

បងដឹងឯនមួយច្បាសីមហើយគំរាបចាំ :

- ខ្ញុំមានបច្ចុប្បន្នពិសាងនៃមួយ ។ បើសិនជាអារលើកដឹងឯធមួយមិនយល់ត្រូវតែអារលើកទី ២ មិនយល់ត្រូវតែអារលើកទី ៣បន្ថែមទៀត ។

អាក់បោាចាត់ទុកបទពិសាងនេះជាការត្រួមត្រូវ ។ ជាការពិតការអារលើកទី ៣ អាក់បោា កត់សំគាល់យើត្យចាំ រាល់បញ្ហាចាក់ស្រែ៖ត្រូវបានស្រាយចេញអស់ ។

ថ្វីក្រាយមក អ្នកគណិតសាស្ត្រយើងទៅនៅក្រោមបន្ទាត់ខ្លួនប្រាប់សិស្សទាំងទ្វាយ ហើយថ្វីការស្និដ្ឋានចាំ :

- មនុស្សមិនមែនបាយបានទទួលបញ្ចាត់កំណើតមកទេ ។ តែគេអាចភ្លាយទៅជាមនុស្សនោះបានដោយការប្រើប្រាស់ខ្លួនប្រាប់សិស្សទាំងទ្វាយ ។

ទេសសង្គ ឬ តំការចិត្តប្រឈម

នៅពេលប្រឡងចេញពីសាលា អាក់បោាបានជួបលោកសាស្ត្រាជាយទ្វើក្រង គ្នានិងសម្រាប់ប្រឈមសំណួរ និង ចំលើយ ។ ទ្វើក្រងដើរឈ្មោះ ថា ជាអ្នកមានចិត្តពិបាកហើយនាយក្រោមនៅក្នុងការប្រឈម ។ មុនពេលចួលបន្ទប់ប្រឡង មិត្តភកទាំងអស់បានខ្សោយប្រាប់អាក់បោា :

- ប្រយ៉ត្តិណា ! កុំដើរឈ្មោះលោកតាតាត់ប្រឡាត ពួនទេ !

មិត្តយុវជនពេរពេញដោយចិត្តសង្កើម បានឈ្មោះចួលបន្ទប់ប្រឡង ។

ប្រហែលជាមកពីតិវិយាបថរបស់អាកាស៊បោក ទីបច្ចីឡាយលោកសាញ្នាថ្មាយមិនពេញ
ចិត្ត តាត់ក៏សូរដោយសំលេងមិឃម៉ាត់ :

- បងុះបងុះ ជាជនជាតិអុក្រប្រត្រ ?
- ជាបរលោកសាញ្នាថ្មាយ មិនមែនទេ ខ្ញុំជាជនជាតិបាកំង ។
- ម៉ែង ក៏អត្ថិថិ៍ ? ភាសាដនជាតិបាកំង គ្មានឈ្មោះ អាកាស៊បោកទេ ?
- ជាបរលោកសាញ្នាថ្មាយមានដែរពីបាត់ទេ កសុំបាយ គឺ ខ្ញុំជាជាតិបាកំង
លោកសាញ្នាថ្មាយចាស់យើង កើងច្រឡាកាត់ ។ តាត់សូរអាកាស៊បោកដែលទៅ ២
ម៉ោង ដោយសូរចូលរជ្រើកឯងបញ្ហាយឲ្យចាប់ច្រើន ។ អាកាស៊បោកបានធ្វើយកបិន្ទុ
យ៉ាងល្អប្រសើរ ។

នៅទីផ្សារក្រោយតាត់ចេញលំហាត់ពិធីគិតមួយយុវសិស្សធនកាលឱ្យនេះ ។

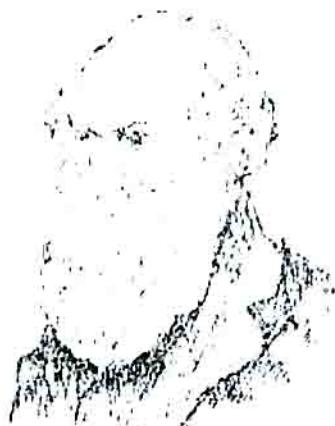
- ជាបរប្រសាសន៍លោកសាញ្នាថ្មាយ . . .
- ម៉ែង ? បងុះបងុះធ្វើមិនបានទេបី ?

បាត់ ធ្វើបាន ព្រមៗលំហាត់នេះចំពោះខ្ញុំវាស្សុលពេក សំលោកសាញ្នាថ្មាយ
ចេញលំហាត់មួយដៃរៀង ពិហាគជានេះបានទេបាត់ !

លោកសាញ្នាថ្មាយសំនើងអាកាស៊បោកមួយនាទី សំដែងនូវភាពង្រឿងឆ្លល់ ហើយ
លោកបានជាក់បំផុំមិលក្នុងឈ្មោះមួយឡើតគោរយលំហាត់នោះ ។ អាកាស៊បោក នៅថ្ងៃ
ក្រោយបំភីបានយ៉ាងល្អ ព្រមៗគោរយលោកសាញ្នាថ្មាយមានចិត្តពិហាតុនេះ ត្រូវវេតេ
លរស់ជានោះអាកាស៊បោក ។

ក្រោយមក គឺ ទ្វាក្រោងបានរៀងបាប់រៀងនេះ ហើយនិយាយថា :

- ខ្ញុំគោរសរសើរ និង ចាប់ធ្វើមគោរពអាកាស៊បោកកំងពីពេលនោះមក ។
យុវជនយើងបង្ហាញក្រោយយើងទូទៅវារារដ្ឋីជាក់លើខ្លួនឯង ហើយចង់ផ្តល់កាត់សម្រេច
ប្រចាំនាងដោយសមត្ថភាពខ្លួនឯងពុំមនដោយការបិទប្រសិទ្ធផើ ។



ចាម្លោន ជាគតន
CHARLES DAWIN
(១៨០៣-១៨៥៧)

ប្រាយជាកវិន មានកំណើននៅថ្ងៃក្រុងឆ្នាំមីនា (អង់គ្លេស) ។ កាលនៅតូចជាកវិនជាកុមារម្នាក់ ដែលរៀនសូគ្រប់ម្នាក់ ។ ប្រការដែលជាទីចំណុលចិត្តបំផុតរបស់កុមារជាកវិន គឺការសង្គមទិន្នន័យម្នាក់ពីស្ថាបន្ទារីតុក្សិរីសត្វមានជីវិត និងក្រុងជាតិ ។ បន្ទាប់ពីបានប្រឡងជាប់មហាវិទ្យាល័យ ជាកវិនបានសំរែចនូវបំណុលប្រចាំឆ្នាំពីកុមារភាពរបស់ខ្លួន គឺដែរទេសចរណ៍នេះ លោកនឹសប្រមូលបាននូវឯកសារដំមើលជាប្រចើន ដែលជាការក្រោមសំរាប់ស្ថាដែច្បែប្រិទ្ធផ្លូវបំផែរបស់លោកសំរាប់អនាគត ។

ត្រីស្តីវិវត្ថភាពរបស់ជាកវិន តុក្សិមតែប្រាយបំភីបាននូវបណ្តាលសំណង់រាប់មីនិងជាតុកនៃការកគិតរបស់ពិភពធ្លូជាតិបុរីណ្ឌាបៈទេ គឺជាមូលដ្ឋាន សំរាប់កសាងមូលដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្ររបស់ទស្សនីជាតាសំភារៈនិយមវិចារិទ្យាអ្វែរតិចនេះ ។

ប្រការដែលឈរនៅខ្លួន ឬ ពីរីនីរីនេះ !

កាលពីនៅតូចជាកវិនចូលចិត្តរត់លែងនៅវាលស្វោះ រកសត្វិត ស្វោរព្រារមេអំបី កន្លែរួយ ។ ទីកចន្ទក្រឡាក្សោះចម្លាតិ និងការចង់រកយើងនូវអាជិកបំពីក្នុងពិភពធ្លូជាតិបានចាប់មានពេលនោះមក ។

មានមួយចន្ទនោះ ដាកវិនធ្វើមេរោះបានពិនិត្យថា ត្រូវខ្លឹមស្តីបន្ថែម :

មួយច្បាប់ ក្នុងឯកសារដែលបានប្រយោជន៍ ! ក្នុងឯកសារដើម្បី
អាយអាម៉ាស់ដល់ក្រសារយើងតែបុណ្យណា !

ដាកវិនធ្វើមុខនោះស្រួលស្រដ់ . . . កំបុងទូទីពីករបស់លោកមិនយល់
ទ្វីយថា បណ្តា "លើយុងលើអតិថិជនប្រយោជន៍" នោះបានជួរព្យូជាកវិនធ្វើមុខនោះទៅ
ដឹងកំពុលនៃភាពឱ្យក្រើយទ្វីយ ។ ការដកចិត្តរករយើពុក្ខុងពិភពលោកមុជាតិពេញដោយ
អាជីកចាំង បានក្រាយទៅជាត្រីនេះត្រីនៅថ្ងៃអាសាគត ។

សំខី “ទស្សន៍ទាយ”

ថ្ងៃមួយ ដាកវិនធ្វើបានយកក្រោងខ្លួនទូទៅលើការបានកំរិះ ដែលរកយើពុក្ខុងពិភពលោក និង
ស្អាតក្រោះរបស់ខ្លួនចូលចិត្តការប្រយោជន៍ ។ មិត្តភកតិនាំតាមកម្រិះឈុរីអរបណ្តាលរោគយោង
របៀបប្រើបាយនៃកម្មាល់ម៉ោងប្រែន ។ ពេលនោះ លោកចាយហ្មាមសាលាកំមក
ដឹងល្អម ។ ដើម្បីរាយក្រាយកន្លែងហើយ លោកចាយហ្មាមខិះយ៉ាងខ្សោះ រួចនិយាយថា :

លោក “សមាជិកសមាគមព្រះរាជា” ! សូមលោកយកលើយុងកំសាន្តរបស់
“លោក” ឡើងរោគយោងដើម្បីការប្រើបាយ !

“សមាគមព្រះរាជា” គឺបណ្តិតសភាណិច្ឆាសាស្ថ្ឞោអង់គ្លេស ។ នៅពេលដែល
និយាយនូវការក្រោមអកទេះ លោកចាយហ្មាមសាលាតិតជា ស្ថានមិនដល់ទ្វីយថា ពាក្យ
ទស្សន៍ទាយនេះ បានក្រាយទៅជាការពិត ។ ២០ឆ្នាំ ក្រោយមក ដាកវិនធ្វើបានក្រាយទៅ
ជាអ្នកប្រាជុំ ជាសមាជិកសមាគមព្រះរាជាតិកម៉ោង !

ទីផ្សារីចិត្តិន

នៅពេលប្រទ្វូនបច្ចុប្បន្នពីមហាផ្ទៃិច្ឆាស់យ ដាកវិនធ្វើសំបែកចិត្តអនុវត្តតាមបំណង
ប្រចាំតាមពីរមានរបស់ខ្លួន គឺធ្វើដើរទៅរៀបចំការណ៍ដើរពីពិភពលោក ។ តាត់បាន
ទាក់ទងជាមួយបង្ពុន្តែការ ដែលជាប្រធាននាណិកការណ៍បីបីនិង ។ ប្រធាននាណិក
ការណ៍បីបីនិងជាមួយបង្ពុន្តែការ ដាកវិនធ្វើ ។

គោលបំណងរបស់ដាកវិន ត្រូវតែដំឡាស់យ៉ាងរើស ហើយចំណាំចំអក ថា វិកលចិតទ្រៀតដោ :

- បងបងក្តាយទៅជាប្រព័ន្ធអាណិទេពីឱ្យខ្លះទៅ ? គួរអាយស្តាយណាស់ ! ដែនដីត្រូវបានគោរកយើងពីរមកហើយ "ណាកស់ទ្វាព្យៃសម្រេចសម" ហើយ !

តែដាកវិនមិនភ័យបន្ទិចណាមេរីយ ហើយតបវិញ្ញាថា :

- មិត្តចំអស់យល់ប្រទ្រង់ហើយ ! ពិភពលោកទីបន្ទិនិងបានរកយើងពីរមួយ ចំណោកតូចបុរុណាង ។ ខ្ញុំចងច្រួលដ្រោនៅក្នុងខ្សោះទ្រៀត ។

- ជាការពិតក្នុងដីរឿងបានលីន ជាកវិន ប្រមូលបាននូវឯកសារដែលប្រយោជន៍ជាប្រជុំសំរាប់ជួយសំរែដល់សំណងស្តីពីទីស្តីវិវត្ថភាពរបស់ខ្លួន ។ ជាកវិនតុលាករយើងដែនដីរបស់ជនជាតិឱ្យតុលាក តែបានរកយើងគោរៈម៉ាទ្រា បាបុរិបាបុរិយនឹងបណ្តាលត្បូមានជិត តាំងពីបុរសម៉ឺងឯុទ្ធបាលត្រូវទាំងលានស្តាប់ហើយ ពួកអណីកសម្រួលិះមហាផំ ។ តាត់បានជាងដើងទៅលើការក្រោមក្រុង "តាម" ហើយបានយើងពីរការសំរាប់នៅទ្រឹមវិញ្ញាយ៉ាងអស្សារ្យវេតិកពសត្ត ដែលរស់នៅទីនោះ ក្រោយពីការនេះត្រូវនោះដូរដៃដោយសន្ដុះក្រុងបានព្យៃចាប់ពីក្នុងគួរអាយព្រឹងព្យៃទ្រូវនាស្ថាប់ ១៨៩៥ ជាដីម . . .

ទារមេច្ចោមិត្តធម៌និង

ដីរឿងទេសចរណីជួយឯុទ្ធទិភពលោក បានជាគត្តិពលរាងករកដល់សុខភាពរបស់ជាកវិន ។ ពេលត្រឡប់មកវិញ អ្នកប្រាជ្ញឱ្យបានក្រុងពេលខ្លួនបង្ហ៉ែរាយសំរាកមិនអាយធ្វើការបាន ហើយត្រូវទៅលីនហើយ ដើម្បីការអាយមានសុខភាពល្អនៅទីជួនបន្ទូប់ស្តាត់រាយមួយ ។

កំបុងផ្លូវ ជាកវិន មិនប្រមួចៗថាព្យៃចំពោះរោគទ្រឹម ។ លោកបានជាក់ខ្លួនឯងនូវការហាត់ប្រាយកាលតែង និងធ្វើការដោយប្រចាំថ្ងៃលន្តូវការចុកចាប់យ៉ាងក្តាបាន ដើម្បីអនុវត្តពីមត្រូវបានការពាមរបបកំណត់នោះ ។ តើដោយចិត្តតតសិអំណាត់នោះ ជាកវិន

បានដែនដោលីដ្ឋានដ្ឋាន ហើយបានសំរចឡើវសំណងិច្ចាសាល្អួយបានធ្វើម។

នៅថ្ងៃក្រោយមក ពេលបានអាយុ ៧០ឆ្នាំ លោកបានរៀបការប៉ះចាំ :

- បិសិនជាតុខ្មែរខ្សែងដោយក្នុងដំណាក់កាលកំណត់នៅ៖ នៅល្អជាតាន ពេលណានីងមានអ្និសំបែបុជាដោយវិច្ឆាសាល្អួយឡើយ។

“អ្នកត្រួតចិនថែនភន៍យ៉ាង បច្ចុប្បន្នការរៀបចំសង្គម”

ពេលបានក្នុងឈើដោយទៅ អ្នកប្រាប្រើប្រាស់ពេញទាំងពីរបាន ដាករីននៅ ពេលនូវការរៀបចំសង្គមតាមប័ណ្ណរៀបចំសង្គមប៉ះយោ។ លោកតែងតែនិយាយទៅការនកុងទាំងពីរបាន ដោយវិនិយោគ នៅថ្ងៃក្រោមធម្មីរ ពេលដែលអាយុការកំណត់ថ្ងៃចិន លោកនៅថ្ងៃដែលកំចិត្តរៀបចំការងារ ដើម្បីអាច ពិចារណាការស្អែងយល់ដោយខ្ពស់បាន។

ក្នុងប្រុសរបស់ដាករីន បានរៀបការប៉ះឡើងវិញទាំងពីរបាន :

“... នីតុកខ្ពុសរៀបចំការងារអាស៊ីម៉ែងយ៉ាងព្យាយាម ។ ពេលដែលយើងខ្ពុស់ ជួយតាត់ដោយបកបែបនិងការង្រៀន។ នីតុកខ្ពុសនិងការង្រៀនដោយជាចំអហ្មារ ។ តាត់ និយាយចាំ : ”

“ពុកចង់ត្រីវិវេដោយខ្ពុរក្បាលរបស់ពុក ពុំមែនបើប្រាស់ខ្ពុរក្បាលរបស់អ្នក ដើម្បីឡើយ” ។

ទីបំផុតគឺនីតុកខ្ពុស់ ។ តាត់អាយុយ៉ាងស្អាត់ការងារអាស៊ីម៉ែង និង ការង្រៀន ប្រទេសជាប្រើប្រាស់ឡើត ។



**ហ្មាន់ អេវាឪីស្ទ់
GALIOS EVARISTE
(១៨១១-១៩៣២)**

ហ្មាន់រោងវិស្ស ជាកណិតវិចិថុលាកំង ។ កាលពីនៅក្នុង ការរៀនស្ថាគ្របស់
លោកមិនបានបាយយើងទូទីរដឹង ដែលធ្វើមពេកទីយ៉ា ។ ក្រាយពីត្រូវប្រឡាចច្ចាល់
សកលវិទ្យាល័យផ្តាក់ចំនួន ២៤៨ ហ្មាន់រាយសុំចិត្តល្អរៀនសាលាក្រោមឈរ ។ ដល់ខ្លះ
១៨៣០ ទីបានការងារចូលរៀនសកលវិទ្យាល័យ និង ចូលរួមក្នុងចលនាកំមុនីស្ទ់
បន្ទាប់ពីបងីវត្ថុខេកក្រដា ។

ក្នុងនាកជីវិតធ្វើសកម្មភាពវិទ្យាសាស្ត្រដីខ្លួនបស់ខ្លួន ហ្មាន់រាយសរស់រោគ
សំណង់ពីជំគឺជំនានកំលែជាថ្រឿន ។ សំណង់ទាំងអស់នេះ របួនដល់ពេលនោក
ស្ថាប់បាត់ទៅទីបានការងារដើម្បី ហើយរោយកំលែយ៉ាងខ្ពស់ ។

ខ្លះ ១៨៣២ ដោយរីនការពារកិត្តិយស លោកត្រូវបញ្ចូនសំណាប់ក្នុងការ
ប្រកួតជារ៉ា ។ តែមុនពេលស្ថាប់ហ្មាន់រាយបន្ទូលទុកនាយមនុស្សជាតិទូទៅសំណង់
ពិជគណិតដីមហិមា ។

ចិសិនជាន់នៅក្រុងលោកនេះកំមានឆ្លេច

កាលនៅក្នុងក្រុងវិទ្យាល័យ បុន្ណីរិសិយ ហ្មាន់រោស្ទប់មុខវិជ្ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ
ជានេះទេ ។ រោយតែដល់ម៉ោងរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ គីហ្មាន់ទទួលអារម្មណ៍មួចខ្លួនត្រូវ

នៃទានុរាយកម្មអីពីឯង ។ បុន្ណិនអាចចាំអោយអស់នូវថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៅក្នុងបណ្តុះបណ្តាល របស់ស្អួលអង្គភាពនេះ ស្អួលអង្គភាពនេះ ក៏ដូចជាប្រវែងមិនចេះចាំនូវទំនើសនូវនឹងបំផុត សិទិសជ្រាមរវាងប្រទេសនេះ និង ប្រទេសនោះទៀត ។

ថ្ងៃមួយណាកត្របរប្បៈនូវមុខវិធានប្រវត្តិសាស្ត្រខាងច្រឡាតកំស្រកសិទ្ធិៗ :

- ប្រាកទ្វោរ ! បុន្ណិនចាំមេរោនទៀតហើយ ។ បុន្ណិនត្រូវតែចំណុង ១០០ចំ
ត្រង់កំន្លែងនិយាយពីព្រះរាជស្រាវជ្រាវ ។

កុមារស្របច្បែកបាន តួនាទីជាមួយមិត្តភក៏ :

- ឌីលាករអីយ៉ា ! បើសិនជាដែលឱ្យណាកនេះ កុមារស្អួលទី ...

ក៏បីទេន នៅពេលដែលណាកត្របរប្បៈនូវទៀតទៅបានរាយតែលប្បញ្ញរយ៉ាង
ទាមនោះ ណាកត្របរប្បៈនិងគិតិកិវិសា បែរជាអូករកយើងឯកឯងខ្លួនកុមារនេះនូវ
ទេពការសញ្ញាំរមានខាងពិជគិត ។ ណាកត្រីសា បានណែនាំប្បញ្ញរអស់ពិចត្តិ
ថ្ងៃម ហើយនោះជាការរូមចំណោកដែលមិនមែនជាការពុទិនជាបន្ទាន់ទេ ព្រមទាំងបានរាយតិចគិត
របស់ប្បញ្ញរនាក់ពេលអនាគត ។

សេចក្តីថ្លាងនៅក្នុងគុទ្ទ

ប្បញ្ញរជាអូកគិតសាស្ត្រ ទីនីមនោះជាអូកបងិរិតមួយរូប ។ ណាកជាអូក
សកម្មបំផុតក្នុងការរួបចំថ្ងៃបាតកម្ម ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៨៣០ ជំនាញនឹងដ្ឋាកិច្ច
មូលដ្ឋនប្រពិកិវិយានិយមមានរាប់រាប់ ។ ហេតុនោះហើយ ណាកត្របរប្បៈបញ្ជាផ្ទៃក្នុងគុទ្ទ
ចំនួនពីរដង ។ មានមួននោះ ក្រាយរយៈពេល ១០ថ្ងៃ ដែលប្បញ្ញរជាប់គុក នាយកដ្ឋាកិច្ច
បានមកបើកទូរគុកដោយបំលែងណាកថ្ងៃ ប្រាប់នៅពីថ្ងៃណាកកំពុងដែកវារសរសរ
តូលេខាសេពពុំនៅលើកដួង ។ យើងឯកជាប់គុក ប្បញ្ញរប្រពុលបំព្រៃកភាត់សំលែង :

- កុំភាយអី ! ខ្ញុំត្រូវការនៅទីនេះចំម ២-៣ ម៉ោងទៀត !

ការពិតអូកគិតសាស្ត្រយើងទុកជាប្រជាប់គុក ក៏នៅតែមិនអាចធ្វានថ្ងៃ

បានពីបណ្តាញលខទី៤៧ ។ គឺកុងករណីនេះ ដែលលោកបានសំរោចជាស្ថាតារសំណង់ “របៀបប្រាយប័ណ្ណទៅបណ្តាសមិការ” ដែលបច្ចុប្បន្នយើងហៅថា ត្រីស្តីបទហ្មម្វ៉ា ។

ទំនួចអេឡិចត្រូនិក:

រឿងរហូត ដែលកៅតឡ្វើឱងចំពោះបញ្ហាដាប់គុកយ៉ាងលាកនោះ ត្រាននរណា ដឹងឆ្លាស់ឡើយ ។ គេប្រាន់តែបានដឹងថា : កុងលិខិតចុងក្រោយបង្គ់សំចារ៉ែចិ ២៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៨៣៤ ដើម្បីចំពោះបណ្តាម្នកបង្កិវត្ស ប្បាញ្វែរបានសរស់ថា :

“សូមមិត្តទាំងអស់កុំបន្ទាសខ្ញុំ ។ ពួកសត្វវារាបានកររឿងខ្ញុំ ហើយខ្ញុំត្រូវតែ យកយាម ដើម្បីការរារកិត្តិយស. . . ”

នៅយប់មុនថ្ងៃកៅតរឿងប្រកុតជាន់ ប្បាញ្វែរ បានភ្លាក់ពេញមួយយប់ ដើម្បី សរស់រសចក្ខុវ្យារ ៦០ទំព័រ ។ កុងចំណោមទំព័រដែលសរស់រកវិមារការឈាមនោះ យុរាងមួងមានចន្ទោះយ្មា “ខ្ញុំត្រានពេលវេលាអេវ្តែតទេ !” បានដោះស្រាយយ៉ាងពេញ លេញនូវបញ្ហាមួយ ដែលបានធ្វើឡាយបែកខ្ពស់បណ្តាម្នកប្រាជ្ញតាមិតសាល្យាប់សពវត្ស មកហើយនោះ : “កុងបណ្តាករណីលាត ដែលសមិការពិជតិណិតកិរិតខ្លួនពី ៥ ទេវីង ទៅអាចនិងប្រាយប័ណ្ណបាន” ។

ដោយដឹងឆ្លាស់ថា ខ្លួនប្រាកដជាស្ថាប់ អ្នកពិជតសាល្យាប់យកុងយើង បាន ចំណាយពេលវេលាចុងក្រោយនៃជិវិតខ្លួន កត់ត្រាទុកវិញនូវស្មានដែច្បិតរបស់ខ្លួន សំរាប់ជំនាន់របាយ ។



មេន់លេខ៊ែន ហូហុណាល
MENEL JOHANN
(១៩២២-១៩៨៤)

ប្រុងបានម៉ោងដែល ជាតិអូត្រីស ។ លោកមាថកំណើនក្នុងព្រៃចុះសារ កសិករដៃក្រឹក ។ ថ្មីបើជាសិស្សរដ្ឋីមានកំណ្មោះកំ កំបុំនៅម៉ោងដែល ពុំមានមធ្យាបាយ រវំនេរអាយុបំផុងចំណែះដើមឡើយ ។ លោកត្រូវបូសជាបុញ្ញជិត ដើម្បីបន្ថាការរៀនសូត្រ ។ បន្ទាប់ពីបានធ្វើជាគ្រប់ប្រព័ន្ធឌីឡានីតីក្រុងបីឆ្នាំ (នៅក្នុងវាតិ) អស់ជាថ្រឹម ឆ្លាំមក លោកបានបង្រៀនដំនាព្យាយាយមុខវិធានប្រើប្រាស់ និង ជីវិឡា ។ ដោយការដែក ចិត្តក្នុងការស្រាវជ្រាវ ម៉ោងដែលបានរកដើរក្នុងវគ្គធនក្រាមមួលដ្ឋាននៃមុខវិធាន វិឡា សាស្ត្រដែលមានបច្ចុប្បន្នបែងចាយ វិធានបង្ហាគតែង ។ មនុស្សដែនកាន់នោះ ពុំយុល់ ហើយពុំដើរឈឺលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវពីលោកអនុបាល ម៉ោងដែលឡើយ ។ រហូតដល់ ១៩៧៣ក្រោមការទេរាប់ ពេលដែលម៉ោងដែលស្វែប់បាត់ទៅទីបីឡានីតីសាស្ត្រ វិធានបង្ហាគតែង ត្រូវបានទទួលស្ថាល់ ហើយពេលនោះនរណាកំរើលីកដល់ម៉ោងដែល ហើយ ចាត់ទុកចាំ ជាអ្នកប្រជុះមានមហិរាន់លើសកលលោក ។

អាយុតែមិត្តសញ្ញាណនៃរៀន

យុវរសិស្សប្រុងបានម៉ោងដែល រវំនេរបានឡើក ។ នីមួយៗបានកំណើនម៉ោង ការមិនតិចឡើយ នឹងក្នុងប្រុសរបស់ខ្លួន ។ កំបុំនៅថ្ងៃមួយខីតុរបស់ហ្មូបានបាន

និយាយប្រាប់ក្នុងដោយភ្លើទឹកប្រាយចា :

- ពុកខែក្រុង មិនអាចមានមធ្យាបាយណា ដើម្បីអាយក្បន់បានបន្ទាត់
សិក្សាប់ចុងចំណេះដើមទ្វីយ !

ប្រហែលម៉ែនដែល ស្រឡាញឱ្យខ្លួនម្នាយណាស់ ។ តាត់គិតពិចារណាមួយស្របកំ
រួចនិយាយទៅការនៅតុកវិញ្ញា :

- ក្នុងមានបំណុងប្រាប្ញាំតែមួយគត់ គឺការរៀនស្ថូត្រ ។
កំបុងនេះ ក្នុងមិនទុកអាយពុក និង ខែក្រុងបានម្នាច់ ...

ឯកប្រាប់ការស្ថូត្រទៅការនៅតុកវិញ្ញា :

- ហើយក្នុងភាពលុយការកំរៀនបន្ទាត់ទ្រព្រឹត្តិការណ៍ទិន្នន័យ ?

ប្រហែលម៉ែនដែល ផ្តើមតុបយ៉ាងជាច់ខាតចា :

- អាយគេចែងកំរៀនដោយស្អាតៗ ប្រាកដជាអាជរករើឲ្យរបៀបរៀនមិនខាង

ទ្វីយ ។

បន្ទាប់មកប្រាប់កំរករើឲ្យរបៀបរៀនពិសេសមួយ គឺរៀនតាមគឺល្អដៃ
មហិតា ។ ប្រហែលម៉ែនដែល កំបានស្ថូត្រចិត្តបូលជាបុព្ទិត ដើម្បីបន្ទាត់ការរៀនស្ថូត្រ ។
ដោយសារករណីនេះ ម៉ែនដែលកំរៀនរហូតដល់ចំណេះដឹងទៅ ។

ចូលចិត្តរៀនសេរីរោគធ្វើ?

ក្រោយពីបានគេតែងតាំងដោយធ្វើជាប្រើប្រាស់នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្នុង
បីឆ្នាំ ម៉ែនដែលចូលចិត្តអារមេស្សវិរោគរៀនក្នុងប្រជាធិបតេយ្យ ។ បានដឹងដឹងថ្មីថ្មី ធ្វើមួយព្រះសង្កែ
រាជការត្រួតពិនិត្យ បានអរោះព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានៅក្នុងប្រជាធិបតេយ្យចំនួន ដែល
ទិន្នន័យបានពិនិត្យដោយបីរាង ។

ដោយយើង ម៉ែនដែលផ្តើមយ៉ាងពិចារណានិងសំណូររបស់ខ្លួនព្រះសង្កែរាជការត្រួតពិនិត្យ
អេក្រិនផ្លូវជាតិ :

- យើងត្រូចទាំង ក្នុងនឹងអានសៀវភៅរៀបចំនិងលាងស់គឺ?

ម៉ោងដែលតាមវិញ្ញាបោយគោរពទាំង :

- ក្រុម ពិតជាអភិធម៌មេនបើយ ។ តែខ្ញុំក្នុងណាច់ឈុលចិត្តអានសៀវភៅរៀបចំ
គិតសាស្ត្រ រួមទៅវិញ្ញាបោយគោរពទាំង !

គិតសាស្ត្រ ឬ កំចម្លាបតិវិញ្ញា ?

បន្ទាប់ពីការរោចរារ ជាតិអស់ជាប្រើនផ្តល់ ម៉ោងដែលបានចេញបង្ហាញមុខចំពោះ
មផ្សេងៗនវិញ្ញាបតិវិញ្ញាប្រើឱ្យ ជាមួយសេចក្តីរបាយការណ៍ចំនួន ២ ស្ថិតិលទ្ធផលពិសោធន
ពូជសំណូរ ។ កំបុងទេ អ្នកស្ថាប់បានត្រួមតែអង្គួយស្ថាបមិនយែង ។ តែមិនយែង តើ
អ្នកនិពន្ធចង់និយាយពីអ្នកទីផ្សារ ផែនតាមបណ្តាលរូបមន្ត្រ ដែលហ្មូបានសរស់នៅលើ
ភាពខ្សោយខ្សោយទៅនៅទៅ ?

នៅទីបំផុត ជនម្មាកំដើរទីនៅស្តីរៀនស្តី :

- សូមគោរយខ្ញុំពានដឹងដឹង តើនេះជាគិតសាស្ត្រ ឬ កំចម្លាបតិវិញ្ញា ។

ម៉ោងដែលធ្វើយកបិញ្ញា :

- នេះជាគម្លាបតិវិញ្ញាដឹង ជាគិតសាស្ត្រជួង !

លោក "អ្នកចេះដឹង" នេះចំអកឡើងទីយក្សាម្មាយ :

- បើអភិធម៌ទេ សូមបំពេកកំចុះនៅក្រោម "អ្នកគិតសាស្ត្រចម្លាបតិ" !

តែចាំងទឹកយកចាត់សិចិត្ត ។ តែម៉ោងដែល ធ្វើយកបិញ្ញាបោយស្ថាបតិនឹងបិះ :

- លោកអាចនិយាយយ៉ាងណាក់តាមតេចិត្តលោកចុះ ! នៅខ្ញុំសូមអារាងថា
នេះជាក្រើកត្រូវក្រមដៃសំខាន់បំផុតរបស់ពីចម្លាបតិ ។

តែចាំងគោរពក្នុងសម្រាប់ស្ថាបតិនឹងបិះ ។ ហើយត្រានអ្នកឈាម្មាក់ ដែលមាន
មុខក្នុងសម្រាប់ស្ថាបតិនឹងបិះ ។ សំដើរដែលម៉ោងដែលនិយាយចាំងអស់នោះគឺជាការពិត ។

ចំណុចទី២ សម្រាប់បញ្ជីនូវការ

ឆ្នាំ ១៩៦៨

ឧកជាយ៉ាងណាកី លទ្ធផលភូមិ ១១ឆ្នាំ នៃការពិសោធន៍ជាបន្ទូបន្ទាប់ពីការបង្ហាគតុដសណ្ឌូកបុរីឡើងបែកសំម័ងដែលត្រូវបានប្រកាស ។ ភាពព្រៃដីយកនឹងយរបស់មជ្ឈូន្តោនវិទ្យាសាស្ត្រប្រើប្រាស់ តុលាករីយណាយចិត្តឡើយ ។ ម័ងដែលនៅលង្វីមចា បណ្តាញអ្នកប្រាជុំដំឡើងសកលលោកអិលីនបានដឹង ហើយវាយតែលេដល់ស្ថាដែរករើយឱ្យបានខ្លួនមិនខាន់ឡើយ ។ លោករួចចាំដឹងសប្តាយមួយ . . .

ថ្មីមួយ មានក្រោរបៀបការដែលជួរដែលលោកដោយចេងទ្រូវ ។

- ខ្ញុំសូមដំរើកដូចនេះ នៅក្នុងសប្តាយមួយ (ក្រោរនោះនិយាយរួចបុចិនិត្យមួយដូចម៉ោងម៉ោង) ។

ម៉ោងដែល ការដែងអរដងក្នុងការទទួលយកលិខិតនេះ ។ តែលោកត្រូវអស់សង្ឃឹមទៅក្នុងនោះពេលដែលដឹងចា នោះត្រាន់តែជាដឹងការយើងចា លោកត្រូវបានធ្វើសតាំងគោរពធ្វើជាប្រជានេយន្តសាសនា ប្រើប្រាស់ ។

លោកនិយាយពុទោះក្រោរទាំងទុក្ខប្រយោជ័យ :

- សូមអរគុណលោក ! នេះពីតិតជាដឹងសប្តាយមួយ តែជាដឹងសប្តាយដែលខ្ញុំមិនទទួលបានឡើយ ។

រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩០០ ទីបណ្តាញវិញ្ញាកម្មរបស់ម៉ោងដែល ត្រូវបានបណ្តាញអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ បុរីយបុរី (បុរីឡើង) ដែកម៉ានុវ (អូត្រីស) និង កូវីង (អាលីម៉ោង) កែរើយឱ្យពិភុទតុម៉ោងត្រូវបណ្តាល់យ ហើយបានធ្វើគោរពអ្នកនិពន្ធ ដែលការណែនាំស្ថាប់បាត់ឡើងនោះបានក្រុាយជាអម័ត់ ។



លោយ នេត ក្រោម
ZÉNOBE GRAMME
(១៨៧៦-១៩០១)

លោយឈុយ ក្រាម ជាក្នុងក្រុងក្រុលអ្នករាជការអណូនដ្ឋាម្មីម្នាច់ ជាតិចិសលហ្មីក ។ កាលនេះពីក្នុង លោកបានទៅវេរ៉ែន កំបុងនៅតុមានអីសំគាល់អោយយើញ្ញាតា ពួកទ្វីយ ទិន្នន័យក្រោរ "កាត់ទិន្នន័យ" ទៅធ្វើជាដាមីលី ។ តែក្រាម នៅពីមានបំណងក្រឡាតា យានទៅរៀបមាតិវិញ្ញាសាល្អដានិច្ច ។ ឆ្នាំ ១៨៦០ លោកបានចោលក្នុមិកកំណើនទៅ ឃើស រៀនបានឱ្យ ធ្វើការបានឱ្យ ។ ឆ្នាំ ១៨៧១ ក្រាមបានបង្កើតម៉ាសីនិផលិតអគ្គិសនី ដែលបង្កើតប្រវត្តិយោងនាំត្រាប់ចាំ ម៉ាសីនក្រាម ដោយបានបង្កើតចោលនូវសការដើម្បីក្នុង បច្ចេកទេសអគ្គិសនី ។

ថានេះឈើមែនសំច្បូរមោយគីប៉ីនីក្រឡាតា

ក្បួនដល់អាយុ ៣០ឆ្នាំ លោយឈុយក្រាម នៅពីជាដាមីលី "ធម្មតា" ធ្វើការ នៅសហគ្រាសយីដ្ឋីលើវាទេរីប្រុយសែល (ខែលហ្មីក) ។ តែនៅថ្ងៃមួយ ព្រោះ តែលោកសំខ្សោន់សហគ្រាសយប់ធ្វើការ ។

- ចំឡើកមែន កិច្ចការកំពុងកំពងកសិទ្ធិឯងយ៉ាងហើយ ហេតុអិធម៌ចងចាំយប់ទៅ វិញ្ញោ ? ឬ មួយនៅកន្លែងនេះ ប្រាកំខោនបានមិនសើកនៅងដែទែរៗ ?

- បានទេ ! ខ្ញុំយប់ ដើម្បីទៅក្រោងបានឱស ។

នាយម្ចាស់សហគ្រាល់ការពេទ្យដែលទ្វាក់ទ្រូវការបង្ហាញដោយភ្លាក់ថា :

- ឯងទៅថានីស ? ឯងគិតចម្លាត់ថ្មីអ្នកទៅទីនោះ ?

- ខ្ញុំចង់ . . . ទៅរៀន . . .

- ឯងគិតជាអ្នកតាប់រើយ (នាយម្ចាស់សហគ្រាល់គ្រឹះក្រោម) ត្រាននរណាតែដោយអាយុ ៣០ឆ្នាំ ទៅបើយនោះទៅរៀនទៀតទេ ! តើឯងចង់ក្រាយទៅជាស្អែច មន្ត្រីអ្នកទៅអ្នក . . .

តើខ្ញុំជាតែនវាំត្រានដៃលោកស្រីដែលបានឈរបានបែងចាយ ក្រាមនៅក្នុងប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូន ។ លោកបានឈរបានបែងចាយការវិស័យវិទ្យាលោកស្រីជាមួយ និងប្រាក់ការសិទ្ធិ ដែលបានខំសក្ខុំខ្ញុំអស់ពេលជាង ២០ឆ្នាំ ក្នុងរបរជានេះ និង ជាមួយកីឡាប្រចាំបីឆ្នាំដែល . . .

តើមួយនាមរោល់នៅថានដោយសារណី ?

ក្នុងជីវិតរបស់នោះដែលជាផាន់ការពិនិត្យនាមពីរ ក្រាមត្រូវបើងប្រចាំបីឆ្នាំក្នុងការដឹកជញ្ជូន តាមគោលបំណងរបស់ខ្លួន ។ ជារៀនរាល់ថ្មីក្រាមនៅថ្ងៃការមួយពេល ។ បើវារៀនឱ្យបានបូំន្ទាន លោកយកទៅទីព្រៃសវិរការ និង ឧបករណ៍ពិសោធន៍រៀន តើទាំងអស់ ។

ខ្ញុំជាចំណោះដឹងនៅទីនោះខ្សោយ ក្រាមនៅក្នុងការព្យារ៉ាជ្រាវបាត់ ក្នុងអគ្គិសនី ដែលជាពីស័យបច្ចុកទេសមួយចិត្តម៉ោងនាសម័យកាលនោះ ។

ថ្មីមួយ មានមិត្តភកិត្តិកំណើតម្នាក់មកលើបានយើង “អ្នកអនាគតវិទ្យាលោកស្រី” កំពុងបរិភាពកាបារវថ្មីត្រង់យ៉ាងខ្សោតរបស់ខ្លួននៅនឹងផ្ទះបាយតែម្ខង ហើយ នៅកណ្តាលខ្សោយវិណ្ឌ - វាតែខ្លួនឯងដឹងពីការបង្ហាញពេញចិត្ត :

- ឱ្យលោកអើយ ! យ៉ាងហើងទីនោះដោយសំបានដែរបុរី ?

ក្រាមដឹងឱ្យបិញ្ញាយ៉ាងចម្លាត់ :

- មានអី ? ខ្ញុំតែងតែរស់បាន ព្រោះខ្ញុំរស់នោះដោយសារកីឡាប្រចាំបីឆ្នាំ !

ស្រីច្បាស់ខ្លួន . . . តែមានការទិន្នន័យ

ក្រាយរយៈពេលស្រាវជ្រាវអស់ជាតិប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួនខ្លាត់ ហើយឱ្យប្រាមនានា ដែលបានចូលរួមចំណែកគ្រប់គ្រង និងបានបង្កើតឡើង ដើម្បីបង្កើតការងារ និងបង្កើតការអធិប្បាយអំពីតក្យកម្មនៅក្នុងសម្រាប់ប្រជុំមួយរបស់បណ្តុះបណ្តាលភាពការិទ្យាសាស្ត្រ។ សមាជិកមានចំណាស់ឈ្មោះ ឬក្រោមជាប្រធានរូបថានជំទាន់ចាំ :

- តើមួយនឹងមានវិញ្ញាននៃយោងនេះបាន ? ហើយតាមមីនីមីនេះ ? តើមួយនឹងបង្កើតចំណែកអគ្គិសនីនេះ ?

គុរិនិយាយបន្ថែមចាំ រហូតមកទល់នឹងពេលនោះ អគ្គិសនីនេះត្រូវតែជាប្រការអាជីវកំពុងនៅក្នុងប្រជុំ ហើយតែទីបន្ទាន់បង្កើតចារនូអគ្គិសនីដោយរបៀបរារិយាល័យខ្លួនខ្លួន ក្នុងដែនម៉ាក្រុងចិបុំណ៍ឈ្មោះ ។

ក្រាមបានឱតខំយកម៉ាសីនិតិសោចនីរបស់ខ្លួន ទៅតើអធិប្បាយជាកំស្ថុងអាយសមាជិកបណ្តុះបណ្តាលភាពការិទ្យាសាស្ត្រម្នាក់ កំបុំនៃគាត់នេះបានបង្កើតដោយជាថ្មី ឬហិរញ្ញវត្ថុ :

- ខ្ញុំមិនត្រូវការមិលទេ ! ព្រោះខ្ញុំដឹងថ្វាស់ណាស់ចាំ លើវិទ្យាតិតជាជិនអាជមានវិញ្ញានបែបនេះបានទេ ។

តែការពិតនេះត្រូវជាការពិត ។ ម៉ាសីនិតិសោចនីរបស់ក្រាមនេះត្រូវបានបញ្ជាផ្ទៃចាប់ពីការស្នើដានដោយត្រឹមត្រូវ ។

តែបានរបៀបរារិយាល័យប៉ះចាំ : ក្រាយមកនៅពេល ដែលក្រាមបានភ្លាយទៅជាមួកប្រជុំ ហើយនៅពេលដែលក្រាមបានកសាងសំបច្ចិនិត្ត អំពីម៉ាសីនិតិសោចនីរបស់ខ្លួនខ្លួនខ្លួនរួចហើយនោះ ក្នុងពេលចូលរួមស្ថាបន្ទូរបទអធិប្បាយមួយ ស្ថិតិមូលដ្ឋាន ពីជំគាល់ជាមួយសព្វាអនុគមន៍យោងប្រើប្រាស់ អ្នកកត្តកម្មយើងបានសិច រួចនិយាយជាមួយអ្នកអ្នកយិតខាងខ្លួនចាំ :

- បើសិនជាកាលពីដើម ខ្ញុំមិនប្រើបានអស់ដោអស់ដើរក្នុងគំន់រា "កញ្ចាន" នេះ ប្រហែលជាមកទណ្ឌវ៉ាថ្វេនេះ ក៏ម៉ាសីនិជិតអគ្គិសនិមិនទាន់កែតែដោរ ។

ករណីរបស់ក្រាម ផ្ទុចត្បាកិនករណីដៃរួចរាល់មួយចំនួនឡើតក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ កភពកម្ម គឺបានបង្ហាញរាយយោបាយយើងទូទៅនូវតុទានឱ្យសំខាន់ក្នុងការស្រាវជ្រាវពីសោធិនី ដែល ផ្តល់នូវកាលបានវេរកដូររាយត្រីស្តីថ្មី ។

អង្គយនេរកត្រួតខ្សោះ ?

ពេលដែល ក្រាមបានសំរចជោគជ័យក្នុងការវេច្ឆេចប្រុម្ភៈប្រើបានបង្ហាញពីបែល អគ្គិសនិកើយឈ្មោះសំលេងរបស់លោករដ្ឋីពេញទាំងទីបីរុប មានបង្ហូនពីបែល ហ្មីកម្មាកំមកចាត់ស ដើម្បីស្ថាតំមកលេងជាមួយលោក !

- ថាំម្ខកម្រោន ! ខ្ញុំតែងតែនឹកស្សានថា : កន្លែងអង្គយរបស់អំ តម្លៃវនេះគឺជាបន្ទប់របស់នាយកក្រុមហិរុនជិតកម្មធម្មជំណាមួយ . . . !

ក្រាមត្រីក្បាលពោលកាត់ :

- ទេ ! កន្លែងអង្គយនៅបច្ចុប្បន្ននេះរបស់ខ្ញុំ គឺ អសនេះមួយនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្របច្ចុកទេសអគ្គិសនិ ហើយការើអីនោះ វាមានតំលែលជាមកដើរដើរដើរដើរ របស់អស់លោកនាយកការបំពាន់ដងទៅឡើត ។

ត្នោត នាគរគារីយេតិថ ឯធម៉ែម្បួល ១៨៤៣ ~ ១៩៧០

ទិន្នន័យ ជាចេម្យជាតិទីទី និងជាអ្នកភូត
គោលិន្ទីដីមហិមា ។ លោកជាជនជាតិ រស្សីមានកំណើត
ពីឯង ត្រូវឈត្តក្រសារនៃអ្នកបងដីភ្នំនៅខែរបុរា ។

កាលនៅកំពុងសិក្សា ទិន្នន័យបែរូប ឆ្លាប់ត្រូវបាន
បង្កើតឡើងត្រូវបានឈ្មោះចំណែក ដោយសារលោកមានសតិអារម្មណ៍
និងសកម្មភាពប្រសាំងចំពោះរបស់គឺតិចនៅ របស់ស្អែចនេះ ។

តាំងពីអាយុ ២០ឆ្នាំ ទិន្នន័យបែរូប បង្កើតបាននូវសំណង់ស្រាវជ្រាវតាំងលេ
ជាប្រធិនស្តីពីត្រីស្តីរបស់ជាកវិន ។ ក្រោយពីបានបញ្ចប់ការសិក្សានៅឈប់វិទ្យាល័យ
លោកត្រូវបានប្រើសតាំងធ្វើជាសាស្ត្រចាយកូតគោលសាស្ត្រនៃវិទ្យាសាស្ត្ររួចរាល់ជាតិវិទ្យា “
ម៉ែនូរបុរា ” (Peterbourg) ហើយនៅឆ្នាំ ១៨៦១ លោកបានមក ធ្វើជាសាស្ត្រចាយ
មហាផ្ទៃវិទ្យាល័យមួយចុង ។

លោកបានរួមចំណោក បង្កើតសំណង់ថ្មប្រុទជាប្រធិនប៊ែន្ទិន្ទា
ដែលសំណង់មួយចុងនៃត្រូវបានចាត់ទុកជាមួលដ្ឋាននៃវិទ្យាសាស្ត្រ ក្រសួងសាស្ត្រទៅខិះ ។
ទីនីមនោះ លោកនៅបានចូលរួមយ៉ាងសកម្មភាពការផ្សេងៗជាយិទ្យាសាស្ត្រ និងបណ្តុះ
បណ្តាលអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រកសិកម្មរូស្សីនៅពេលមួន និងក្រោយបងដីភ្នំនៅពេល ។

តីចកម្មនៃនាក់រីយ៉ែល្តី ।

ថ្មប្រុយនៅឆ្នាំ ១៨៤៨ មិត្តជិតស្តីទូម្ពាក់របស់ទិន្នន័យបែរូបបានស្មោះ លោកថា :

- តើអីដឹង មានកំហែងនិងការយកទុនទៅធ្វើអ្នកនៅពេលអនាគត ? ឱ្យពីក
ទិន្នន័យបែរូប បានធ្វើយកបិញ្ញ ដោយមិនបានចិត្តដោយ :

- ខ្ញុំបូ ? ខ្ញុំគិតថានឹងដែរអាយុកវានូវរៀលអារ៉ានាវិភាគម្ងាត់មួយសំរាប់ទាំងអ្នកទាំងអ្នកជីវិតខ្លួន ពួកវានឹងរាយលុកចុះឈាមាន សិលិរដ្ឋវា !

ប្រសតល់នៃសតិអារម្មណីបង្កើត ក្នុងគិតទិន្នន័យរាយបំប្លែង ប្រហែលជាពាណិជ្ជកម្ម ជ្រើសរើសទៅឯធម៌ក្នុងបិរិយាតាសនៃត្រពូលបង្កើតនេះ។

ក្រោយមក ពេលកំពុងសិក្សាទិន្នន័យបំប្លែង បានក្រោយឡើងជាស្អែកដីរ៉ាមចំនោះ ចំណោមបង្កើតនៅសាលាហ្វេន មានមួយលើកនេះ អ្នកដឹកនាំនិស្សិតយើងបានប្រាស់បានប្រើបាន កំពិនិងវិនិយោគនីងតែងរបស់សាលា ។ ទិន្នន័យបំប្លែងក្នុងបញ្ហាបែងចានិមបានវិទ្យាល័យ ។

តែក្រោយមក ដោយបានការដំឡាស់ពីសាស្ត្រចារ្យនានា និងដោយលទ្ធផល សិក្សានឹងពួកវិនិយោគនីងតែងរបស់ ទិន្នន័យបំប្លែង មហាវិទ្យាល័យបង្កើតត្រូវរាយការតំបន់ រួចរាល់ ត្រូវបាននាម ។ មិនពេញសិទ្ធិ ។

តីលេស្តិតនៅក្នុងនោះ ?

ឆ្នាំ ១៨៧៨ ទិន្នន័យបំប្លែង ត្រូវបានតែងតាំងជាសាស្ត្រចារ្យ មហាវិទ្យាល័យ មួយស្តី ។ ដោយដឹងថាទោកជាអ្នកមានសតិអារម្មណីបង្កើត ពួកការនៃអំណាចចិនខែត្រូវបានបង្កើតឡាយ និងខុបសត្វារាជក្រឹងការបង្ហាគត្រូវបានបង្កើតឡាយ ដោយមិនអាយុ ឬការ ទាក់ទងជាមួយនិស្សិតទៀត ។ ត្រានេះទៅត្រូវបែងចិត្តការ ត្រានេះទៅត្រូវបែងចិត្តសាលាសហសិក្សា (Amphi théâtré) សំរាប់អធិប្បាយ ពេលខ្លះលោកត្រូវតែបង្កើត ចិត្តពន្លេ និងបង្រៀន សិស្សនៅក្នុងយុវវ៉ាន់តែមួយ ។ មានមួយនោះមិត្តភកិម្មាក់ យើងចិត្តចេះកំពិនិងបាន លោកចាំ :

សាស្ត្រចារ្យទិន្នន័យបំប្លែង ដីខ្លះខាតបែបនេះ តើអ្នកទៅដែលជាកិត្យានុវត្តនោះ ?

ទិន្នន័យបំប្លែង សេចក្តីម ចង្វុលឡើងពួកនិស្សិតជាង ១០០នាក់ ដែលកំពុង យកចិត្តទុកដាក់រួចរាល់សូត្រនៅក្នុងកុងបន្ទូបំផីតុចចង្វៀតនេះ រួចនិយាយចាំ :

- ប្រហែលជាកិច្ចរាជការពារបស់សាស្ត្រចារ៍ គឺមិនមែននៅត្រង់សាលសហសិក្សា និងនៅថ្ងៃប៉ុណ្ណោះធ្វើការដំឡើលាយនោះទេ ។ កិច្ចរាជការនោះស្ថិតនៅថ្ងៃណាមួយ ។

ស្លូរចិត្តនៅ ?

ទីមីរីយ៉ាវំហ្មហ្ម ចាត់ទុកការស្រាវជ្រាវរឿងនៅថ្ងៃណាមួយ ។ ការសំខាន់បំផុត ។ សំណង់ស្រាវជ្រាវរឿងឡាយរបស់លោកសុខ្សែសិនដើរកលើមួលដ្ឋាននៃបណ្តាលទូដល ត្រួតពិនិត្យដីយុរី និងម៉ែត្រតែបីតិបីតារសំនោះរបស់រួចរាល់ ។ មានមួយនោះ និស្សិតម្នាក់ត្រូវបានប្រគល់ការងារដោយស្រាវជ្រាវរួចរាល់ដើម្បីមួយ ។

សិស្សនោះនេះអុញ្ញមិនដឹងតើត្រូវធ្វើបែបណាមួយ ។ កំហៗដឹងតូចទៅស្ថិតិមីរីយ៉ា វំហ្មហ្ម ។

- ដំរាបប្រសាសន៍លោកសាស្ត្រចារ៍ តើលោកអាចដូចមួនដែលមតិខ្លះអំពីចិត្ត របស់ពួកគេនោះបានទេបាន ?

អ្នកប្រធ្លែ សិច្ចាតីម ក្នុងនៅយចំអក :

- នៅ មិត្តសំឡាត់ ! ការពិតបងុបងមិនគូរមកសូរមតិខ្លះទេ ត្រូវសូរមតិរួចរាល់នៅថ្ងៃណាមួយ ។

សកម្មភាពចូល ។ ។ ។ " ម៉ែត្រាគ់ ។ ។ "

ដើលើរដាក់វិនទ្ទូលមរណភាព បានលេចច្បាស់និស្សិតសូវរៀតនាម្នាង់ដែង ។ ដើម្បីសំដែងនូវទីកិច្ចត្រូវបានចាប់ពីថ្ងៃណាមួយដើម្បីល្អាត្រូវបាន ដែលបានបង្កើតឡើងនូវត្រួតពិនិត្យការវិវត្ថិន និស្សិតចាំនាងអស់បានពីគ្រោះត្រូវនិងដោះសារលិខិតមួយច្បាប់ទៅអង់គ្លេស ដោយពិនាក់លោកទីមីរីយ៉ាវំហ្មហ្ម ដូចយកប្រាយ សារលិខិតនោះ ។ ជាការចម្លាតទីមីរីយ៉ាវំហ្មហ្មបានត្រូវមួនជាប់ស្រែ ដើម្បីជួយដល់និស្សិតចាំនាងនោះ ។

កំបុងនូវកិច្ចការនេះ បែងជាផ្លូវអ្នកការសំណុះស្រាវជ្រាវចាត់ទុកចាប់គ្រោះម៉ែត្រាក់ ។ ការបានសំភាពមួយត្រូវបានដើលើរការ ។ និស្សិតជាប្រចាំនាងរូបត្រូវបានលើកឡើងឡាត់ មហកិច្ចាស៊យ ចំណោកទីមីរីយ៉ាវំហ្មហ្មកំប្រើបាយប៉ុណ្ណោះបំពីការងារដែរ ។

ទទួលបានដែលឱ្យនេះ និស្សិតរឿងឯកចាំមួយគ្នា ក្រហាយថ្វីនពុកគោលនៅខ្លួន
សារលិខិតមួយច្បាប់ទៅលោកដួងមន្ត្រីដ្ឋាកិតាលសកិតុមិនធមិនឯងីជា :

សារ្យចារ៉ីមិនយោបំប្រុងប្រុកជាមិនបានបង្ហាញតែបង្រៀននៅក្នុងមហាវិទ្យាល័យ
ឡើងតីតម្រូវ តែលោកជានិច្ចកាល គឺនៅពេជ្រាត្រីដែលបានបង្រៀនបែងចែកជាប់ប្រើប្រាស់ “ ។ ”

ចំណើយចំឆោះថ្មីនឹង

ទីមិនយោបំប្រុង ជាអ្នកជំទាយសំយោងខ្លាំងភ្លាម ចំពោះទស្សន៍ប្រព័ន្ធឌីតិវិរាយបស់
មាត្រាចិត្ត ដែលបានទុកចាប្រភពស្សែងនៅលើដែនដីមានកិត ហេតុនោះកំអាទិញ្ញីម
រស់បានតែមនុស្សមួយចំនួន ហើយកំមានកិតដែរ ។ ក្នុងការដំដែកដៃព្រាងដោលមួយដែន
អ្នកដៀរតាមលទ្ធមាត្រាចិត្តម៉ោងទីនៅក្នុងនូវរូបភាពមួយច្បាប់ :

ប្រភពស្សែងដែលជាតិប្រើបង្កើចនិងគុណដំលោះជំនួយ . . . ហើសិនជាតិដីដែលបង្កើ
លោះជំនួយកំណត់សំរាប់តែមនុស្ស ១២នាក់ រូចបែរជាក្រោះមានដែលទៅ ២៥នាក់
យើងមិនដឹងជាដើរីដូចមេឡើទេ ?

ទីមិនយោបំប្រុង កំប្រើបភាពនោះ ធ្វើយកបិរពដែរ :

- ជាចិបុប្ផុន្យស់ យើងគូរពេលស្សែងយល់មិន តើមួយចំណួនកំប្រើមនោះរឿបចំ
ចេញអស់ហើយបូន្មោះ ? បន្ទាប់មកឡើង ហើសិនជាមួយចំករបបបុប្ផុន្យនោះរោយបាន
ក្រប់គ្នា យើងប្រាកដជាបង្ហីបិយាកាសសប្តាយជានេះការប្រាកដចោរ អ្នកខ្លះរោយចេញ
ពីគុណដំលោះដែរ ?

ក្នុងសំណង់ស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន ទីមិនយោបំប្រុង បានបានឲ្យបានឲ្យទេស្សែងនោះថា
ហើសិនជាចុះអនុវត្តការកែលំអាមេរបច្ចេកទេស នោះទិន្នន័យដែលដំឡើងអាមេរិក ឡើងពី
២ ទៅ ៥ ដុង ហើយប្រើបនិងពេលបច្ចុប្បន្ន ។

ចុងក្រោះថ្មីកែង

ទីមិនយោបំប្រុង ជាអ្នកប្រាស់ ដែលយកចិត្តទុកដាក់ជានិមិត្តដែលការង្វោះ
ផ្សាយវិទ្យាសាស្ត្រ ។ ស្សែងរកការដែលលោកសរុប សុខុមាភិងងាយយល់ ដោយភ្លាប់ទៅ

និងរុបភាពសំរើកទាក់ទង្វើកចិត្តអូរភាព ។

នៅក្នុងសេវា៖រោក ” ដីរោភាពដឹង លោកសារសេរចាំ :

បើសិនជាប្រព័ន្ធអោយចុងកែវីតុកំរប់ជុំតម្លាក់ តែវត្ថុធាតុដើម នា មុខ ទីក ខ្សោះអាកាស និងពន្លឹះព្រះអាទិត្យ រួចប្រាប់អោយអូរភាពវេត្ថុមេរោចចិត្តបម្បុយមុខ អោយឆ្លាត់ពិសារ ពេលនោះប្រាកដជាមួកភាពវេត្ថុមេរោចចិត្តត្រូវតែយករោប់ដែមិនខាង ទីឱ្យ ។ កំបុងទូចំពោះធម្មជាតិដឹង បានបំពេញគិចចូការនេះជនុស ចុងកែវីតុក បំផុតនោះ ដែលគេមិនអាចបំពេញ . . . ។

មិត្តម្មាក់បាននិយាយលេងជាមួយលោកចាំ :

- ខ្ញុំអានសេវា៖រោកវារសំបង ដោយទទួលអារម្មណីផ្ទុចបានស្រស់ស្រប ពេលបរិការគេចមួយយ៉ាងឆ្លាត់ពិសារ . . . ។

ទីមីរ៉ោងហ្មប្បុ ផ្តើមយកបិរព់ :

- តើអូរភាពសេរសំរើរោកនោះឯង កំព្រឹងចាត់ទុកខ្លួនដូចជាចុងកែវីតុកោដ្ឋាន ! គេមិន ត្រូវមានអ្នកសុខទៅតែយកទៅរៀបចំពេញការសំវិធ តែត្រូវចេះផ្នែកយ៉ាងណាយឲ្យអូរ ភាពទទួលបានអារម្មណីក្រោមទាក់ទង្វើលទៅក្នុងបញ្ហាឃិរញ្ញវត្ថុ កិរតមិនអាចប្រកបដាន ។ សេវា៖រោកដែល ទីមីរ៉ោងហ្មប្បុសរស់បានពាណិកនូវកំពើពេលរបស់វាយ៉ាងចំណែង ។

សមាជិកបណ្តិតសភា ថែកសិទ្ធិវិធី បានបញ្ជាផ្ទៃមិត្តាំ : ហេតុផលដែល លោកត្រូវបង្រៀនដើម្បីការសំរាប់សាស្ត្រ និងភូគគាមសាស្ត្រ គឺកំដោយសារលោកទទួល កិច្ចពេលពីសេវា៖រោក ” ដីរោភាពដឹង ។

ចំណោកអូរកនិពន្ធ សេវាទីចិត្ត កំបាននិយាយចាំ :

កាលពីមុន រុបភាពព្រះ ទេវាកាន់ទុកសាក់តែងតែលណ្តិតជាប់ខែដើមួយខ្លួនខ្ញុំ . . . តែពេលដែលខ្ញុំអានសេវា៖រោក ” ដីរោភាពដឹង រួចហើយ ខ្ញុំសំពាល់យ៉ើពុំចា ិនខ្ញុំមានការធ្វើដីមួយដោយខ្សោក និងមានជីវិតមួយដោយខ្សោករបស់វា ។ ពេលនោះគឺជាប់ពីពេលពីសេវា៖រោក ” ដីរោភាពដឹង ។



តាម៉ាស់ ~ ॲដីសុន
TOMAS FDISON
១៩៤៧ ~ ១៩៣១ "

តាម៉ាស់ ॲដីសុន គើតនៅមិថ្យោះ ឥឡូឌី (OHIO) ។ លោកជាចនេ
ជាតិអាមេរិកការំង រសក្សាន់ត្រូវបានរៀបចំឡើងទៅ
រកសិទ្ធិការំងការ ១៩៣០ ។ កំហែនុកជាសិទ្ធិក្នុងសាន្តភាពដំបាបយ៉ាងនេះក្នុងមាន
អេខិសុន នៅវិទ្យាល័យប៊ូវិនសូត្រជាតិចិត្តរៀនស្ថាយខ្លួនឯង ជាតិសេសចូលចិត្តធ្វើការ
ពិសោធន៍យុបិទ្យា និងគិទ្យា ។

ចាប់តាំងពីការ ១៩៣០ អេខិសុន បានចាប់ផ្តើមការងារបញ្ចប់ការករើពី
ថ្មីមួយ ដោយបង្កើត ម៉ាសុនស័ព្ទទូរស័ព្ទជាលើកដីបុងបង្គុសជាមួយនឹង បុងរណ្ឌខ្សោយស
ដែលគោរពតែបាន ។ នៅការ ១៩៣០ អេខិសុន បើក សហគ្រាល់ដុលម៉ោនមួយ
ហើយមិនយុរប៉ូនានានាកាយទៅជាអ្នកបង្រៀន ដីលើឈរពីរាជរដ្ឋាភិបាល ។
ក្នុងមួយជិត្តិសកម្មភាពៗទេៗក្រោមបានសំខាន់ លោកបានផ្តល់អោយមនុស្សលោក
នូវការករើពីជាមួយពាន់មុខីមានតែលេ ដូចជា :

ម៉ាសុនប៊ូវិន ទូរស័ព្ទ អំពុលរីន ម៉ាសុនអគ្គិសនី ។

ប្រធានាធេដ្ឋាននៃការអនុសាស្ត្រយោ

ការ ១៩៣០ អេខិសុនប៊ូវិន ការករើពីក្នុងជិត្តិសកម្មភាពៗទេៗក្រោមបានសំខាន់
លក់អោយអតិថិជននៅតាមរយៈភ្នំពេញប្រុងប្រយោជន៍ ។ ជាមួយនឹងកំពិនកចិត្តប្រុងប្រយោជន៍ អេខិសុន

បានធ្វើអាយកទាំព័រការសេតការនៃពេមានសំរស់ទទួលបានការពេញចិត្តពីអគ្គិជន ។ ហើយទៅនេះ ក្រុមហុងរនេះក្នុងបានគ្រប់មួនជាប្រសិទ្ធភាព ក្រោមចំនួនដូចរាជក្រឹងមួយដោយ ខ្សោយក្នុងការការពេមានសំរស់របៀបដែលបានលាងក្នុងប្រចាំថ្ងៃដែលបានលាងក្នុងប្រចាំមករោង ។

ថ្លែមួយរាជក្រឹងកំពុងតែរតែ សំលេងផ្ទះមួយដីខ្លាំងព្រឹកព្រៃចាន់លាងក្នុងប្រចាំថ្ងៃដែលបានលាងក្នុងប្រចាំមករោង ។ និងក្នុងលាងក្នុងប្រចាំថ្ងៃដែលបានលាងក្នុងប្រចាំមករោង ។

បន្ទាប់ពីនាថីដីក្នុងអាយកភីកកំពុងនេះ គោលរកយើក្រុបភាពនៃក្រោមហត្ថរាយ នេះ ។ ការពិតិលោកបានប្រើបានការសេតក្នុងប្រចាំមកំបានប្រើបានសំខាន់សំខាន់មិន ត្រីមតែធ្វើការបានពុម្ពការសេតប៉ុណ្ណោះទេ តើនៅបានដីលើការពិសោធន៍ជោងទៅ ឡើត ។ នៅលើកនេះ ដោយចេសប្រើបានអេខិសុនបានធ្វើអាយដីខ្លួនដូចរាជក្រឹង ហើយប្រើបាល ពេមួយវិនាទីឡើត ។ ជីវិតរបស់អេខិសុន កិនិងក្រោរបាត់បង់ដែរ ។

លោកប្រធានរាជក្រឹងខិះច្រឡោតយ៉ាងខ្លាំង ក្រាយពីបានដឹងរីងនោះ ។ គាត់ជាច់ខាតត្រូវកែតែ ។ បណ្តុះបណ្តាល អនាគតអ្នកប្រជុំយើង និងអាយករីក្រឹង ពិសោធន៍ជំបូកកំបុកចេញពីខ្លួនដូចរាជក្រឹងមួយរាមេដោ និងប្រើសំដីការកំហែងដល់ អេខិសុន ។

- ប្រយោត្តុណា ! អាយតែងងបន្ទូលឈ្មោះចំក្បត់បែបនេះឡើត ឥងពេមានថ្លែ អស់ជីវិត ហើយចេមទាំងអនុញ្ញាយដល់ជីវិតអ្នកដែលឡើតមិនខាង ។

តែយុវជនដែលស្រឡាញការចេះដឹង មិនយកត្រចៀកស្អាប់សំដីទាំងនោះឡើយ ។ ម្នាក់ដឹងជាមួយបាត់ដែលទាំងពីរ អេខិសុន បានឈាយលើមាតិការនគរូកម្ព វិនាទាស្រ យ៉ាងអង់ភាគភាគបាន ។

សំរួលដោកឆ្លោះមួយឡើត

ឆ្នាំ ១៩៧៤ ក្នុងពីតាមពីពាណិមួយនៅថ្ងៃនេះ គោលនាមពាណិមួយនៃប្រចាំមួយ ដែល អេខិសុន បានដិលិត ។ នៅពេលដែលបានសំលេខមួនស្មឺណាន់ចេញពីក្រុងបំពង សំលេងនៃមាតិការប្រចាំថ្ងៃ បុរសត្រូវអភិវឌ្ឍមួយរូប ដែលមានមុខនៅឯណ៌នោះជីវិត

ព្រមដើរដាច់ខាង ចំពោះការរកយើងព្យាមៗសុទ្ធនេះទៀតទៀរ ។

- វាតារឹងល្អឃាតកប្រាស់មួយទៀតហើយ ! ខ្ញុំសូមអេមាមជា គីអ្នកបញ្ហា ម៉ាសុទ្ធនេះជាគង ដែលបានព្យាយាលសំលែងនោះ . . . បុរាសស្តុវទៅបិទមាត់អ្នកបញ្ហា ម៉ាសុទ្ធនេះថ្វែង . . . តែគូរអាយអាយិតណាស់ទុកជាបុរសគ្រកូលអភិជននោះបីនេះរកចុចប់មធ្យាបាយ ដើម្បីវិរកមុខ ” លើយុទ្ធផលប្រាស់ នេះយ៉ាងណាក់ដោយ ក៏ម៉ាសុទ្ធនេះថ្វែងនៅតែបន្ទូលបានព្យាយាលសំលែងរបស់ថ្វែង . . . ដីដល ។

ប្រយោជន៍របស់ទ្វារឡូយ

អើសុទ្ធន ជានិច្ចកាលនឹកយើងព្យាគដល់បណ្តាមធ្យាបាយ ដើម្បីអាយិត្យរាជ្យាល កំលាំងពលកម្ព ។ លោកបានរកយើងព្យាកវន្ទុងសំរាប់បីការរកយើងចិត្តទៅដោយ មិនចាប់នៅក្នុងណាក់ទៀរ ។

ឡូយមួយ មានមិត្តម្នាក់មកលើជាមួយលោក ។ តាត់តំអូព្យាគ ទ្វារនៅខាងក្រោម ផ្ទះច្បែងពេក ។

អើសុទ្ធន ផ្ទះសំណើច

- ត្រានអីគូរអាយគូព្យាកវនៅទីនេះ . . . ហើសិនជាបងុំដីជាតា ត្រូវប្របុរុប ដែល មកការនឹងនេះ ពេលរបស់ទ្វារឡូយមកម្នាក់ទា បានជួយបុរុមិកជំនួសខ្ញុំដល់ទៅ ពាណិជ្ជ បង្កើរទៅដាក់អាយនៅលើជួយបុរុមុខ ។

ការពិតិថតទួតគូកម្ពយើងបានស្សែវតប្រើទ្វារចេញចូល ដើម្បីអាយទៅជាម៉ាសុទ្ធន បុរុមិកសំរាប់បង្កើរទៅការនៃបន្ទូលប់ទីកនានា ។

លក្ខណៈនៅក្រោមឱ្យយ៉ឺត្រូវ

អើសុទ្ធន ធ្វើការងារអីមួយ ដោយម៉ោចតំណែង ។ មិនចំពោះនិទព័ន្ធកម្ពុជា មួយទៀរ លោកកែងកែងតែតួរើដើរការពិសោធន៍មួយហើយមួយទៀរបុរុតដល់បានទូល លក្ខណៈដល់ដូចបំណង ។ ដូចជាក្នុងពេលស្រាវជ្រាវពីអាតុយជាជើម លោកត្រូវធ្វើពិសោធន៍

ក្រមួយដីកម្មក្រព្យួច

ដល់ទៅ . . . ៥០ពាន់លើក ។ ចំណោកគុងការរកវត្ថុធាតុសំរាប់ធ្វើនេសិស្សង់អំពូលភ្លើង
គូលេខ នៃការធ្វើពិសោធន៍មេឡើងដល់ទៅ ៥ពាន់ លើកដើរ ។

មិត្តម្នាក់បានស្តូរលាក់ចាំ :

- បងុះបងុះមិនទិនកម្រិត្យុចាំ ធ្វើបែបនេះ ជាការប្រុងប្រយ័ត្នប្រុសហេតុពេក ទេឡើ ?

អើយសុន ផ្ទើយតបវិញ្ញុ :

- មានអ្នីដែលចាប់ប្រុសហេតុនោះ ? បើសិនជាត្រានការពិសោធន៍មេ ៥០ពាន់
លើកម្មនោះ វារាងកដឹងជាត្រានអាតុយគ្រឿង ៥០.០០១ ដែលខ្ញុំពេញចិត្តនេះឡើយ ។

អាតុយទី ៥០.០០១ នេះ គឺអាតុយដែលបានប្រើប្រាស់ក្នុងការបង្កើតស្នើសុំឡើង ។

ដើម្បីសំរេចធានគោលចោះ

នៅពេលធ្វើការពិសោធន៍មេវត្ថុមាតុសំរាប់ធ្វើនេសិស្សង់អំពូលភ្លើង អើយសុនត្រូវ
វិវាទនៃពេលយ៉ាងយុទ្ធឌែលមិនទាន់សំរេចបានគោលបំណង ។ លោកបានចាត់មនុស្ស
ម្នាក់រោងចាប់ដល់ប្រទេសដូចខ្លួន ករពិញ្ញាប្រុសីពកម្មួយប្រកែទ ដែលសរស់របស់វាអាច
ថ្មីធ្វើជាឯុងវត្ថុមាតុដើម សម្របនិន៍សំណូលពាកំណាត់របស់លោក ។

អ្នកដែលបានចាត់ទៅបង្ហាញនូវការអំពេក

- តើនេសិស្សង់អំពូលភ្លើងមួយគ្នានៅពេលយ៉ាងដល់ថ្មីកំណើងបីប្រើប្រាស់ ?

អើយសុនបានបញ្ជីកម្មួយខ្លួនម៉ាក្នុងមីនីជីយាយ :

- នេះ មិត្តសំណាត់ ! ធ្វើការជាមួយខ្លួន សុំកិនិយាយដែលការខាតបង់កំណាំងអី ។

តែក្នុងនេះទៅការអំពេកបំណង ដែលយើងត្រូវការ !

ចេរោចសំរាប់អ្នកស្នូលំស្នូលំទិញ

មានមួយលើកនោះ អើយសុន បានប្រគល់រោងសហការវិវាទនៃនាវត្ថុដោយ
រចនាសម្ព័ន្ធកំណាំងម៉ាសីននាកាមួយដឹងមួយ ។ សហការនេះ យកមកនូវវិធានការ ឬ
ដែលទាំងពីរលើកនោះត្រូវអើយសុនបងីសោធន៍មេអស់ ។ ដល់លើកទី ៥ សហការនិយាយ
ថា :

- ខ្ញុំធានពិចារណាភារកគ្រប់របៀបហើយ ហើយមិនអាចធ្វើអ្នកហាយដើម្បី
នេះបានទេវតទេ !

- ពីតទេ ?

ពីរថ្ងៃក្រោយមក អេធិសុនអាណ៉ីញសហការនោះមកជូយលោក ហើយ បង្ហាញ
អាយុជីថ្មមត្តា . . . នូវវិធានការ ៤០ ខុសដោយកិត្តា ដែលអេធិសុនសម្រេចអាយុ
យិត្តយ៉ាងជាក់ស្អែង ។

ការពិតដើម្បីបង្ហាញជាកំរើពីការប្រឈមប្រយ័ត្នដល់សហការរបស់ខ្លួន អេធិសុនបាន
ចំណាយពេលស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួនប្រឈមប្រយ័ត្ន ហើយបានជាកំបង្ហាញនូវវិធានការ
សម្រេចដោយជាក់ស្អែង ។ ដើម្បីបញ្ជាក់អាយុយិត្តយ៉ាងជាកំបង្ហាញនូវវិធានការ ៤០ មិនទាន់
ជាប៉ុណ្ណោះបានដែលជាប៉ុណ្ណោះទេ ។

១៩. ទូទាត់សេចក្តីផ្តើមប្រយោជន៍

នានាផែនក្រោមមួយដើម្បី អេធិសុន បង្កើតឡើងមិនទទួលជូនបានមួយអ្នកកុងតទួកម
ពាក់កណ្តាលដើម្បី ដែលមិនប្រព័ន្ធស្រាវជ្រាវរបស់ខ្លួន ហើយចេះតែសម្រេច “ ចង់អក បាន
លទ្ធផលភ្លាមៗទៀត ។ ”

មានមួយនោះ ដួនម្នាក់បានមកជូន អេធិសុនហើយស្មោរថា :

- ជំរាបស្រីបាន ខ្ញុំកំពុងចំរាបការអាយុយិត្តយ៉ាងអង្គធាតុមួយ ដែលអាច
និងរាយចូលក្នុងគ្រប់គ្នាតាតុ ដែលជាសូលូយស្រួល So-Lution មួយដឹងអស្សារ្យ
ខ្ញុំមកនេះ ដើម្បីស្វែងរកយុទ្ធសាស្ត្រណែនាំដូចជាដែលត្រូវដែលត្រូវដើរ ។

អេធិសុន សិចត្តិម៉ោះ :

- ជំរាបស្រីបាន មុនពេលលោកគិតយិត្តិថ្នូរដល់ការរកយិត្តិថ្នូរ អង្គធាតុរាយដឹងអស្សារ្យនោះ សូមលោកពិចារណាមិន ។ . . . តើវាអាចនិងជាកំនោរក្នុង
អ្នកបានសិន ?

អ្នកបានដឹងថ្មី អេកវិងខ្ពស់ ។ ពេលនោះទីបិដីងចា ខ្លួនពិតជាម្បញ្ញជំនួយ ។

ទាត់ត្បាយទៅថាអ្នកប្រព័ន្ធ

មានមនុស្សខ្លះបានស្មែរ អើយឯង ថា :

- ដំរាបជ្រសាសន៍លោក តើអ្នកបានដឹងថ្មីត្រប់រុបត្រវការនូវលក្ខណៈអីខ្លះ ?

អើយឯង ធ្វើយឯកប៊ែ :

- ចំពោះអ្នកបានដឹងថ្មី ទេពការសល់ដែលទេរតាប្រទានអាយមានទំនួយភាពរយចុះឈ្មោះ ចំណោក ៥៥% ទ្រូវតែ គឺដោយជិះហាក់ពីរីស និងទិកភ្លីក ។

ទូរសម្រាតិ និងការខ្លះខាតរបស់នឹងឯសុំ

អើយឯងជាមនុស្សដែលមានការប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធឌីជីថាមបញ្ជាផ្ទាយ ។ ជារៀងរាល់ថ្មី លោកធ្វើការដល់ថ្ងៃ ១២ម៉ោង ក្នុងបន្ទុប័ណ្ណិសោននៃ ។ លោកប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធឌីជីថាមបញ្ជាផ្ទាយ អនុវត្តន៍យុទ្ធសាស្ត្រ រហូតដល់រកឃើញឯធម៌ដោះស្រាយបានយ៉ាង សមរម្យបំផុត ។

តែនៅពេលយកចិត្តទុកដាក់ដល់ការអនុវត្តន៍ លោកមានការខ្លះខាតមួយដោយមិនត្រូវបានគិតឡើង ។ អ្នកបានចេញកនែសអូត្រីសនិក្តុនពេសទ្វាបានកត់សំគាល់ពី អើយឯង ថា :

- បើសិនជាកាត់ធ្វើថ្មីការអនុវត្តន៍ កាត់នឹងបើចំបើង អ្នកបានចេញកនែសអូត្រីសនិក្តុនពេសទ្វាបានកត់សំគាល់ពី ក្នុងដំណឹងទៅការ ដើម្បីរកដោយមិនរំលូវគិតមិនមែន ពីមួលថ្មីការនៅកន្លែងណាមីក ។ ក្នុងដំណឹងទៅការ ត្រូវបង់ខាតកំលាំងពលកម្មយ៉ាងហេចណាស់ ៣០% នៃការងាររបស់លោក ។



អីវ៉ាន់ បេត្រូវិថីទំនាក់ទាថ្បុទ
(IVAN PETROVICH PAVLOV)
១៨៤៩ ~ ១៩៣៦ ”

អីវ៉ាន់ បេត្រូវិថីទំនាក់ទាថ្បុទ ជាចម្លែងជាតិវិទ្យាន់ មហិមា ជាតិរុស្ស និង ជាអ្នកដែលបានបង្កើតចេញផ្សាយវិទ្យាសាស្ត្រនិទ្ទេដូចជាលើយ្យាល្យ អំពីសកម្មភាពរបស់សរស់ស្របស្របសាធារណៈកំពុល (activité merveux supérieure) របស់មនុស្ស និងសត្វ ។ លោកមានការណានៅក្នុងគ្រប់គ្រងការងារដែលមានជានឹមិត្តសាសនាមួយនៅតំបន់រឿងបាប្បច្ចោះ (Riazan) ។

វិយកុមារភាពរបស់ ប៊ីវិទ្យាន់ បានផ្តល់រាយប៉ុន្មានការងារទេស់ ដែលកំពុងមានការបំប្លែនខ្លួនខ្លួន និងការងារប៉ុន្មាននៅក្នុងសង្គមរុស្ស ។ ប៊ីវិទ្យាន់ ទទួលកំណើនបានយ៉ាងច្រើនពីទស្សន៍បង្កើតរបស់បេលិនស្តីសិកណីសេហ្មស្តី ។

ក្រោយពីបានបញ្ចប់ការសិក្សានៅមហាផីទ្សាហូយ៉ាន់ ១៨៧៤ លោកបានចាប់ធ្វើឱ្យធ្វើការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ នៅក្នុងបន្ទប់ពីសាងដីរបស់លោក អូសាទីមូវិច ហើយមកដល់ឆ្នាំ ១៨៨៣ លោកដល់លើមានការងារប៉ុន្មាននៅក្នុងជាបណ្ឌិតវិជ្ជាសាស្ត្រ ។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៨៩១ ប៊ីវិទ្យាន់ ចាប់ដឹងឱ្យកនាំការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ នៅវិជ្ជាសាស្ត្រនៃជាតិសាស្ត្រ ស្រាវជ្រាវ អនុវត្ត ហើយកើងកំឡុង ៤៥ឆ្នាំ នៃការបំពេញកិច្ចការនៅទីនេះ លោកបានសំរេចទូទៅសំណង់ស្រាវជ្រាវជ្រាវដែលលើពិភពលោក ។

បង្កើតនៃខេត្តិត្ត បានសំរេចជាគារដឹងឱ្យ បានបើកចេញផ្សាយវិមាតីទូលំទូលាយ អាយុបុរិបោតុបង្កើតចិត្តរបស់ ប៊ីវិទ្យាន់ ។ ក្នុង “ លិខិតធ្វើជូនយុវជន អ្នកប្រជ្រើនបាន

សំដែងនូវការដើមគុណរបស់ខ្លួន ចំពោះនឹងអំណាចបង្កើត ហើយបានអំពារទានរោងយុទ្ធសាស្ត្រ ឬ យុទ្ធសាស្ត្រនៃសេវាប្រជាជាតិ ទៅការកំពេងវិទ្យាសាស្ត្រ ឬ

នាទីការដីត្រីមិនត្រូវទទួលខ្លះ

ថ្វីរ៉ា ឯុទ្ធសាស្ត្រ ថាដាម្ចាសកធ្វើការយ៉ាងមិនមាត់ម៉ោង ឬ លោកស្សប់បំផុតធិរញ្ជាពាណិកសល្បាប់ថ្វីរ៉ា ត្រានរបៀបរបៀបរយ ហើយលោកធិនិតិងបំពុតចំពោះខ្លួន ឬ ឯកដែលឱ្យមកការដាម្ចាសយោកបានរបៀបរាប់ថា : ជារឿងភាគតែមិនតែ សង្គមយើង ថ្វីរ៉ា មកការការិយាល័យធ្វើការផ្តាស់សំលៀកបំពាក់ រួចចូលអង្គួយ នៅក្នុងខ្លួនដែលអើងទាំងអស់នេះ របៀបដូចនិងសំលេចចូលដែលរោយសញ្ញាចាន់លម្អានធ្វើការហើយ ។

កាលណោះមានមនុស្សម្នាក់បានតុកច្បាប់ជាមួយនឹងស្ថិតិ ដែលសំនោដីពាន់ខាង ថ្វីរ៉ា ថានាទីការរបស់គាត់ដើរខុស ។ តើស្ថិតិបានប្រកបយ៉ាងដាច់ខាតថា :

- មិនអាចខុសបានទេ ! នាទីការរបស់ខ្លួនធ្វើឱ្យបានម៉ោងទៅធ្វើការ របស់លោកសាស្ត្រចារ៉ា ថ្វីរ៉ាដើរ ។ រោយទៅយើងទ្វូលឈានសាស្ត្រចារ៉ាចេញផុតពីដី ឬ ឯុទ្ធសាស្ត្រថា នៅខ្លះ ១០នាទីទៀតដែលម៉ោងធ្វើការហើយ !

នេះនៅនៅយោស់ទុកច្បាប់

ថ្វីរ៉ា ជាម្ចាសកប្រាប់មួយរូបដែលមានប្រប់លក្ខណៈសម្រាតិ និងយោលដីដើម្បី ជ្រើសរើសថ្វីរ៉ា ។ លោកស្សប់ថ្វីរ៉ា អាចរួមឱ្យសំលៀកចិត្តបានប្រចាំថ្ងៃ ឬ ថ្ងៃស្រាវជ្រាវប្រចាំថ្ងៃ ឬ ថ្ងៃស្រាវជ្រាវប្រចាំសប្តាហើង ។ ថ្វីរ៉ា ត្រូវបានប្រចាំថ្ងៃ ឬ ថ្ងៃស្រាវជ្រាវប្រចាំសប្តាហើង ។

មានមួយនោះ មិនម្នាក់សូរលោកថា :

ពីបង់បង់សំស្បែករកបានពីរាយក នូវទីកិច្ចនៅមេនុយលើក្រប់កិច្ចការទាំងនេះ ?

ជំនាញសង្គមឈើយទិន្នន័យ :

ចំពោះខ្ញុំ ហើយធ្វើការ គីឡូលាតាននូវសុភាមងាយល្អប្រសើរបំផុត ! មិនថា កិច្ចិការណាមួយទេឱយ ទៅជាបើកបរចំយន្តកី បុស្រាវជ្រាវិទ្យាសាស្ត្រ ហុកក្នុរំស្រាវជ្រាវទៅនឹងការងារទាំងអស់នៅសុទ្ធសិន្យទាំងការអោយមុនុស្សនូវការសហ្ថាយិភាគយ ។

ទីឃើញថាកំសិតនៅទីនោះ ?

ឆ្នាំ ១៩៧៣ ថ្ងៃទី ២៥ ត្រូវឈើយបានច្បាស់ច្បាស់ ។ គេត្រូវឈើយតិតចា និងអារ៉ូញ លោកត្រូវឈើយនៅការតែដើម្បីល្អាច្បាស់បានជាតិអាស្សីម៉ែង មកវារៈការតែអោយលោក ដើម្បី យកត្រាប់ត្រូវឈើយបានច្បាស់ច្បាស់ ។

ក្នុងរដឹងនេះ ថ្ងៃទី ២៥ បានប្រាការចោលបំណងប្រាប្រាប់នេះ

តើមានតែវេជ្ជបណ្តុះកាលនូវម៉ែងទេបី ទីបចេះវេះកាត់បី ? ខ្ញុំយល់ថាគាន់ជាតិរួមឱ្យបានការណ៍ជាតិរួមឱ្យបានការណ៍ជាតិអាស្សីម៉ែង ដែរ ។

ដោយបានការិះកិច្ចិការណ៍ ត្រូវឈើយនៅការតែជាតិរួមឱ្យបាន ម៉ោងឈើយ បានដឹងឈើយការវេះការតែត្រាប់ត្រូវឈើយបានច្បាស់ច្បាស់យ៉ាងអង់អាច ហើយយកត្រាប់ត្រូវឈើយបានច្បាស់ច្បាស់បាន ។

វិទ្យាសាស្ត្រនៃការងារនេះមិនមែន ?

ថ្ងៃទី ២៥ ជាមួនស្សារស៊ែនីយ៉ាងសាមញ្ញ ។ លោកមិនជំនួយ ពុំស្រាវជ្រាវចិត្តនូវការលោប់កំសាន្តអរឡើយ ។

ក្នុងឯិទិន្នន័យច្បាប់ផ្តើរដល់យុវជនរួមឱ្យ ថ្ងៃទី ២៥ បានបង្ហាញអោយយើប្បន្ទូវការពិចារណាឌៃះស្រែះត្រង់របស់ខ្លួនចា :

វិទ្យាសាស្ត្រត្រូវការពិមួនស្សារយើងនូវនាកជិវិតទាំងមួល ។ ទៅជាបណ្តាមិនយើងមានជិវិតដល់ទៅ ២៨៨ កំនែវេះតែមិនទាន់ត្រប់ដែល ។ ច្បាប់ដល់អោយវិទ្យាសាស្ត្រ នូវកំលាំងបញ្ហា និងឯិកចិត្តត្រូវឈើយបានចំនៅរបស់យុវជន ។ ពេលនោះ មិត្តប្រាកដជានិង មិនត្រូវលោកស្សាយពីរយោះពេលដែលក្នុងមកនោះទៀត ។

ត្រូវធែល់នានាពេទ្យប្រយ័ត្នខ្លួន !

ប៉ារីឡូវេ មានទំនាក់ដើម្បីការបោះឆ្នែតចំណែក ។ ហណ្ឌាការពិសោធន៍ការាប់លោកគ្រូវាទានឹងចារចុះសារទីនឹងជាប្រចិនលើកលើពួកស៊ុខមុននឹងចាប់អនុវត្តលើខ្លួនមនុស្ស ។

លោកវេជ្ជនិយាយជាមួយសិស្សរបស់ខ្លួនថា :

- ធ្វើពិសោធន៍ការនៃគេហទេសប្រប្រគល់ ការនៃគេហទេសនូវផលវិបាទកដីភាគរកដែលអាចកើតឡើងចំពោះអ្នកដីឱ្យរបស់យើង ។ ច្បាសិកថា : រាល់កិច្ចការរបស់យើង ឬឯកសារកំណត់ទីនឹងជីវិត និងមរណភាពរបស់មនុស្ស ហេតុនេះត្រូវតែមានស្ថានពីយុងប្រយ័ត្នខ្លួន !

របស់ប៉ែ " ឬ របស់ខ្លួន "

កូនុកិច្ចការស្រាវជ្រាវរឿងរាយស្អាមប៉ារីឡូវេ វិនិចន់សង្គត់ចុងនៃរាល់កិច្ចការរបស់បាត់ ។

មានមួយនៅនេះ គេហទេសនឹងលោកអោយជូយមគ្គុងការវាយកំណែ លើការរួមចំណែករបស់ជនគ្រប់របស់លោងមួយ ដើម្បីធ្វើការសរសើរជូនខ្សោះ ។ ប៉ារីឡូវេ បានបង្ហាញការមិនពេញចិត្ត ហើយនិយាយថា :

- កូនុកិច្ចការរបស់យើង យើងកំដាក់បញ្ចប់ប្រការនៅថ្ងៃ ចំណែកនេះជារបស់ខ្លួនគ្នាក់ បូចិនិយាយនៅជារបស់បង្គោះ ។ ធានាតិតិតិការស្រែយដោយលោកវេជ្ជនិយាយដែលបានប្រើប្រាស់បាន ទីបាយឱ្យអាជស់ត្រា ទីបាយឱ្យអាជស់រចលន្តដូចនេះ ។

ថ្លែងនៅបន្ទាន់ធម្មជាតិ :

ចំពោះខ្ញុំ ហើយនឹងការ គិតឡើលាននូវសុភាមអ្នលប្រសើរបំផុត ! មិនថា កិច្ចការណាមួយឡើយ ទោះជាបើកបរាជយន្តកី បុញ្ញារ៉ាដារិទ្យាសាស្ត្រ បុកត្ថរសេស ការងារទាំងអស់នៅសុទ្ធសិងខាងក្រោមនូវសុវត្ថិភាពសង្ឃារការសហ្ថាយវិកាយ ។

ទីស្រីចាត់ស្និតនៅខេត្តណា ?

ឆ្នាំ ១៩២៧ ថ្ងៃទី ៣ ក្រោមឱ្យយោងចុះថ្ងៃ កំព្រោះអតិថិជន និងអគ្គិភ័យ លោកត្រួរទៅវិនាទនៃកាត់ដីលើល្ហាត បានធ្លាផិតែជាតិអាសីម៉ែង មកវិនាទកាត់រោយលោក ដើម្បី យកត្រាប់ត្រូវបានបញ្ជាក់ ។

ត្រូវដឹងពីនេះ ថ្ងៃទី ៣ ការប្រាក់ប្រាក់នៅក្នុងប្រាក់ប្រាក់នេះ

តើមានតែវិធានបណ្តុះបណ្តាលការសីម៉ែងទៀតទៅ ទីបន្ទះវិនាទកាត់ប្រើប្រាស់ ? ខ្ញុំយល់ថាគារដឹងជាតិអាសីម៉ែង ដែរ ។

ដោយបានការលើកទីកច្ចាស់នៅក្នុងប្រាក់ប្រាក់នេះ ត្រូវទៅវិនាទកាត់ដីសីម៉ែង លោក ម៉ោងឯក បានដឹងពីការវិនាទកាត់ត្រាប់ត្រូវបានបញ្ជាក់ប្រើប្រាស់ដែរ ។

វិនាទនៅត្រូវបានបញ្ជីដើម្បីដឹងពីវិស័យណាទី ?

ថ្ងៃទី ៣ ជាមួនសុវត្ថិភាពដែលរៀបចំសាន្តរៀងរាល់ និងមិន ពាក្យស្រាវជ្រាវ មិនចូលចិត្តទូទៅវិនាទការលេងកំសាន្តអីអរឡើយ ។

ក្នុងនិងមិនមែនឡាយឡាយប៉ុន្មាន ថ្ងៃទី ៣ បានបង្ហាញការសង្គម នៅក្នុងប្រាក់ប្រាក់នេះ តើចារណាច់ស្រោះត្រង់របស់ខ្លួនទៅ :

វិនាទនៅត្រូវបានបង្ហាញការពិមុន្តយើងនូវរាកដិតទាំងមួល ។ ទោះជាបណ្តាមិត យើងមានជីវិតដល់ទៅ ២៨ឆ្នាំ កំឆ្លាំទីមិនទាន់ត្រូវបែងដែល ។ ចូរដល់រោយវិទ្យាសាស្ត្រ នូវកំពាំងបញ្ហា និងទិន្នន័យទាំងអស់របស់យើង ។ ពេលនោះ មិត្តប្រាកដជានិង មិនត្រូវសោកស្រាយពីរយៈពេលដែលកន្លែងមកនោះឡើយ ។

ត្រូវពេទមន្ទនៃពីរប្រយ័ត្នខ្លស់ !

ប៉ារីឡូវេ មានចំណាប់ធ្វើការប៊ាយនម័តែចំណាំ ។ បណ្តាការពិសោធន៍អាជារស់លោកក្រោចបានធ្វើសារចុះសារឡើងជាថ្រឹសលើកលើពួកស័ព្ទមុននិងចាប់អនុវត្តនៅខ្លួនមនុស្ស ។

លោកកំពងនិយាយជាមួយសិស្សរបស់ខ្លួនថា :

- ធ្វើពិសោធន៍ការនៃគេបានក្រោចប្រាក់ ការដំឡើងបន្ទាន់នូវដែលវិបាកដែលអារម្មណកើតឡើងចំពោះអ្នកដីនឹងរបស់យើង ។ ចូរនឹកថា : រាយកិច្ចការរបស់យើង សូមត្រួសិនចាប់ទៅនិងជីត និងមរណភាពរបស់មនុស្ស ហេតុនេះត្រូវតែមានស្អារពីប្រុងប្រយ័ត្នខ្លស់ !

សង់ចេះ " ឯ ទីរបស់ខ្ញុំ "

ក្នុងកិច្ចការស្រាវជ្រាវរឿន្យាសាស្ត្រប៉ារីឡូវេ តែងសង្គត់ចូលរួមចិត្តសមូហការ។

មានមួយចន្ទនោះ គោលនៅឯណាករណ៍ដូចមួយមតិក្នុងការរាយការណ៍ និងការរួមចំណោករបស់ជនគ្រប់រូបក្នុងសំណង់មួយ ដើម្បីធ្វើការសរសើរដូនខ្មែរ ។ ប៉ារីឡូវេ បានបង្ហាញការមិនពេញចិត្ត ហើយនិយាយថា :

- ក្នុងកិច្ចការរបស់យើង យើងកំងកាត់បញ្ចប់ប្រាការនៅថ្ងៃ ចំណោកនោះជារបស់ខ្ញុំតែម្នាក់"បុច្ចំណោកនោះជារបស់បង្ហាញរាយការណោះ ។ ជាតុពិតិភិត្តភាស្ស័យដោយសារតែការប្រើប្រាស់ប្រុងរួមទាំងអស់គ្នា ទិន្នន័យនិងអាជស់រោចលទ្ធផលនេះ ។



អីវាំន់ វ្វាមីមេត្រីវិចិត្តិវិល
IVAN VLADIMROVICH
MITCHOURINE
១៨៩៤ ~ ១៩៣៨

អីវាំន់ វ្វាមីមេត្រីវិចិត្តិវិល ជាអ្នករំលែកអង្គភាពនិវ្ញានីមហិមាបេស់រូស្សី ។ លោកបានបើកចេញឡើវត្ថុរំលែកការលើក្នុងបុព្ទបោគ្គអភិវឌ្ឍន៍វិទ្យាសាស្ត្រ និពួនរបស់ជាកីវា ។ លោកជាកួនរបស់ត្រកូលអ្នករដ្ឋមន្ត្រីនៅតំបន់វិយោបេង ដែលតាំងនៅយកុមារបានបង្ហាញរាយយើងឡើងនៃពាណាសល្បីខាងមុខជាតិវ្ញា ។ តាំងពីឆ្នាំ ១៩១៤ មកក្នុងពេលធ្វើជាបុគ្គលិកនៅស្ថានីយ៉ែរភ្នំពេញ មិត្តិវិល ចាប់ផ្តើមរៀបចំ ធ្វើការពិសោធន៍ា ដ្ឋីសិរីសុំជាតិនៅក្នុងចំណារបេស់ខ្លួន ។

ក្នុងឆ្នាំ ១៩៤០-១៩៩០ លោកបានសំរេចដោតដីយក ក្នុងសំណង់ជាប្រើឯកស្តិត ការដ្ឋីសិរីសុំជាតិ ការសំរេចនិងអាកាសជាតិ ការបង្ហាគតំបន់ថ្មី ហើយបាននិពួនឲ្យកម្មង់មានតំលៃមួយចំនួនទៀត ។

ក្រោយបង្កើតឡើងឡើង ការស្វាត់រារបស់មិត្តិវិល ត្រូវបានរដ្ឋាភិបាលយក ចិត្តទុកដាក់ជាទីបំផុត ហើយវិទ្យាសាស្ត្រដែលមិត្តិវិលបង្កើតឡើងក្រោមការដឹកនាំ របស់លោក ។

អ្នកប្រជាប្រើប្រាស់បានទទួលកស្សារិយយសលើនីម និងតស្សារិយយសទៅដីយក ក្រហម ដោយមានស្សារិយយសលើនីម និងតស្សារិយយសទៅដីយក ។

ចាប់ពីថ្ងៃនេះមិនមែនជាមួយទេ

ថ្ងៃមួយខ្លួនក្នុងប្រចាំថ្ងៃ មិតសិវិន បានមកពីដីរបៀបស្ថិតស្ថាយ ។ តាត់បានអោយ ដល់ក្នុងទូរដែលបានចុះហើយជំនាញ ។ ត្រូវារាជាំមួលបានរោមជីព ឈាកម្មាក់ទៅ និស្សដីបានមួយ ។ ដោយទៀត្រក មិតសិវិន ដែលមានអាយុទីប៉ែត ១០ឆ្នាំ បែរជាមិនអើនពីនោះ ។ កូមារចេចតែតាមមិន ហើយអោយតែយើត្រឡប់ក្រោត មែនប្រចាំថ្ងៃនេះក៏ដីរីសយកមកទុក ។

បង្រីយើត្រដូច្នេះ កិនយាយលេងចាំ :

- អូវ៉ែ មិតសិវិន ចូលចិត្តប្រចាំប្រាការដែលផ្តល់ទៅទៀត ! បុ ?

កូមារដើរពីពីរីពីរីយាយចេងមួគាំ :

- បាន ! ពីព្រោះវាមានប្រចាំថ្ងៃវាមានផ្ទៃប្រើប្រាស់បាន !

កូមារយើងបានយកប្រចាំថ្ងៃបានចុះហើយទៅទៀត ។ មិនយុរបុទ្ទានប្រចាំកីឡាដុំណាស់ក្នាយជាក្នុងដីមែនទៀតរាយភាព ។ មិនយុរបុទ្ទានប្រចាំថ្ងៃបានចុះហើយទៅទៀត ។ ប្រការនេះហើយដែលជាពន្លឺកនៃបណ្តាលសំណង់ថ្ងៃប្រើប្រាស់ មិតសិវិន នាថែលអនាគត ។

ជនជាប់ពីទូទៅដោយអំពើ បំផ្តាញ មួយ

ជាតារបស មិតសិវិន ជាអ្នកក្រោមប្រសាធារណ៍មួយរូប ។ នៅក្នុងចំការរបស់តាត់ នៅរឿងប្រុង មានដីមុហុដែលបូក និងមានដីមុហុដែលបូក ។

ថ្ងៃមួយពេលចេញទៅមិនចំការ តាត់ខិះច្រឡាតយាយខ្សោះ ដោយយើពីរីមកដើរមួយចំនួនច្រូវការចំណុច ។ លោកតាក់ទៅបើកមិតសិវិន មកបន្ទាល់ :

- ហេតុអី បានជាថែងមកលេងបំផ្តាញក្នុងយើងខ្សោះ ?

- មៅ . . . ចង់ធ្វើពីនោះនៅថ្ងៃបន្ទាល់ពីរី . . .

តាមពិត ពីកូមារបានកាត់មែកដើរមួយចំនួន ដីមិញរួមដូរ ។

ដោយយើពីរីចោរបស់ខ្លួន ដូចជាប្រួលចិត្តការងារចំការ លោកតាក់បានរំលាក់

អាយុមិតសូវិន ឡេខរបៀបដ្ឋានកំមេកណើ ។

នៅថ្ងៃក្រោយមក ពេលបានភ្លាយទៅជាអ្នកប្រាប់ ហើយមិតសូវិននេះនៅតែនិយាយចាំ :

- ជីវិតធ្វើសកម្មភាពពីទ្រាសាស្ថរបស់ខ្លឹម ចាប់ផ្តើមពីចំការរបស់ជីតាមខ្លឹម . . . ។

ជាមគ្គិសនិយោបង្កិត

យោងចូលក្នុងភាកជីវិតមិតសូវិនមានបាន៖ ត្រីមតែជាបុគ្គលិកនិងម្នាក់ ស្ថានីយ៍ កូហ្មីឡ្ញប្បុ ។ ប្រាក់ខែដែលលោកបានទទួលសូចស្ទើសុំ មិនត្រប់រោយលោកទិញនូវ ខុបករណីធ្វើចំការដែង ។ មិតសូវិន ត្រូវរកត្រប់មធ្យាបាយដើម្បីករប្រាក់បន្ថែមដោយ វិធីទទួលជូនដូលខុបករណីអគ្គិសនិ និងគ្រឿងម៉ាសុនមួយចំនួន ។ ជាន់អគ្គិសនិ ដោយបង្កិត ឆ្លាប់ធ្វើការរហូតដល់យប់ជ្រាតក្នុងបន្ទប់ដែកជំងឺរៀបចំ របស់ខ្លឹមដើម្បី បានប្រាក់យកទៅជាតិតែងច្នៃងការចំណាយសំរាប់បណ្តុះពុធដែលបាន៖ ។

នៅពេលនោះ មានមនុស្សដើរឃើងផ្លល់ចំពោះសំណង់ស្រាវជ្រាវរបស់ពួកជាតិរបស់ លោក ហើយស្មោរលោកចាំ បងិច្ឆេទរកបានមកពីណាតុជល្អកំរមានទាំងនេះ ?

- មិតសូវិន សិច ហើយនិយាយលោងចាំ :

- នោះជាលទ្ធផលរបស់អំពេរ និងវាត់^(១) ហើយឯងឯង !

អាជីវិតចំនួនបែងចែកត្រូវឱ្យស

ដោយធ្វើការរហូសកំលាំង នៅឆ្នាំ ១៨៤០ មិតសូវិន ត្រូវមានជីវិតគ្នាត យ៉ាងច្បែងច្បែង ។ ត្រូវទៅបញ្ជាកេណ្ឌអាយុយប់ធ្វើការដោរ ហើយត្រូវទៅសំរាប់បំបែន សុខភាពនៅតំបន់ត្រូវឱ្យសែលនៅឆ្លាយពិនិត្យ ។

ត្រូវរយៈពេលស្ថាកំសំរាប់នៅទីនេះ ពាក្យចាំ " សំរាប់នោរ " តែការពិត មិតសូវិនមិនបានទូកបាននូវនិកាសដីល្អនេះទេ លោកធ្វើការបាយជាន់មិនពិត រួចរាល់

^(១) ឯកភាគវាសំដីភាថ្មាយបាយច្បែងអគ្គិសនិ ។ គំនិតនេះចង់និយាយចាំ ដោយសារមានប្រាក់ពី ការធ្វើសង្គមអគ្គិសនិ ទីបានការបង្កើតបានចំការណូជូចនេះ ។

និងស្រាវជ្រាវប្រមូលទុកនូវរបស់គ្មាន ហេតុនេះ លោកប្រមូលទុកយោងចែនបង្ហរទូវឱ្យកសារជាក់ស្អែង ដែលនៅថ្ងៃក្រោមមកវាជាទុនក្នុងការបង្កើតបានជាសំណងថ្ងៃប្រឌិតចំំ ។ ថ្ងៃក្រោមក្រោត លោលវិលីកពីរឿងនេះឡើងវិញ មិតសូវនេរនៅតែនិយាយរបៀបកំប្លែងថា “ប្រការអាជីកចំងារនៅក្នុងគំបន់ព្រៃតូយ៉ែន” ។

នូវសម្រួលិ៍របស់ជាតិ

ក្នុងអំឡុង ៣០ឆ្នាំ ថ្ងៃការប្រាមអំណាច់ស្ថិតក្រារ មិតសូវនេន មិនដែលទទួលបាននូវការផ្តើមខាងក្រោមគឺចិត្តចុះឈានឡើយ ទាំងស្ថារតិ ទាំងសំភារ៖ ។ ក្នុងពេលនេះ ក្រសួងកសិកម្មត្រូវចំណាយប្រាក់ក្នុងមួយផ្ទាល់យោងចែន សំរាប់ទិញពុំជុំរក្សាតិតិប្រទេសក្រោ ។

ស្ថិតចំពោះស្ថានការណ៍នេះ មិតសូវនេន ត្រូវតែត្រូវឡើយ:

វាតិតជាត្រួចដោយខ្លួនឯង ឬធម៌ដែលយើង អីទាំងអស់របស់ប្រទេសក្រោ សុទ្ធទៀតិច្ចូលឈើសប្រទេសយើង ។ វាគ្មោះសំណាក់ថា ដើមឈើរបស់គេ គេជាក្នុងលក្ខខណ្ឌអាកាសធាតុ និងបច្ចុកទេសរបស់គេ ហើយវាមិនអាចសម្របនឹងលក្ខណៈសម្រាតិរបស់ប្រទេសយើងឡើយ ។ ចាំបាច់ត្រូវតែព្រំកលឡូការពាណិជ្ជការ និងបែងចិត្តការងារ ហើយលទ្ធភាពនេះមិនមែនគួចឡើយ ។

ប្រការផ្តើមស្រឡែវិត្តុមួយ គឺនៅពេលដែលជនជាតិរួមិបញ្ញាប្រើប្រាស់ អាក្សារិយា មិនមាយ មិះលក្ខណៈសំណងថ្ងៃប្រឌិតរបស់ មិតសូវនេន នោះ បណ្តាប្រទេសក្រោ គេបែងចាយកច្ចូកជាក់ទេនូវ ។

ឆ្នាំ ១៩១៤ ពុំដិត្តាបោច្ចីនដែល មិតសូវនេន រកឃើញត្រូវតែលូចយកទៅ អាមេរិក ហើយដាក់ឈ្មោះអាមេរិកទ្រោតដង ។ ក្រសួងកសិកម្មអាមេរិកបានចាត់មនុស្សមកដល់ប្រទេសរសីរាយជូប មិតសូវនេន ដើម្បីស្វើរិចញពុំដិត្តិ៍ ដោយតំលៃយោងខ្លស់ ។ ពេលនេះ មិតសូវនេន កំពុងជូបការលំបាកយោងខ្លំលើបញ្ហាប្រាក់កាល ទៅអ្នកប្រជុំយើង បន្ទាត់មិនយល់ព្រម :

- លក់ពួរជាចំណែនទេ ?

មិនបានទេ ! នោះជាប្រព័ន្ធសម្បត្តិរបស់ជាតិ មិនមែនជាកម្មសិទ្ធិបុគ្គលខ្ញេះ ។
ក្រាយពីបង្កើតបានទូទៅលជាគតជីយ មិត្តសុវត្ថិភាពចាំងចំការបណ្តុះ
ពួរជាចំណែនបណ្តាលសំណង់របស់ខ្លួន អាយុរដ្ឋាកិតាលសូរោះត្រប់ត្រង់ ។

លោធាស្រែ ” របស់មិថុន ”

មានមួននៅទេ មានគេយកមករោះ មិនសូវទេ នូវពួរជាមជ្ជម្ឈាញ ហើយ
និយាយថា :

- ត្រូវដំរានវិកុងសាយកញ្ចប់ ។ ពួរជាមជ្ជម្ឈាញ ” អភិវឌ្ឍន៍ នៃមិនអាចប្រាំបាន
និងខ្សោះរោង និងការប្រប្រលបស់អាកាសធាតុឡើយ ។

មិត្តសុវត្ថិភាព និងការឈាយឈោះតម្លៃត្រូវបានដោះស្រាយ :

- ទូកចាំមិលៗ ! បើសិនជាការមិន “ ចេះប្រាំរោង យើងនឹងបានប្រើបាន
រោងវាក្រាំរោង ។

លោកបានយកត្រាប់ពួរជានេះ ទៅបណ្តុះនៅចំការបណ្តុះដែលមានចំណាយ
300គ.ម នៅទីសាខាដែន ។

ពេលបណ្តុះក្នុងបានសំរែចហើយ លោកក៏នឹងនូវដែលពួរដើមដែលពួរក្រាំងរាជការតែ
យកទៅដំឡើកឡើងផ្ទាយជាមួនឡើងទេ ។ ក្រាយរយៈពេល ២ ថ្ងៃ ៣ ឆ្នាំ មិនសូវទេ
មានពួរជាមជ្ជម្ឈាញប្រាំបានរោងហើយ ផ្ទើក៏មានរសជាតិផ្សាយពីសា ។ លោកបាន
ធ្វើផ្ទើមឱ្យចំណុចទៅរោងម្នាស់ដើមរបស់វារូចសរសរចា :

- ផ្លូវកាត់ ” សាមាស្រែ ” របស់យើងខ្ញៀវ ពួរជាមជ្ជម្ឈាញអភិវឌ្ឍន៍របស់លោកបាន
ប្រប្រាយជាតុជមានមានយានដ្ឋានម្នាស់រឿងហើយ ។

ប្រាជែងចិត្តចិត្តនៅលើចំការមិថុន

បាបពីឆ្នាំ ១៩៧១ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៤ ជំពូកសោចន៍ស្រាវជ្រាវរោងពួរជាមួន និង
ប្រើសនឹសពួរជាប្រាមការទូទៅលខុសត្រូវរបស់ មិត្តសុវត្ថិភាព ដានដលិតជើមរោយជាង១

លាកដើម ដែលមានត្រាប់ពូជធីទី ១ដ្ឋានតំបន់អាយុទូទៅសហភាពសូវរៀត ។ បន្ទាប់
មករួចជាតិរបស់មិតសូវិន នៅថ្ងៃដើមពីព្រំដែនសូវរៀតទៅដែលអីរូបកណ្តាល និង
ប្រទេសមួយចំនួនឡើតជួន ។

គួរសម្រួលពីការសារព្យូលេខា ៩០០ ដែលកំណើត របស់
មិតសូវិន អ្នកប្រជាជុំ សិយាក្សីឡើយ បានប្រើប្រាស់រូបភាពមួយ ដើម្បីលើកសរសើរដែល
ការរួមចំណោរបស់អ្នករួចជាតិនិងមហាម៉ាន់ៗ :

- ព្រះអាណិត្យមិនលិចលើចំការ មិនសូវិនទេ !



លោកអ្នករៀបចំ
ALEKSANDR POPOV
១៨៥៩ ~ ១៩០៦

អាជ្ញិចសង បុំបុំវ ជាវិស្សគរអតិថិជន និងទូរលេខវិទ្យាតារិកស្ថិស្ថិ ដែលបានប្រសិទ្ធភាពពីត្រកូលត្រួសារកីឡាមួយ ។ តាំងពីនៅវិយកមារឡែះ លោកបានបង្ហាញរោងយើរពីទេរកាសល្អពិសេសខាងបច្ចេកទេស ។ កាលព្រៃននៅវិទ្យាល័យ បុំបុំវ ចូលចិត្តបំពាក់បំបែនរោងខ្ពស់នូវចំណោះដើងខាងវិទ្យាសាស្ត្រ និងចូលចិត្តវិទ្យាសាស្ត្ររបស់វា ។

ក្រោយពីបានបញ្ចប់មហាវិទ្យាល័យ បុំបុំវ បានរៀបចំធ្វើការពិសោធន៍ខាងរបស់វា ដោយបង្កើតចិន្ទីរម៉ាសីនទទួល និងផ្សាយទូរលេខ និងប្រជាប់ប្រជាធុំរោងយើរពីទេរកាសល្អ ដើម្បីជាថ្មីនទ្រព្យ ។ លោកនៅបានរួមចំណោកយ៉ាងសកម្មភូមិការបណ្តុះបណ្តាលអ្នកបច្ចេកទេសរូស្សីជាថ្មីនទ្រព្យ ។

មួយកំឡុងកម្រិតបច្ចេកទេស ១៩៣៩

នាក់ត្រីចេះមួយ អាជ្ញាត្រូវាស់ទៅបើយ តែបន្ទប់រៀបសបុំបុំវ នៅតែម៉ោងពន្លឹកភូមិនៅត្រីយ ។ និងបុំបុំវ មានការងើងផ្លល់ កំណើនដើរយ៉ាងស្រាលដើងចូលទៅដិត ។ លោកយើរពី បុំបុំវ កំពុងដកការមួយណីនិងការគូសលុបទាំនៅលើក្រដាសមួយផ្ទាពំងដំ ។



កម្មុជានិភ័យអូរក្រព្យួយ

- ក្នុងនេះធ្វើអ្នី កិច្ចការចិត្ត ដែលអាមេរិកបានយើងនេះ ?

បួន្ទូវ ភ្លាក់ខ្លួន មុខទេរីធនក្រាមដួចត្រូវគេចាប់បានកសិការអនុវត្តន៍បើបញ្ជីបាន
លួចលាក់អ្នីមួយ ។

- ក្នុង . . . ក្នុង . . . គូរតំនុរប្បង់មួយ ?

- តំនុរប្បង ? ប្រឹងពីសំណង់អីទេ ?

តាមពិត ក្នុងការលេងសិទ្ធិជាមួយមិត្តភកិ បួន្ទូវ ត្រូវបានគេប្រគល់ការ៖ នោយ
ត្រូវមួយប៉ុច" កសាង ប្រព័ន្ធផ្សេងត្រាគិនក្នុងអណ្តុងនៃមួយ តាមការស្រើស្រាវមេ ។ បួន្ទូវ
បាននិកបើចុះអំពីរបៀវបេស្ថ្ទីតាមប្រើកំណាំងទីក្រុងរបស់ក្នុងសិទ្ធិភូមិយ
សំរាប់ធ្វើជាប្រភពកំណាំងដូយជូនព្យូលើកងារកំបែលចុក ។

ប្រព័ន្ធដែលចូរដើរដោយកំណាំងទីកំដែល បួន្ទូវ បាន តំណើង កាល
ទីបមានអាយុ ១៩ឆ្នាំ បានធ្វើសកម្មភាពយោងណូ ដោយអាចលើកបានទំនួនពី ២-៣
គីឡូក្រាម ពីអណ្តុងជប្រជាឌាម ១ ម៉ែត្រ ដែលធ្វើអាយុមិត្តភកិត្តិចានរបស់បួន្ទូវ សហរដ្ឋ
មិត្ត និងការពសរសិរ បួន្ទូវ ក្រោលឱ្យ ។

ទេសការសង្គមីកុទោរភាព

មានមួយនោះ មិត្តភកិចាស់របស បួន្ទូវការលើនៅក្នុងវិយកុមារ គឺ សុខិន
បានទទួលសំណួនពារអាយុរិលិកពីអនុស្សារីយ៉ែមួយ ត្រូវអាយុចង់ចាំពី បួន្ទូវ ។ គេបាន
រៀបរាប់ថា :

- ពីបួន្ទូវ នោះបុ ? ពួកខ្ញុំកំណាំងអស់ត្រា នរណាកំសុខិននឹកបើចុះដល់ បួន្ទូវ
ដែលជា " ឯកទទួលភូមិ មួយរូបប្រកបដោយទេរកាលឈរីនោះដែរ ។ កំណាំងពី នៅវិយ
កុមារ បួន្ទូវ បានបង្កើតចិន្ទីខ្លួនមែនប្រើប្រាស់ប្រើប្រាស់បុខ ។ បួន្ទូវ មានខ្ពស់ក្រាលដែល សង្គមពិចារណា
យោងពួកខ្ញុំកំប្រើប្រាស់បុខទៅ ។ មានមួយនោះ ពួកខ្ញុំបានទេរោលផ្ទះតាប្រាបានការដ្ឋាន
អណ្តុងនៃភ្នាន់ បានយើចុះមាសិនដោរចិមួយទិបទិចុមកពីអាមីម៉ង់ ។ ស្របកំព្យាយមក

បួនបុរី បានធ្វើការរៀបចាយថ្មីជូន អាយុទិន្នន័យ ស្ថាប់ពី ម៉ាសីនដែរនោះ ហើយថែម ទាំងពន្លេពីគោលការណ៍ថ្មីសកម្មភាពរបស់ម៉ាសីននោះទៀតជាមួយ ។

ទម្រង់នៃសេវាក្រោម

មុននឹងចូលរៀនមហាផ្ទៃទ្វាល់យួរបួនបុរី រៀននៅទ្វាល់យសាសនា ។ នៅទីនោះ កម្ពុជាឌីសិក្សាការត្រួតព្រឹត្ត គឺរៀនអំពីទេរីទ្វា ទស្សន៍វិទ្វា និងមុខវិជ្ជាយុបិយផ្សេងៗ ឡើត ។ ទ្វាសាស្ត្រធម្មជាតិ សិតក្បងអត្រាទាប់ជុំត ។

ថ្មីមួយមិត្តមួតាកំរបស់ បួនបុរី គឺ កូវិនស្តី បានយើង បួនបុរី កំពុងល្អច អាន សេវាក្រោមយ ។ សេវាក្រោនោះគឺ ជារំណួកមួយបិទ្វារបស់ ហាយុ ដែលទីប និងបាន បកប្រចេញជាការសារស្តី ។

កូវិនស្តី យើងនៅ កំពុងល្អច :

- ហេតុអីនឹងអានសេវាក្រោមបិទ្វា ហើយបែរជាចកចិត្តទិន្នន័យសេវាក្រោមប្រព័ន្ធគិចចិន ?

បួនបុរី ធ្វើយើបំបាត់ :

- ពិតណាស់បង ! ជាលើកដីបុងហើយ ដែលខ្ញុំសំគាល់យើងថាអាន សេវាក្រោមយរាជាកំទងអារម្មណីខ្ញុំយើងនេះ ។ វាបានផ្តល់ចំណើយយ៉ាងប្រើប្រាស់ផលខ្ញុំ ទៅនឹងសំណុរ ហេតុអីដែលខ្ញុំចេះតែខាយុទល់តាំងពីក្រោមមក ។

ឈប់បន្ទិច បួនបុរី និយាយបន្ទ

- ជាចំខាតខ្ញុំនឹងដោរតាមមុខវិជ្ជាយុបិទ្វាបើយណាំ កូវិនស្តី !

សេវាក្រោនោះបានទាក់ទាញទ្វិកចិត្តបួនបុរី អាយុស្រឡាត្រូវបិទ្វា និងហើក ចេញបុញបោតុស្រារជ្រាវិទ្វាសាស្ត្ររបស់បួនបុរីនាថោលអនាតត ។

និយាយចិត្ត តែត្រួតថ្មី

ពោលដែល បួនបុរី បានភាយទៅជាអ្នកបិទ្វាសាស្ត្រអគ្គិសនិ ហើយក្រាយពី សំរច បាននូវសំណង់ស្រារជ្រាវដែលជាប្រើប្រាស់មានតំលៃជាប្រើប្រាស់មកអ្នកការសែតទាំងទ្វាយចង់អារពិញ

លោករោយចូលរួមសហការសរស់អតុបទ ។ តែ បើបីវិតេងវិបីសេដ ។ អ្នកប្រធ័ណីយុរិបនាថៃនៅទៅគឺ ប៊ែក្រុបស្តី នានធ្វើការកត់សំគាល់ពី បើបីវិតេង ។

- វាមានមនុស្សពីប្រភេទ ។ មនុស្សមួយប្រភេទចិត្តប្រកាសជ្មាយគិត របស់ខ្លួន ទៅជាកំនើតនោះមិនទាន់ត្រួតពីវិជ្ជិយកី ។ មនុស្សប្រភេទទី ២ គឺ ចិត្តលេស្សំមស្តាត់ធ្វើការនៅបន្ទុប់ ហើយបន្ទីស់លេងតែនៅពេលដែលចាំបុំណ៍ ។ បើបីវិតេង ស្ថិតក្នុងប្រភេទជាចំខាតនៃក្រុមមនុស្សទី ២ ។

អតុចិត្ត សុភាពរាបសា នេះបង្ហាញរាយយើត្តក្នុងការធ្វើពិសោធន៍លើក ដឹបុងបង្គុស អំពីម៉ាសីនទូរលេខនា ថ្វីទី ០១ នៃ ឧសភា ន្ថៃ ១៨៩៨ នៅសាលប្រជុំបស សមាគមរូបវិទ្យា និងគិមីរុស្សី ។

នៅពេលដែលគោរស្តី បើបីវិតេង រាយទូរលេខជាមីកដឹបុងបង្គុសនេះ ដើម្បីជាអនុស្សារិយះដែលថ្វីកំណើតទូរលេខ បើបីវិតេង នានរាយទូរលេខនូវរួមរាយក្រោ "ហេនិច ហើន Heinrich Hertz ឈ្មោះអ្នកដែលបានការយើត្តិសំឡេងក្នុងអាកាស ។

ថ្វីនេះបំបុងបង្គុសៗនៅទីទួទិន្នន័យ (Télégramme)

សម្រាប់ន្ថៃ ១៨៩៨ នាក់ចាំងការប្រាសិន ត្រូវជាប់កន្លែនឲ្យរាយក្រុង ។ គេត្រូវការរាយមានការទាក់ទងជាប្រចាំ រាយការនេះជាមួយមួលដ្ឋានទីពេជះទិកក្នុងការ caucase ដែលស្ថិតនៅចំខាយពិភោ ៣០ គ.ម ។ ដូចនេះ ត្រានមធ្វោបាយណាងឱ្យក្រោពីការប្រើទូរលេខនោះទៀត ។

បើបីវិតេង ត្រូវបានចាត់រាយមករៀបចំកិច្ចការនេះ ។ លោកបានធ្វើការក្នុងលក្ខណៈដែលបានក្នុងគំបងទិកក្នុង ដើម្បីត្រូវឱ្យបង្ហាញអង់គេនកំពេស ៦០ម៉ែត្រ ។

ដោយសារការប្រើប្រាស់ប្រាស់ ទិនការដឹបុងស្រោះនាក់អាក្រុងសិនបានសំរែច ដោយជាតិដឹបុងស្រោះនាក់អាក្រុងសិនបានសំរែច ។ បន្ទាប់ពីការដឹបុងស្រោះនាក់អាក្រុងសិនបានសំរែច ។

លោកត្រួតពិនិត្យការ

ពេលដែល បុរី គ្រូចាត់ការអោយធ្វើជាសាស្ត្រចាប្រវិទ្យាសាន
បច្ចេកទេសបែន្រែបុរី (Peterbourg) លោកតែងតែចាត់ទុកខនជាមិត្តរបស់និស្សិត ។
លោកមេលថែមទាំងនឹងស្ថាបនិការហូបចុក ស្ថាកំនែនិងការធ្វើដំណើរទៅមក ។ ក្នុង
ការងារនៅវិជ្ជាសាស្ត្រ លោកតែងយកចិត្តទុកដាក់ជួយលើកម្ពុជាឌីម និង
លើកទីកចិត្តនិស្សិតអោយដែលខ្លួនឯង ។

ដើម្បីរាយការ ស្ថូចក្រុងរុសិយាតទុកអាកប្បរិយារបស់បុរី ដែលកម្ពាត
បង្កើតឡើង " ។ ថ្វីហ្មាយក្រុងបែន្រែបុរី ការបោះឆ្នោតមកស្តីបន្ទាល់ចោះ : លោក
បានបន្ទាត់រីករាយបច្ចេកទេសនៅក្នុងវិជ្ជាសាន ។

បុរី ផ្លូវការនិញ្ញាយឱ្យបង្ហាញបានចាត់ :

លោកចង់ដឹងបញ្ជីតំណែងរបស់ខ្ញុំក៏ស្របតែលោកមុះ ។ តែចំណោមខ្ញុំនិញ្ញា
ខ្ញុំមិនអាចដើរដូចមួយពីផលប្រយោជន៍របស់យុធនិនបានទៀត ។

តាក្យសំដើរដូចមួយនាមិត្តរបស់លោកជាមួយថ្វីហ្មាយក្រុងនេះ បាននាំមកនូវ
លទ្ធផលយ៉ាងអាណ្នក់ ។ ដោយការឱ្យចិត្តខ្មៅងពេក ពេលវិលមកដូចជាឌីមបុរី គ្រែ
ជាចំសរស់រិលយាមខ្ពស់ក្នុង ហើយស្មាប់មួយរំពោះ ។



ពីយីស និកវិទ្យាយធម៌ខ្សោយបេជ្ជ

(១៨៦៦ ~ ១៩៣២)

ពីយីស និកវិទ្យាយធម៌ខ្សោយបេជ្ជ មានស្តីពីភ្នំពេញ និងរាល់នៅក្នុង ព្រៃលអ្នកដ្ឋានដ្ឋានម្នាក់ ។ ពាំងពី នៅក្នុង ឡើយបេជ្ជ បានបង្ហាញរាយយើងទូវ ទេពាកាសល្អខាងវិទ្យាសាស្ត្រ ។ ក្រោយពីបានបញ្ចប់ការសិក្សានៅសាកលវិទ្យាល័យ បានចូលរៀនម៉ឺន្តឹម ឡើយបេជ្ជ បានសំរាប់ចិត្តធ្វើជាអ្នក រូបវិទ្យា ។ លោកបានទៅប្រទេស អាណីម៉ែង បំពេញកម្មសិក្សានៅវិទ្យាសាស្ត្រ រហូតដល់ក្នុង (១) ។ ក្រោយពីបំពេញកម្ម សិក្សាប់ លោកមានរាល់នៅ ប៉ែទេរស្សក់ ហើយ ចាប់ផ្តើមបំរើបុណ្យហេតុ វិទ្យាសាស្ត្ររបស់ ខ្លួន ។

ឡើយបេជ្ជ គ្រឿវបានពេងពាំងរាយយើងជាសាស្ត្រាថាយមហាវិទ្យាល័យម៉ឺន្តឹម ពាំងពីឆ្នាំ ១៨៤០ ហើយបានរៀបចំនៅទីនោះ នូវអ្នកស្រាវជ្រាវ ជាក្រុងក្រោមរូប បន្ទាប់ពីនោះ លោកបានបង្កើតវិធានស្តានរូបវិទ្យាដីបុងបង្គាស់នៅប្រទេសរុស៊ី ក្រោយរបប ស្អែចត្រា ។

សំណងថ្វីប្រឺនិជ្ជបំផុតរបស់ ឡើយបេជ្ជ គឺ ព្រឹសិហទអំពីសម្ងាត់ពី ។ លោកនៅបានដើម្បីតុលិវអំពីគោលទស្សន៍: ថ្មី ។ ថ្មីការជាប្រើប្រាស់ឡើយបេជ្ជ មានពេញចិត្ត និងបានសរសោរ វណ្ណកម្មដីមានកំណែជាប្រើប្រាស់អំពីរូបវិទ្យា ។

(១) អូខិត្យក្នុងរូបវិទ្យាអាណីម៉ែង ១៨៩៤ ១៨៩៨ និង ១៩០២ ក្រោមជាក្រុងរាល់នៅព្រៃល ។

ការបន្ទើយរបស់គីឡូកា

ឱពុករបស់ ទ្វេបេដៃ ជាពាណិជ្ជករ ។ ដោយចង់អោយកូនបន្លឹមខ្លួនទៅអនាគត លោកបានបើងប្រជាធិថី ទ្វេបេដៃ អោយទៅក្រោមនៅ វិទ្យាល័យពាណិជ្ជកម្មនៅភាសាអីមីម៉ែង ។

ស្ថានមិនដល់សោះថា នៅទីនេះ ទ្វេបេដៃ បែបជាប្រវត្តន៍តែភាសាអាម៉ីម៉ែង ប្រវត្តន៍ហើយបានបង្កើតឡើង ដែលការបន្ទើយរបស់ជនជាតិអាម៉ីម៉ែង ប្រវត្តន៍មួយជាតិវិទ្យា និងពិធីតិច ។ ដោយទៅក្នុង មុខវិធានធមិជ្ជកម្ម លោកស្សុប់ជាទីបំផុត ។

យើងចូលចិត្ត៖ ឱពុក ទ្វេបេដៃ កំអោយកូនត្រឡប់មកវិញ ។ នៅទីនេះ លោកទិញរទេស់មួយ ប្រុងចំណាំតិចសម្រាយ ហើយមានទាំងការសំដែងលោក និង ត្រួតពិនិត្យ ។ លោកស្សុម៉ែងថា ទ្វេបេដៃ ប្រាកដជានិងត្រួតពិនិត្យ ពីនិតវិទ្យាសាស្ត្រ និងសំដែងឈ្មោះរំង់ក្នុងគិតតែប្រើប្រាស់ និងត្រួតពិនិត្យ ។

មួយរយៈពេលក្រោយមកមានអ្នកស្សុពិនិត្យដល់ “ប្រុងបាប់ទិន្នន័យដី៖ នោះឱពុករបស់ ទ្វេបេដៃ បានលើកដោយឯកទីក្រឹងបាន ហើយពេលថា ៖

ខ្ញុំសុំចុះចាត់រាប់ហើយ ! ឥឡូវនេះ វាបានកិច្ចិតុ ឬកំអាមូណីទាំងវិទ្យាសាស្ត្រ ទាំងសិល្បៈ ទាំងកិទ្យា ។ ដោយទៅក្នុងមុខរបរដូចជាដូចជាដូចដែលដឹង ។

ឯកទិន្នន័យត្រួតពិនិត្យនៃថ្ងៃយើងខ្លួន

អាយុទីបំពើ ១៦ឆ្នាំទ្វេបេដៃ បានទទួលឈ្មោះដ៏លើក្នុងចំណោម សិស្សរាជិស្ស ខាងទេព្យកោសុល្យ ឯកទិន្នន័យ និងការប្រើប្រាស់ ។ ទ្វេបេដៃ ឬកំពិតិ និងគ្រឹះម៉ាសីនអគ្គិសនី ម៉ាសីនទូរលេខ ត្រីធម៌អគ្គិសនី ហើយបានប្រើបាន ដោយ ខ្លួនឯងនូវបន្ទូបំពិសាជនីមួយនៅផ្ទះរបស់ខ្លួនតែមួន ។ មួយថ្ងៃ លោកជ្រើមធម្មការលទៅ និងគំនួរតាមនៃគ្រឹះម៉ាសីន ។

ថ្ងៃមួយមានមិត្តម្មាក់បាននិយាយពីវិវាទការងារ ហូសតាម កំពុងត្រវការទិញ មួកទៅរកកំលាំង ៤០ សេះ ពេលនោះ ទ្វេបេដៃ កំទទួលតំឡើងភាម ។

មិត្តរបស់លោកបានគំរាមជាមុនថា ត្រូវប្រយ័ត្នប្រយ័ន្ធបាន ! តែម៉ាសីនមិន

ដើរ នឹងត្រូវរាយការណ៍ដោយបាន ហើយ !

ឡ្វបេដែរ ផ្លូវបានវិញ :

- កុំភ័យរាយការណ៍ ! យើងធ្វើថា រាយការណ៍ស្តីពីលោកស្រីទៅ !

ឡ្វបេដែរ បានចុះកិច្ចសន្យាបាមួយរាយការណ៍ក្រោមប្រព័ន្ធក្នុង
គិច្ចការថ្មីប្រុខិតខោះយ៉ាងសកម្ម ។ អស់រយៈពេលកន្លែខែ ម៉ាសីនត្រូវបានប្រចាំរៀប
ជាអ្នកស្រី មានចំនួនជាមកដ្ឋានខោះនៅ ។ តែថ្មីបើអ្នកកំលោះ វិស្សរោ យើងបើចិនប្រជាឌ
យកអស់សមត្ថភាពទៅរឿងកុំភ័យកុំភ័យនៅតិចមិនត្រមដើរ ។ ម្នាស់រាយការណ៍កុំភ័យ
រាយការណ៍កំលោះសង ។ ឡ្វបេដែរ ត្រូវចូលទៅថ្មីការនោះរាយការណ៍កុំភ័យមិន
គិតកំនើនអស់ចំនួន ៤៦៩ ទីបោះបំណុលរួច ។

ការយល់ដឹងការងារការណ៍តែប្រើប្រាស់ទៅប្រើប្រាស់ ការណ៍តែមានប្រយោជន៍

កាលនោះរៀននោះសាងបាបចូកទេស ឡ្វបេដែរ រៀនតែខ្លាចលើយហត់
ចំងមុខវិជ្ជាប្រកួតិំង មុខវិជ្ជាផ្សារ ។

គេកស្សរគាត់ថា :

ម៉ែចកំបងនឹងចូលចិត្តចំណាយពេលតែប្រយោជន៍ក្នុងរឿងកុំបុចកំបុកយ៉ាងនេះ ?
ត្រពោះបងនឹង តែងតែមានបំណុលចង់ក្សាយជាអ្នកស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រនោះដើ ?

ឡ្វបេដែរ ផ្លូវបានវិញ

- ពិតណាស់ ! ខ្ញុំនឹងដើរកាមមាតិត្រាំងវិទ្យាសាស្ត្រ ។ តែមិនមែនមាន
និយោជន៍ យើងមិនចាំបាច់រៀនការងារជ្រារ ក្រឡើង ប្រមុំ . . . ហើយគាត់ទុកចាំ ការងារ
នោះ ត្រាងប្រយោជន៍ទេ ។ ខ្ញុំធ្លោះចេះថ្មីការងារការណ៍តែប្រើប្រាស់ ការណ៍តែមានប្រយោជន៍
ដល់គិច្ចការដែលយើងចង់បាន និងស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រការងារដែលត្រូវ

ការពិតជូនធ្លោះចេះ ! ថ្មីក្រាយមកក្នុងគិច្ចការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រការងារដែលត្រូវ
របស់ជាន់ជាត្រាទំងនោះ បានជូនឲ្យដល់ ឡ្វបេដែរចេះ ឡ្វបេដែរចេះ ឡ្វបេដែរចេះ ។

ឆ្នូលសំរាប់ប្រើប្រាស់

បន្ទាប់ពីបញ្ចប់ការសិក្សានោះការណ៍តែប្រើប្រាស់ ឡ្វបេដែរ បានវិលមកប្រទេសវិញ ។

ឱ្យពុករបស់លោកបានបង្ហាញឡើងទៅសំរាប់លោកប្រើសនឹស :

ក្នុង ! ចូរឱ្យបានរាយការឱ្យម៉ែត្រតែចត់ទៅ ! ទី ១ គឺឱ្យប្រើថែមមានចង់បាន ដូចស្ម័គ្រ យុទ្ធសាស្ត្រ ។ ក្នុងឱ្យប្រើថែមចេញមួយកន្លែងនូវគំនៃចំណេះវិធាន ហាងចុកទេសនោះទេ ! ហើយឱ្យប្រើថែមការឱ្យប្រើថែមកំងស្ទើស្វែរ ។ ទី ២ គឺក្នុងឱ្យប្រើថែមកំងបំចេញជាការ ជីវិករបស់ខ្ពស់ ដែលប្រើរាយសំនោះក្នុងក្នុងបន្ទុប់ក្នុងចេងក្រោម ហណ្ឌាប្រើបង្កើតមាសិន្តិ និងជាតិភិមិ ដែលក្នុងហោធោ ដោយ សូមើតែមួយការកំងមួយសេនកំត្តានដោរ ។ ដូច្នោះក្នុងឱ្យប្រើសង្គរ ឬការណាង !

ទ្វាយបេដហ្ម ធ្វើយកបិញ្ញាដោយកត្តុព្យាករ :

- ក្នុងប្រើសនឹសដូច្នោះទេ !

ធ្វើការគឺជារបៀបព្យាយាលជីមួយ

ដោយប្រើរាយការហូសកំណាំងក្នុងលក្ខណៈខែខាតនេះ ទ្វាយបេដហ្ម ត្រូវឈើ ជីមិះបែងដូង ។

ត្រូវឱ្យបានរាយការថា គួរតែទៅសំរាកព្យាយាលថែមទៅសំរាប់ការពាណិជ្ជកម្មយោរៗ ពេលសិន ។ នៅលើដែងដូច្នោះធ្វើដើរ លោកបានឈរឱ្យបានដោលស្ថានីយ៍ពាកសាស្ថិរបស់អុនហ្ម ១៩៣៨ ។ ផ្សេងតាមដើរការដូច្នោះបញ្ជានេះអុនហ្មតានរាយការណ៍ដែកពីវិទ្យាសាស្ថិរប្រជាធិបតេយ្យ សម្រាប់នឹងក្នុងឱ្យបេដហ្ម ទិន្នន័យបង្កើតចិត្ត :

ទូទៅនឹងពិភព អ្នកប្រាប្បីកំពុងទៅដែកត្រួតពិត្យប្រើសនឹសបច្ចេកទៀត និងរាយការ ។ តែកំពុងនេះ ចាំលោក ដែលនឹងធ្វើការពិសោធន៍មួយសំរាប់ការសន្តិដ្ឋានអោយប្រើសនឹសនោះ ។

ទ្វាយបេដហ្ម បានពិចារណាយ៉ាងប្រើនអាជីពបញ្ចប់ដែល អុនហ្ម បានលើកទ្វើង ។ ថ្វើក្រោយមកលោកបានលុបចេញដើរទៅសំរាកព្យាយាលជីមិះ ហើយវិលទៅការអំពីស្ថិរប្រជាធិបតេយ្យ រួចចាប់ធ្វើមប្រឡាត្រូវក្នុងការងារ ធម្មោះ ក្រោយមកទីប៉ុណ្ណោះ ទ្វាយបេដហ្ម ស្រាយបំភ្លើបានបញ្ចប់នេះ ។

ទ្វាយបេដហ្ម តែងតែឱ្យយាយជាមួយអ្នកចាំនៅទ្វាយថា :

កិច្ចការអាជីវកម្មជីវិកអូរត្រពា សំរាប់ការងារ ។

(១) ពាក្យិទុ ជាតិអាមេរិកម៉ែម៉ែ " ១៨៦៣ - ១៩៣៩ "

ចាំថាច្នៃតែងដែលទិន្នន័យ

ដើម្បីជីថាស់និងរបបពីង់តែងរបស់ស្អេចគ្រារ ដែលបានតាមសង្គមកណ្តិ៍ សាលាបណ្តាលសាស្ត្រាចារម៉ាយនៃមហាវិទ្យាល័យមួយច្បាស់បានសុំលាងអី ពីណែងត្រប់ត្រងក្នុងនោះកម្លាំង ឡ្វេបេដប្បៃដែរ ។ ពេលដែលមានពេសុំមិតិ ពីវីរិ៍ននេះ ឡ្វេបេដប្បៃបាននិយាយថា :

- ពីមុននេះ ពេលដែលត្រូវរដ្ឋិសរើសរាយការមានបាន និងវិទ្យាសាស្ត្រ ខ្លួនធ្វើសយកវិទ្យាសាស្ត្រ ។ ចិំណោកពេលនេះ បើសិនជាត្រូវរដ្ឋិសរើសរាយការវិទ្យាសាស្ត្រ និងការតសិធម៌ ខ្លួនធ្វើសយកការតសិធម៌ !

លោកបានប្រសាសន៍ដូចខោះ ដោយភូរេះត្រង់ ពីព្រោះថាការចាកចោលមហាវិទ្យាល័យនៅពេលនេះ គឺមាននិយាយថា ជាការចាកចោលបន្ទូប់ពិសោធន៍ជាលការងារស្រាវជ្រាវ មែននិសិក្សស្រាវជ្រាវជាប្រចាំនៃពេលដែលលាងកំពុងតែណែនាំ ។

អីដឹងបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនោះ ?

ឡ្វេបេដប្បៃ មានទំលាប់ថ្មីការយោងដែកចិត្ត ។ ជាប្រែងកាលថ្មីគេបានកំដូចជាប្រាការពេលណារ ដែលលោកចោលបន្ទូប់ពិសោធន៍នោះ ។ លោកមានមុខនៅផ្ទះតែនៅពេលត្រូវគេង និងពេលបិរិយាណ ពេលពិកពេជ្រុះណារ ។

អ្នកដឹងយកការបស់ ឡ្វេបេដប្បៃ មានការងើរង្វាល់យ៉ាងខ្សោះ មានមុននោះគេបានស្សែរលោកថា :

- ដោរបស្ថុរលោកសាស្ត្រាចារម៉ាយ ! ខ្ញុំយល់ថាចិនអ្នករបាយលោកមិនលើហេង្ឋរក្រាលបន្ទូចឈានោះអតិថិជន !

អ្នកប្រាប្រាប់យើងសំលើមទៅការពិរិញ្ញ ហាកំប្រឡាកំកាំង :

- កំកំសាន្តប្រុ ? ថា ពីការសប្តាយនៅក្នុងឈានឡើត នើងខ្លួនបានឡើត បន្ទូប់ពិសោធន៍រូបវិទ្យាចំងមូលនោះក្នុងដែឡើបើយនោះ !

អ្នកចូលរួមនៅក្នុងក្រោម

ក្នុងរីងសប្តាយមួយ មានមនុស្សម្នាក់បានស្សែរ ឡ្វេបេដប្បៃថា

ហេតុអិទានជាលោកភាយទៅជាអ្នករូបវិញ្ញា ?

ទ្វេបេដៃហូ ពិចារណារូបផ្សេយតបិន្ទុ :

- មកពីម្នាយខ្ញុំបិន្ទុងងារ ម្នាយខ្ញុំធ្វើជាក់ចំពោះខ្ញុំហើយតែងបានលើកទិកចិត្ត ។ ម្នាយខ្ញុំតិន្នន័យបំផុតចំពោះកំហុសខ្លះខាតទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ ។ ហេតុនេះ ខ្ញុំមិនដែលចង់បង្ហាញពាយម្នាយខ្ញុំបើពួរទីខ្លះខាតរបស់ខ្ញុំជាបីទ្វេបេដៃហូ ។ ខ្ញុំតែងតែត្រូវបើងរំបេង ដើម្បីផ្សេយតបិន្ទុទូទាត់រារវេចទាំង និងក្នុងស្រុកបាត់របស់ម្នាយខ្ញុំ . . .

. . . និងលោកត្រូវដឹងឈ្មោះម្នាយខ្ញុំ

ក្នុងលិខិតមួយដែលធ្វើការរាយម្នាយ ទ្វេបេដៃហូ ឬនរៀបរាប់លោកត្រូវបស់ខ្ញុំ គឺលោកសាស្រ្តាចារិកតុនដូចតទៅ :

. . . ថ្វេនេះ លោកបានស្តីបន្ទាសរាយក្នុន ដោយក្នុនធ្វើខុសពិមាតិរំណោនាំរបស់លោក ។ ក្នុនបានធ្វើការរៀបរាប់ពីហេតុដែល ដែលទាំងរាយក្នុនពុំណាប់តាមពាក្យទូទានរបស់លោក ។ ក្នុននឹងចារ៉ាក្រាក់ជានិងច្រឡាកមិនខាង តែមិនដូចម្នាន់ទេ លោកស្រុករាយកំង យើរពិចារណាអស់ម្នាយស្របក្នុងចោរកាន់ដែក្នុងយ៉ាងណែន ហើយមានប្រសាសន៍ខ្ញុំខាងក្រោម : " ឲ្យបានស្រីរណាស់ ! ប្រសើរណាស់ ! ពិតជាត្រូវធ្វើយ៉ាងណានៅរៀបឱយ !

បន្ទាប់ ទ្វេបេដៃហូ

លោកត្រូវបានគេបង្កើតចាប់រាយធ្វើជាសាស្រ្តាចារិកបិន្ទុលើហេតុនេះ មួយ មួយ ទ្វេបេដៃហូ ត្រូវធ្វើការក្នុងលក្ខណៈយ៉ាងលំបាក ។ រាល់សំណូលរបស់លោកទាំងក្នុងការរៀបចំចាប់តាំង និងប្រជាប់ប្រជាប់ត្រូវបានបង្ហាញប៉ុណ្ណោះពីសាងន៍ រូបវិញ្ញាសុទ្ធសិន្ដត្រូវគេបង្ហាញចោលដោយតាមអាយិត ។

តែ ទ្វេបេដៃហូ មិនចុះចាត់ពីទ្វេបេដៃហូប៉ះធ្វើការដ៏ពួកចំង្វែក របស់លោកសំរាប់ធ្វើជាបន្ទាប់ពីសាងន៍ ។ សិស្សទាំង ២០នាក់ របស់លោកបានធ្វើការក្នុងបន្ទាប់ដោយខ្លះសង្គ័យ ខ្លះត្រូវ និងខ្លះពន្លឹះនេះ ។ តែដោយទិកចិត្តលោកសំយ៉ាងអស់ពិចិត្តរបស់លោក គេបានក្នាយទៅជាអ្នករូបវិញ្ញានៅផ្លូវ ។

នៅពេលដែលគេស្មើរពីជាមាត្រាកាលបណ្តុះបណ្តាល អ្នកទាំងអស់បាននិយាយ

ដោយភ្លើមោទនការថា :

- "យើងខ្ញុចាប់ប្រកាសគឺ" បន្ទប់ ឡ្វេបេដៃហ្ម

"ពាករ" បន្ទប់ ឡ្វេបេដៃហ្ម បានក្នាយទៅជាតាករដោយឡ្វេកសំរាប់ និយាយពី និកាយនៃអ្នករូបវិទ្យានឹងបង្គាល់នៅប្រទេសរុស្សី ។

ដោយភ្លើមោទនការថា នៅពេលដែលបានពួកដីកិច្ច ឡ្វេបេដៃហ្ម លានេងពី តំណែងសាស្ត្រាថារមហាវិទ្យាល័យមួយស្ថិតិយាយកិច្ចសាស្ត្រានស្រាវជ្រាវ ឯណ្ឌីថែល នៅ សុឃុំដីត គីឡាភីអារ៉ីត បានស្អែរអាយុយលាកមកបំពេញការងារនៅកន្លែង លោក ហើយបានសន្យាថា និងផ្តល់ជូនដៃប្រចាំមធ្យាបាយដែក ។

ឡ្វេបេដៃហ្ម បានធ្វើយុទ្ធបនិង អារិន្តីត ថា :

- "ខ្ញុយល់ថា : ការសហការជាមួយលោកនិងទាំងកន្លែងដីលប្បរយាជន់ត្រួន តែស្ថានភាព សុខភាពមិនអនុញ្ញាតអាយុខ្មែរដូចជាដាក់ឡើង នៅក្នុងប្រព័ន្ធដែលបានស្រាវជ្រាវ ។

តាមពីត ឡ្វេបេដៃហ្ម យល់ថាបើដើរឯកជាតិ នៅក្នុងប្រព័ន្ធ គីឡាភីអារ៉ីត គីឡាភីអារ៉ីត ឡ្វេបេដៃហ្ម យើងខ្លះជាដាក់ឡើង នៅក្នុងប្រព័ន្ធដែលបានស្រាវជ្រាវ ។ ទិន្នន័យមោទនការថា តាមពីតមិនអនុញ្ញាត អាយុយលាកទូទិន្នន័យកន្លែងទៀតទេ ។

នៃនំរំស្ថិតិម្ខ្យក្រឡាយ

ដោយត្រូវធ្វើការបុសកំលាំង និងនិរោត់ត្រួនពេក ឡ្វេបេដៃហ្ម ត្រូវស្វាប់ ក្នុងជនាយុ នៅឆ្នាំ ។

នៅចំពោះមុខមនុស្សការពារបស់លោក និង មីនីយោវិហ្មប្បុ ត្រូវក្រហាយយ៉ាងខ្សោះ ហើយសរស់ថា :

មិនមែនមានតែចុងការបិតនៅមាត្រីនាកាត់កំពុំណូលនាន់ទេ ដែលមានអាជ លាប់មនុស្ស ! គីឡាភីអារ៉ីតរបស់មហាវិទ្យាល័យមួយស្ថិតិម្ខ្យក្រឡាយរបស់មនុស្សជាតិ" !

វីលបីរ៉ូយេ និងអ៊ុលីវ៉ូយេ
Wilbur Wright et Orville Wright
(១៨៦៧ ~ ១៩៤៨) (១៨៧១ ~ ១៩៤៨)



បង្ហនបង្កើត ២នាក់ វិលបី និង អ៊ុលីវ៉ូយេ ជាតុកនាមាថ្មាយខាងសាសនា ប្រើគេស្អួលទៅទីក្រុងដែកុនអូហាយុ ប្រទេសអាមេរិក ។ ដោយទីកចិត្តស្រឡាត្រូវ និង មាន ដកចិត្តបច្ចេកទេសតាំងពីកុមារភាព កំយកចំណុះតីនាក់បង្ហនរៀបចំបង្ហាញទានខិតខំរួមស្រួល ព្រោះវាបាន ដើម្បីអនុវត្តន៍វប់ណាយប្រចាំថ្ងៃដែលរបស់ខ្លួន គឺការផលិតចេញ នូវឧបករណ៍ ដើម្បីដឹងដឹររបស់ខ្លួន និងបង្ហាញទានខិតខំបង្ហាញទានខិតខំ ១៩០៣ បង្ហនរៀបចំបង្ហាញទានខិតខំ ២នាក់ ធនិតិយនុយន្តូបេការណ៍ មួយគ្រឿងជាលើកដែលបង្ហាញបង្ហាញទៅទីក្រុងប្រទេសអាមេរិក ។ នៅទីនេះបានរាយការណ៍ ១៩០៣ ពីការបង្ហាញទៅទីក្រុងប្រទេសអាមេរិក ។

ក្រុងការបង្ហាញ

លោកអាជារ្យមិនទិន្នន័យទៅការបង្ហាញទៅទីក្រុងប្រទេសអាមេរិក ២នាក់ បែងចែក សោរដែលមួយចំពោះ ទៅលើកំពេលចំពោះចំពោះ បង្ហាញខ្លួនជាផើម ។ តាត់កំពេលចំពោះ បង្ហាញយោងតិចវិញ និងយាត់យាំនៅក្រោមគ្រឿងជាលើកដែលបង្ហាញទៅទីក្រុងស្តីប្រាក់បង្ហាញទៅទីក្រុងប្រទេសអាមេរិក ។

កំបុងទូ វិលហីរ និង អ៊វិល មិនអាចទៅស្វែរមិនកំរើកដោដើមបានទេឱយ ។
គេចាំងពីក្រោរវេតិកអោយចេញទូវឈ្មោះអីមួយដើម្បីកំសាន្តទើបាន ! ក្រាយពីបាន
ពីគ្រោះគ្មានសំ ២-៣ ថ្ងៃមក ២នាក់ បងបុណ្យបានសំរចចិត្តរបៀបតំលែងមាសីន
ក្រឡើងមួយ ។

អ៊វិលដើរីងស្ថាល់ ហើយស្វែរបងចា :

- បើពុកមិនអោយយើងចេញផ្តើមពីថ្ងៃ៖យ៉ាងនេះ តើយើងរកដោកបានមកពីណា ?
វិលហីររាជៈ :

- ទុកជាតុកអោយច្បាប់ទៅខាងក្រោងដីកំយើងភាពលូយត្រប់ក្រាន់ ដើម្បីទ្វាយ
ដែក និងវគ្គធាតុចាំបាច់ដោងទ្រព្ទដែរ ។ លូបំផុត តីយើងទាំងអស់ត្រា ត្រូវតែធ្វើពី
យើងដែលមានស្រាប់ទៅក្នុងសុវត្ថិភាពនេះទៅមួយទេ !

ពុកគឺយាយហៅដឹងណាទ្វើយ៉ាងហើយ ។ វិយ ២នាក់បងបន លីរោា ពុព្យា
ពុចេីមកពុះប្រើករើយ ដើម្បីធ្វើម៉ាសីនក្រឡើងការមុខម៉ាសីន ដែលពុកគឺបានយើង
កាលទៅតាមខ្លួនពុកពេលទស្សនាការងច្រក ។

លោកអាជារ្យយើងពុកមិនដើរលេងបានវាលបានកាល ហើយថ្ងៃទៅនៅសម្រេច
ទៅក្នុងសុវត្ថិភាពសប្តាយធម្មុណាសំ ។ តែពេលបានដើរការវារីរី តាត់ហូសចិត្តយើកដែ
ឡើងទៅលើរមយ ហើយនិយាយចា :

- ពីពាករកូនរពិសិមន ! តែលោកការនេះតែកន្លែងរាយចំណេះទៅ ! ពេលយើង
ម៉ាសីនក្រឡើងធ្វើពីរិបស់ក្នុងប្រសលោកដីលីរការបាន មិនខុសពីម៉ាសីនក្រឡើង
ធម្មតាមីយ !

លើច្បាសត្រូវទៅថ្ងៃប្រុធឌលោយខ្លួនឯង

នៅថ្ងៃដែល អ៊វិល មានភាយ ១៩ឆ្នាំ និង វិលហីរ មានភាយ ១៨ឆ្នាំ ពេលន
សំរចចិត្តហើកការងទម្មមួយ និងបោះពុម្ពដ្ឋាយការសែក " ក្រាប់ណួក " ដើម្បីធ្វើការ
ទិញទេរទំនាក់អាភ្លាក់របស់ពុកក្នុងសិស្សនោះក្នុងសាធារណៈ ។

អ៊វិល ស្វែរទៅបងចា :

តើគ្រោរទោរកពីណា នូវអក្សរពុម្ព និងម៉ាសីនបោះពុម្ព ?

វិលបីរ និយាយដោយដាច់លាត :

- ហើយតាន ត្រូវតែចេប្រុមិតដោយខ្លួនឯង !

រួចគេបានធ្វើដោយផែខ្លួនឯងទាំងម៉ោងដោយពុម្ព ទាំងអក្សរពុម្ព ។ បន្ទាប់ពីបាន ត្រូវរាជ្យនៃអស់រយៈពេល ២ឆ្នាំ គេបាន ហើយរាយពុម្ពមួយ និងពេជ្ជពុម្ពដ្ឋាយការសែត ដែលមិនត្រឹមតែសំរាប់បំនើកមារប៉ុណ្ណោះទេ តើថ្ងៃមទាំងពេជ្ជពុម្ពដ្ឋាយនូវ សៀវភៅត្រួច និងទស្សនកវិធីសំរាប់មនុស្សមាស់ថ្ងៃទៀតដែង ។

សូម្បីតែកង់ជាលើកដីបុងបង្គុំ ដែលចំពោះអ្នកទាំងទ្រាយ គេបាននាំចូលមក ទីបាមេរិក កំបងបុរាណយអនុវត្តគោលការណ៍ ” ហើយតានត្រូវតែធ្វើដោយខ្លួនឯង ដើម្បីតានអកង់សំរាប់ជ្រាមខ្លួនម្នាក់មួយទុកដីដើរកំសាន្ត ។

នៅលើនៅបានរបស់ខ្លួន គេបានបង្កើតរោងជាមួយនូវកម្មមួយ ដែលមានឧបករណ៍ ជាថ្រួត ។ ពួកគេបង្កើតរោងជាមួយនូវម៉ាសិន និងគ្រឿងសំរាប់ថ្ងៃ ជាថ្រួត ។

ការប្រើប្រាស់ថាម្មោះប្រជុំ

កាលពីនៅក្នុងបន្ទាន់របស់ខ្លួន ២នាក់ ចូលចិត្តអារ៉ាវីនិងនៅមន្ត្រីរាល់ ។ ជាតិសេសគេចូលចិត្តអារ៉ាវីនិងបានរៀបចំការពិនិត្យក្រិចតី ដែលបានដែលរួមជាមួយ ក្នុងប្រុសរបស់ខ្លួន តើ អូការាជនស្ថាបាតកំដោយរោមចាបទុកបោះបើរើនៅលើអាកាស ។

យុវជនទាំងពីរឬ វិលបីរ និង អ៊វិល បានសំរែចិត្តធ្វើការតាមជាន់ម៉ឺនដោយប្រើរោមភ្លាមធ្វើជាស្ថាបាសំរាប់បើរើកាសរួចរាល់ ។ ពេលធ្វើស្ថាបាបុរាណហើយ អ៊វិល ស្ម័គ្រចិត្ត ហើរពិសោធន៍ គេបានបាតកំស្ថាបាបុរាណឡើងលើដើមឈើត្រដាងស្ថាប ហើយលាងចុះមកដី ។ លទ្ធផល តើ អ៊វិល ត្រូវដូលត្រួចដើរ ហើយត្រូវដែកស្ថិននៅលើត្រកាប់សម្បូហ៊ា ។

លោកអាជារ្យបានដឹងរីន កំហែក្នុងទាំងពីរឬមកស្ថិបន្ទាល់

- ចូលរួចរាល់ មានតែទៅរាត់ទេ ទីបានស្ថាបបោះបើរីក្សាងលំបាត់អាកាស បានដូចជាថាប់នៅ ។ ពួកគឺងារដែលធ្វើជូចទេរតាត គឺជាការប្រមាពចំពោះព្រះអាធិទេ ! ហើយមនុស្សយើងជាប្រជាពលិទ្ធមិនអាជបោះហើរបានទេលាក្នុង !

លោកអាជ្ញាសាស្ត្រ និងក្រសួងពេទ្យ រាល់ស៊ីហ៍ សិបន្ទា ក្រោយមកទៀតបុណ្យនាម៖
គួនប្រុសរបស់លោកស៊ីដែលធ្វើឡាននូវកិច្ចការ ដែលហេត់ថា “ការប្រជាធិបតេយ្យ
អាជីវកម្ម” នៅៗ ។

ឯកចារធ្វើឱ្យលក្ខខ្លួនឯង

បង្ហួនវិញ ពេលណាក់និងលំការរហូតដែលបានបង្ហួន និងបានរាយការណ៍ដែរ ។
ការត្រួរដឹងលាបស់ អារិល ដូចទេរាជាជាក់ទណ្ឌកម្មធ្វើឡាយពេលនេះ ភាគចំណេះដឹង
បានបង្ហួន និងបានរាយការណ៍ឡានទេ តែគ្រែត្រូវតែនឹងរកមុន្តាយ ដើម្បីធ្វើជាខ្សែករណ៍ដៃរីងទៅ ទៀត
ដែលអាចបានបង្ហួន និងបានរាយការណ៍ឡានទេ ។ គេតាំងត្រូវការក្រោមជាតិការសេត សេវាក់ការ ដែលនិយាយ
ពីការរហូតដែលបានបង្ហួន និងបានរាយការណ៍ឡានទេ ដើម្បីបង្ហាញដំឡើងក្រដាស ដើម្បីតាមដានមិន និង
ក្រោមជាតិការណ៍ឡានទេ ។

ដើម្បីក្នុងការបង្ហួន និងបានរាយការណ៍ឡានទេ និងបានរាយការណ៍ឡានទេ និងបានរាយការណ៍ឡានទេ
ឯកចារ កំណត់លក្ខណៈឡានទេ ការណ៍ឡានទេ និងបានរាយការណ៍ឡានទេ និងបានរាយការណ៍ឡានទេ
(Atelentique) ចំណាយពីដែនកុងដិត ១០០០ គ.ម ដើម្បីពិសោធន៍ា និងបានរាយការណ៍ឡានទេ
បានបង្ហួន និងបានរាយការណ៍ឡានទេ ។

បន្ទាប់ពីការសារកញ្ចប់ដែលបានបង្ហួន និងបានរាយការណ៍ឡានទេ គេនៅបានដឹកចិត្តបំនុំមនុវត្តកំណត់លក្ខណៈឡានទេ និងបានរាយការណ៍ឡានទេ
ទៀត រួចទិន្នន័យដើម្បីការណ៍ឡានទេ យុទ្ធសាស្ត្រ និងបានរាយការណ៍ឡានទេ ។

វាចំណេះចំណេះត្រូវតែមានក្រើមយន្តបែបប្រែបត្តិទេ ដែលស្រាល និងខ្សោយ និង ត្រូវ
មានកម្ពាន ។ ពួកគេធ្វើស្អាបក្នុងដោយដែនដឹង ចំណោកត្រួវការណ៍ឡានទេ និងបានរាយការណ៍ឡានទេ
ក្រោមហូនដែលជាត្រូវបានធ្វើត្រួវការណ៍ឡានទេ ។ គេដាក់ពាក្យសុទ្ធផ្លូវ តែទៅដែលណាក់ល្អ
វិសេករត្រូវក្រាលដូចត្រូវ :

- ពាក្យសុទ្ធផ្លូវ ទំនិញរបស់លោកមិនអាចធ្វើយកបណ្តាលទេ ព្រោះ
កិរតបច្ចេកទេសមិនអាចធ្វើដល់កិរតនោះឡើយ !

ដូច្នេះពួកគេត្រូវអនុវត្តគោលការណ៍ “ ហើយត្រូវតែធ្វើដោយខ្លួនឯង ។

បន្ទាប់ពី ព័ត៌មាន នៃការធ្វើពលកម្មដែលពិនិត្យហត្ថភាពអត់សុ អត់ឆ្លាត អស់រយៈពេល ព័ត៌មាន បងប្អួន វាយ កំណត់សំរចការដលិតយន្តហោះជាលើកដីបុងបង្គីស ។

នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩០៣ ប្រជាជននៅក្នុងគ្រឹះតុចគិចបុរាណធ្វើជាសាក្សីរោគការពិសោធន៍មួយជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។ ក្រោយពីពុស្តុរមាសុធនដើរអស់មួយសន្តុះ ធ្វើឱ្យក្រឹះតុចគិចបុរាណសំរាលខ្សាច់មាត់សម្រទ គេបើកប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធដែលកំពុលជីបុងខ្សាច់ នូវក្រើនយន្តម៉ែមួយក្រុងក្រុងខ្សាច់ នៃលហោះហើរឱ្យបានលើក្នុងលំហាត់ អាកាស វូបន្ទាបស្តាបចុះបន្ទិចមួងមកលើវាលខ្សាច់ ។ មនុស្សម្នាក់ត្រា ស្រុមកម្មិលទិនបើបើកបានកំណត់នេះធ្វើពីលើមានស្តាបបើកប្រឿបប្រាស់ក្នុងបន្ទប់បើកបរមានយុវជន ក្នុង ២នាក់ ទិកមុខទីនៃក្របាមដោយសហរាយចិត្ត ។ ក្រើនយន្តប្រើប្រាស់ប្រើប្រាស់ក្នុងបន្ទប់បើកបរមានយុវជន ២នាក់ បងប្អួន ដែលបានសាកល្បងហោះហើរលើកដីបុងនៅលើយន្តហោះ ដែលគេបានបង្កើតឡើង ។

ដីរោបោះហើរជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ អូសបន្ទាយពេលបានត្រីម៉ែត ៥៥និងបានចំងាយ . . . ២៦០ប៉ុណ្ណោះ ។

ចំណោមប្រចាំថ្ងៃ និងការចិត្ត

ពីលោកនៃមហាផ្ទៃបងប្អួន វាយ ពុំបានទទួលការកំព្រឹងពីនរណាសោះទីឱ្យយ ។ ការសែតនៅការមិនការពារបានប្រចិតនុញ្ញជាប្រាយដំណឹងពីការពិសោធននេះទេ ។ គេមិនយល់ ហើយមិនដើរជាទា មនុស្សអាចនិងដលិតបាននូវឧបករណ៍ហោះហើរបានទីឱ្យយ ។ ការសែតមួយនៅដែលបានប្រចិតនុញ្ញជាមួយការសរស់រោង នេះគ្រាន់តែជាលើយ្យកំសាន្តរបស់យុវជន ២នាក់ នៅក្នុងបន្ទប់បើកបរមានយុវជន ដែលឆ្លាប់របីលរបីចតំងពីនៅក្នុងនោះទៀតផង ។

- បងប្អួន វាយ បានយកឯកទូកម្មបស់ខ្លួននៅជាមួយអ្នកការអំណាច វាយសុធនគាន ដើម្បីសំរាយដូចយុបត្ថម្ភ ។

គេបានស្ថិតិៗ :

- អា " លើយុងកំសាន់ នេះវាមានប្រយោជន៍អី ?

អ៊រិល និយាយយ៉ាងដែចិត្តថា :

- នេះជាជាបករណីមួយប្រភេទ អាចនឹងបញ្ចប់នូវបណ្តាលស្រាមតតប្រយោជន៍ទាំងឡាយ ដែលពួកសេដ្ឋកិច្ចធំនៅតែបង្ហាញទ្វីង ដើម្បីសំណាប់មនុស្សរាយក្តារ !

យើត្រពេន្ធឌែលឱ្យឯកសារ អ៊រិល ពន្លាល់ថា

- បើសិនជាសេដ្ឋកិច្ចអង្គុណាមួយ បង្ហាញស្រាមតតបោគុណិតនៅ៖ យើងត្រាន់តែ ជីវិយនុបោះនេះទៅទំនាក់ត្រាប់បែកចិវាមានរបស់សេដ្ឋកិច្ចអង្គុណានោះ វាប្រាកដជាអាជពន្លឺតែត្រួតស្រាមបានភាម ។

អ្នកការងារណារៀសុទ្ធនោះនៅតែមិនធ្វើមតិរបស់ វារឿយទ្វីយ ហើយចាត់ទុកចាត់ជាការបង្រៀនប្រចាំឆ្នាំបែកចិវាមួយ ។ បង្រួច រឿយ តុំបានទទួលនូវការដូចយុទ្ធមូលពិរង្វាកិច្ចាលអាមេរិក តួនាទីអនុវត្តន៍ីនទិន្នន័យកម្មដីមហិមាបែបស់ខ្លួនទ្វីយ ។ បុន្ថែមួយក្នុងក្រោយមកទ្រូវតែ ពេលដែលយនុបោះត្រូវបានគេពិសោធន៍ៅដោយជាគំណើយនៅប្រទេសបារាំង ទិន្នន័យកម្មនេះត្រូវបានគេទទួលស្ថាល់ ។ ប្រទេសជារៀនបាននាំត្រូវប្រណាំងប្រជិំងដលិតយនុបោះ ។ តែបំណង ប្រចាំបញ្ញាបែងស្រាមដោយយនុបោះរបស់ រឿយ តុំត្រូវបានគេអនុវត្តទ្វីយ ។ ផ្ទុយមកវិញ្ញាបណ្តាលប្រទេសចក្ខុដិិយមនានា បានប្រើប្រាស់តួន្នកមូរបស់បង្រួច រឿយ សំរាប់ព្រឹកស្រាមជាមុនទៅទ្រូវតែ ដើម្បីសំណាប់មនុស្សដីប្រើប្រាស់ ហើយនឹង បំន្តាច្រុបណ្តាលសំណាប់ថ្មីប្រើប្រាស់ទាំងឡាយបែស់មនុស្សលោក ។



រ៉ូល - អាមុនសែន (Roald Amundsen)

(១៨៧២ ~ ១៩២៩)

រ៉ូល - អាមុនសែន ជាអ្នករួករាលដែនដឹកជញ្ជូនទៅផែនជី ។ លោកជាប្រជាជនជាតិ ណាក់រំល “Norvège” និងមានកំណើតក្នុងត្រកូលត្រសារអ្នកមានមធ្យមម្នាក់ ។ ដោយទីកច្ចុប្បន្នបានរៀបចំអស់មួយជីវិត បំពើទ្វាសាស្ថ អាមុនសែន បានលិបង់បង់ថាមដីរវាងតំបន់ទេរីក្រុងជីវិតមួយនៃនៅសៅខ្ពស់ ហើយបីនិង ប្រជុំតែងតាំងខាងកាត់ និងជីវិភាពរៀបចំទេរីក្រុងជីវិតមួយពេលពេញដោយការលិបង់បង់បានឡើង ។ ក្រោយពីរៀបចំមុខរបរនាកិរយៈពេល ពាណិជ្ជកម្ម អាមុនសែន បានចាប់ផ្តើមចូលប្រជុំក្នុងនាកជីវិករកដែនដឹកបានស្ថាននៅតំបន់ បូលដែលត្រូវបានបង់បង់ស្របយ៉ាល ។

ព្រះព្រឹល ដីប៊ីទីកកក ជមីសុលបុត “Scorbut”^(១) ទូកទេននា និងការស្វាប់ដោយការបុងការ ។ ល ។ និង ល ។ ឧបសគ្គចាំងនោះមិនអាចការកាំង អាមុនសែន មិនគួរពីឱ្យបានដោតជីវិតចំពោះត្រចំ ជាបន្ទូបន្ទាប់សំរាប់វិទ្យាសាស្ថបានទីយើ ។ នៅបូលខាងជីវិត កំដួងជានៅបូលខាងពីរ នៅទីលាត់ អាមុនសែនបានដឹងទូវយុទ្ធសាស្ត្រយ៉ាងលើវិវីត ។ ឆ្នាំ ១៩២៩ ដោយការធ្វើដែនដឹកប្រពេញបំប្រពេញ ដើម្បីដឹងទូវយុទ្ធសាស្ត្រ ជីវិតអ្នករួករាលបូលខាងជីវិត ជាតិភីតាលីម្នាក់ អាមុនសែនបានចាកចេញទៅដោយត្រានៅត្រូវឈរឲ្យ ។ តែលោកបានបន្ទូលទូកជាមត់ខ្លួនរៀបចំបានឡើង នៅពេលបានបង់បង់ស្របយ៉ាល ទំព័រប្រវត្តិសាស្ថន៍ការការឃើញក្នុងជីវិតមួយដែលបានបង់បង់ស្របយ៉ាល ។

សេរីសេរីម៉ោងមួលបំពុំ

ដោយយើង អាមុនសែន មានជីវិតកំចិត្តអានរាល់រឿងរាល់រឿករាលសំអ្នក មិនមានខ្លួនបានបង់បង់ស្របយ៉ាល ។

(១) ជីវិតវិធីសែន ដែលបណ្តាលរៀបចំដោយត្រូវឈរឲ្យ កិត្តមាស កត្តូរស ឈាយមិនកក

- ប្រែហេលជាងដៃងដំឡើងភ្លាយទៅជាមួករករកហោយមេនទេ ?
- ភាមូលសែន ក៏ធានប្រកាសតំឡងទាំងមេនទេ :
- យើងនិងធ្វើអោយខ្លះយើងភ្លាយជាមួករករកតាមតំបន់ដីបូល !
- មិត្តភក្តិទាំងអស់បើកត្រូវក្នុងមួលតុំ :
- រូរកតំបន់បូលខាងដើម ! គីឡូកនៃនៅដែលមានតំព្ទៈព្រឹល និងផ្តាមទីកកកក្របដិលីបុប្បន្នខ្លះនៅបុរាណ ?

មិត្តម្នាក់មិនធ្វើបាននិយាយលេងទាំងមេនទេ :

- មិត្តឯងឆ្លាប់រស់នៅដោយមានពុក ក្នុង យ៉ាងសុខស្រួលកក់ត្រូវ ។ ប្រែហេលជាងលំពេលទៅការតំបូលខាងដើម ឯងត្រូវវិនិត្យុសតាមទៅជាមួយនូវបន្ទូប់គេង ដែលជាសុខភាពរបស់ខ្លួនជាមួយ ហើយមិនធ្វើទេ !

ពាក្យនិយាយលេងនោះធ្វើអោយ ភាមូលសែន មុខត្រូវឱ្យក្រហម ។ យុវជនយើងមិនធ្វើយើងអំពី តំឡងចិត្តលូចបញ្ជាផីនៃរេចចិត្តធ្វើអោយទាល់តំបាន ។

ពី ឬ ខែក្រោយមក ក្នុងឱកាសថ្វីមួយ ដែលមានតំព្ទៈព្រឹល ភាមូលសែនបានទៅបូលមិត្តម្នាក់ ដែលនិយាយលេងកាលពីថ្វីមួយ ទៅក្នុងគីឡូកនៅទៀត ។ មិត្តម្នាក់នោះស្រឡាហំការ និយាយទាំងមេនទេ :

- ឯងមិនទាន់អ្នកទេលំ ! ព្យៈព្រឹលយ៉ាងនេះ សូមវិនិត្យទៅក្នុងដីៗក៏នៅតែនាសិន្យច្រាំមិនបានទៅបើយ ចុះចំណាំទៅមួតគីឡូកនៅទៀតនៅរៀងរាល់ ។

ភាមូលសែន ចេញទៅដោយស្រួលម៉ាត់ពេម្ពាក់នេះ ហើយពេលយប់ទីប៊ុកវិញ ដោយយកមកជាមួយនូវគ្រឿងរូបភាព ដែលទីបំពេម្ពាននេះនៅទៀតនៅមកបង្ហាញមិត្តខ្លួនទៀតដែន ។ ការពិតតី មិត្តយុវិសិស្សយើងកំពុងរៀនសូត្រ ពុះពារន័ងការដែងទៀតនៅតំបន់បុរាណ ។

ជាមួយនឹងបំណុលបំណុលពីដីខ្លួនប្រាងបាយសុខភាពម៉ាមួន អាចប្រាំច្រោះបានចំពោះទុក្រលំបាក វិនិត្យុករករកតំបន់ដីបូលនាពេលអនាតក ភាមូលសែនបានដាក់តំបោរការហាត់ប្រាងបាយជាប្រចាំ : គេងត្រូវគីឡូកត្រូវជាកំហិយពេលបេក្ខជនបង្កុងរដ្ឋរាជា ។ ហើយការរៀបាលនូវនឹងគីឡូកនេះ គឺជាការសាកល្បងដីបូលបង្កុងរបស់យុវិសិស្សយើង ដែលពេរ

ពេញដោយការលាងដន្តុះអង់អាច ។

បន្ទាប់ពីរៀនចប់មធ្យមសិក្សា អាមូលដែនន បានសំចុះឈ្មោះការជាន់វិក ដើម្បីរៀនទាំងប៉ុណ្ណោះទៅនិងជីវិតហាល់ភ្លួច ហាលខ្សោះ កណ្តាលមហាលម្ពុទ្ធ ។ រយៈពេល ពាស៊ា នៃការប្រើប្រាស់ប្រែងលក់ដីរៀនសូត្រ បាប់ពីនាកិវិកម្ពាមាត្រាក់ រួចរាល់ទ្រឹងការសិក្សាឌាមូកការចំឡូត និងជាប្រជាធិបតេយ្យ គឺជារយៈពេល ពាស៊ា ដ៏ជាក់លាក់ សំរាប់ការគ្រៀមបែលអាមូលដែន ដើម្បីអនុវត្តន៍វបំណងប្រចាំរុករករបស់ខ្លួន ។

ពិច្ចការផ្តើមសាលាថ្វីចាន់ ?

ឆ្នាំ ១៩០៣ អាមូលដែនបានដើរការរុករកដោយឯករាជ្យ ម្នាស់ការជាលើកដីបីបុងបង្គុស ។ គោលបំណងនេះដើរការនេះ គឺដើរព័ត៌មុខតាមមាត្រាសម្ពឺទាន់ ដើម្បីអាមេរិក លើផ្លូវពីខាងជើងទៅខាងលិច ដើម្បីអាជីវកម្មបានសូត្រអាក់ត្រូងតិច “Atelentique” ចូលទៅការអំមហាសម្ពឺទាន់សិបិច “Pacifique” ។

ពេលចូលដីនេះ អាមូលដែន កំពុងប្រព័ន្ធប់ប្រព័ន្ធប់រៀបចំការចេញដើរ នេះមានមិត្តភកិជាប្រើប្រាស់មកទូទាត់នៃលោកអោយមានការប្រុងប្រយ័ត្ន ហើយនិយាយ ថា:

- អស់រយៈ ៤០០ឆ្នាំ មកហើយ មិនទាន់មាននរណាម្នាក់បានសំរែចដើរដី លំបាកដែនទ្រនានេះបានទីរឿយទេណា អាមូលដែន !

អាមូលដែន ផ្តើយពុបថា :

តែមានហេរូល្អាន់ (Magellan) បែរជាបានសំរែនូវដើរម្មួយ ដែលរាប់ពាន់ ឆ្នាំមុននោះត្រាននរណាម្នាក់ថ្វីបានទីរឿយ ។

អាមូលដែន បានចេញដើរ និងរស់នៅអស់រយៈពេល ពាស៊ា នៅតំបន់បូលខាងជើងដីស្វាយដាច់ស្រួលយាន ដោយបានសំរែនូវដីយដីនេះជាលើកដីបុងបង្គុស នេះយ៉ាងលើរីន្ទី ។

នរណាម្នាក់បំបុងបង្គុស ?

នៅពេលដែល អាមូលដែន កំពុងមមាត្រីករុវប្រចំការវាយសំរុក សំដែរទៅការសិក្សាឌាមូកការចំឡូតដីស្វាយដាច់ស្រួលយាន លោកកំបានទូលដីលើការសិក្សាឌាមូកការបូលខាងត្រូវ ជាតិអង់គ្លេសយ៉ាំវិញ រួចរាល់ទ្រឹង បានចេញដើរវិវីតសូត្រទៅហើយ ក្នុងគោលបំណង



ក្រុមដីរកម្មក្រោច្ច

បេន្ទាន់ដោទេទងជាតិប្រចេសអង់គ្លេសមុនគេ នៅតំបន់បូលខាងក្រោមនៃព្រៃន ។

អាមុលសែន មិនប្រញាប់ប្រញាល់ដើម្បីយេ ។ លោកត្រារ៉ាដែនុងជាអាជីវកិច្ច និងត្រូវរួមដឹងជាមួយលោក ក្នុងក្រុមអ្នកក្រកត្រូវគ្រែរគ្រែរបែងចែងដោយបានបង្កើតការងារត្រួតពិនិត្យរោយទ្រូចចេញពេញ ។

លោកបាននិយាយថាការងារអ្នកដែលមានចិត្តអនុវត្តន៍អាជីវកិច្ច ។

- ចូលរង់ចាំខែលសិន ! មិនទាន់ដឹងថានរណាតាមក្រឡើងដែលមុនគេទេ ?

ក្នុងពេលនោះ រូបីតស្ថុត កំពុងសប្តាហិរញ្ញវត្ថុការឃុំក្នុលទៅការតំបន់ទីកកកបូលខាងក្រោម ដែលធ្វើដឹងជាបៀវបណ្តឹរព្រមទាំងសង្គមបណ្តឹរ ស្ថានិយ័ខត្តិយមស្រាវជ្រាវ ធម្មជាតិ និងវិសប្រមូលនូវគ្រូស្រាវជ្រាវ ។ វន្ទេរតែលើទីកកកបូលខាងក្រោមរួមទេនេះ ត្រូវដេកដូលនៅទី នេះជារៀងរហូត ឱច សេវាតាប់ រួមមួលស្សែមួលចំនួននៃក្រុមក្រកនេះ ត្រូវដេកដូលនៅទី នេះជារៀងរហូត ។ ស្ថុត និងមិត្តភកតិ នៅកំទ្រូត បន្ទាន់ដឹងរៀងរាល់ កំណត់ផ្លូវដែលនោះសំណើ ។

ចំណុចបូលខាងក្រោម បានលេចចិត្តសវនីមួយនៅពីមុខស្ថុត ។ តែនូវនេះ ! មានវត្ថុអូតាពិទ្ធិនៅលើខ្សែខ្សែពិនិត្យពាណិជ្ជកម្មនោះ ? ស្ថុតបានទៅដឹត និងស្ថាល់ច្បាស់ថា នោះគឺជាម៉ែងជាតិប្រចេសណ៍វិន ! អាមុលសែន បានមកដល់ទីនេះ មុនមួយខែទៅហើយ !

ស្ថុត ប្រយុទ្ធផាយខ្សោះ ហើយបានដោទេទងជាតិប្រចេសអង់គ្លេសក្នុង លក្ខណៈ គូរអាយការណិត ដូចដែលលោកបានសរសរស់នៅក្នុងទិន្នន័យខែនេះ ស្ថុតរួមជាមួយ មិត្តភកតិ ធ្វើដឹងជាបកប្រាប់គ្រាយវិលទេរិញ យោងអាយាចអាចមែនយ នានាកំព្រឹងស្ថាបី ក្នុងនោះកម្មាធសស្ថុតដងដែរ ។

ចំណោក អាមុនសែន បានវិលត្រឡប់មកវិបីញ្ញដោយសុវត្ថិភាព ហើយ កំពុងរៀងរាល់ដែលបានបូលខាងក្រោម អាមុនសែន ថាគៅពីលោកមានកន្លឹះអ្នដែលជានិច្ចការ អាចសំរែចបាននូវដោកជើយត្រចំត្រចំនោះ លោកបានធ្វើយ៉ាង ។

- ដើម្បីនេះ កើតមានចំពោះនរណាដែលមានដែនការគ្រប់គ្រាន់គ្រែរគ្រែរបែងចែងដោយបានបង្កើតការ លក្ខណៈសម្រួលិជ្ជជាមួន មិនកុងទេនោះថាទេនូវអ្នមួយ ទោះជាត្រួចតាមយោងលាក់ដោយ ។ ការគ្រែរគ្រែរបែងចែងដោយបានបង្កើតការ លក្ខណៈសម្រួលិជ្ជជាមួន ។

គារបំពាល់លើគោលការណ៍នៃក្រសួង

អាមូនសែន ជាអ្នកដឹបុងបង្កើស ដែលបានប្រើការបានលេងការតាំងបូលខាងដី ដើម្បីត្រួតពិនិត្យផ្លូវការការណ៍នៃក្រសួង ឬ បន្ទាប់ពីយុទ្ធសាស្ត្រនេះ អ្នករូករាជការធ្វើត្រួតពិនិត្យក្រសួងយកតាំងបាន អាមូនសែន ដោយជីលើការបានលេងការតាំងបូលខាងដី ។

ឆ្នាំ ១៩៧២ ទូទៅអីរុប ផ្សេងច្របល់និងជីលើការបានលេងការ ប្រទេសអីតាមរបស់ក្រុមអ្នករូករាជការដែលដោយ ឯុទ្ធសាស្ត្រ ដែលត្រូវដឹងចូលប្រការថ្មាក់ចុះក្នុងមហាមួលត្រួតពិនិត្យក្រសួង ឬ ភ្នាយនោះ ប្រទេសស្ថិត សុឃុំ នៅតុលាករណី សុទ្ធសិន្ណានមានចាត់ក្រុមអ្នករូករាជក្រសួងមកតាំងបូលខាងដី ដើម្បីស្វែងរកជននៃក្រសួង ។

អាមូនសែន ក្របាលជីលើយន្តលេងការរបស់ខ្លួនស្រួលរកចិត្តរបស់ខ្លួនដើរ អាមូនសែន របស់ខ្លួនដើរ ។

ពេលយើពីរ អាមូនសែន ឡើងយន្តលេងការតាំងបូលខាងដី ដូចមួយពីគោលការណ៍ ដែលបានលេងការតាំងបូលខាងដី និងម្រាងដោយតាំងពីយុទ្ធសាស្ត្រ ពេលមិនដែលឡើងឡើងខ្លួន គោលការណ៍ត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីត្រួតពិនិត្យក្រសួងនៃការបានលេងការតាំងបូលខាងដី ។

- ហេតុដលអីទៅ ដែលបានលេងការតាំងបានលេងការណ៍ដែលបានលេងការតាំងបូលខាងដី ? អាមូនសែន នូវតិចតិចដើរពីរឿង :

- អាយុជីវិត នៅជននៃក្រសួង ！

នេះគឺជាការបំពាល់គោលការណ៍តាំងបូលខាងដី និងជាសញ្ញាដែលជីលើការចុះក្នុងក្រសួង របស់ អាមូនសែន ដែលក្របាលត្រូវបាយស្រួលរកចិត្តរបស់ខ្លួនដើរ ដែលត្រូវនេះក្រសួង ។ ពេលចេញទៅដោយគ្មានថ្មីរឿង ។ គ្មាននរណាបិន្ទោះ ពីមានហេតុការណ៍អីដែលបានកែត្រួតឡើងចំពោះពេលការ ក៏ដូចជាក្រសួងនរណាបិន្ទោះ នូវនាទីចុះក្រសួងបំផុត របស់អ្នករូករាជការអស្ឋារ្យនេះ ដែលអស់មួយជីវិតរបស់ខ្លួនពីរឿងក្រសួង និងដើរពីរឿងនូវពេលការ ។



អាយុថែរ ស្តីមូលដ្ឋាន
ALBERT SCHWEITZER
១៨៧៩ - ១៩៦៥

អាល់វិហី ស្តីយែហ្ម ជាក្តុនអាជារ្យអ្នកក្រម្មាត់ ដែលរស់នៅកុយដែលបិច (ខេត្តមួយក្នុងទីបិទ) តុលាក្រុងការទ្វាន់សែន ដែលត្រូវធ្វើឡើងមកចំណុះហាកំងតាំង ពីថ្ងៃ ១៩១៨) ។ ដោយមានបញ្ហាច្បាស់នៃឯងស្រឡាញៗការរៀនសុគ្រោះអាយុ២០ឆ្នាំស្តីយែហ្ម បានដោលឱ្យមកក្នុងទីជាបណ្ឌិតទស្សន៍: វិធាតា និងបានក្រុងការរៀនសុគ្រោះអាយុ២០ឆ្នាំស្តីយែហ្ម ក្នុងទីបិទបុរាណ ។ លោកជាអ្នកទិន្នន័យក្នុងវិធាតាដែលជាប្រចិនខាងក្រោម: វិធាតា និងជុំរៀបចំប្រចិនខាងក្រោម ។ លូបមាន កាយុបាន ៣០ឆ្នាំ ស្តីយែហ្ម ក្នុងទីបិទបុរាណ ។ លោកជាបាន សំរេចចិត្តបោះបង់បោះដីរាជពីស្តីកស្សាម ដោយទៅរស់នៅប្រទេសហ្មបុរាណ ទីកន្លែង ដែលមានជាតិស្រុកខ្លួន នៅប្រជាធិបតេយ្យ ។ ស្តីយែហ្ម បានបង្កើតមនឹកពេទ្យមួយ នៅទីនោះ ហើយបានរស់នៅទីនោះរហូតដល់លោកជាបីត ។ លោកបានយកអស់នូវ ទេព្យការសល្បៈ និងកំលាំងពលរបស់ខ្លួន ដើម្បីអនុវត្តន៍វបសកម្មមនុស្សជិះឱ្យក្នុងខ្លួន តិញ្ញាបាលជីថិត និងថែរការពេលវេលានឹង និងខ្សោយបាន ។

ដោយការរួមចំណោកជីថិត ដែលក្រុងការរៀន ដើម្បីសេចក្តីថ្លែងបែងមនុស្ស ជាតិ និងសង្គម ស្តីយែហ្ម បានទទួលរង្វាន់សិក្សាការណៈនឹង និងខ្សោយបាន ។

ទុងសំច្បែលីថោយករស្សន៍ជិះតែ

ម៉ាងរៀនតែងសេចក្តីបានចាប់ដើម ។ លោកក្រមិនវិភាគក្រឡូតែងសេចក្តីបានសរស់រដាយដឹកធ្លីចិត្តចង្វារចំណែងដើងកំណាព្យមួយ ។ “នៅក្រោមស្រែមេដីមស្រែល” នៅលើក្នាមខ្សែដី ។

កុមារ ស្ថែយ ប្រើបង់ចំលងមេរៀន ហើយចាប់ដើមនឹកក្រសម្រេចដល់ទេសភាពព្រៃងស្រស់ត្រកាល ដែលរៀវតាមដីនោរខ្សែដល់បក ។ តែគេមិនដើងមកពីហេតុអី បានជាប់ព្រៃសល់បែបណាមិទ្ធិដោយឱ្យខ្សែ ។ ស្ថិកដែលជួនឯកជាបុករាន់ដើមបានចេញក្នុងស្ថុយ ភាយុបំពុលបិរិយាតាស ។ សំលេងនរណានោះខ្សែបានខ្សែដូចប្រែបំពេរអាយុគេល ពេលនោះកុមារយើងដឹងដោកនកំលើតុ ក្នុកបិទដិតិលងត្បាស្ថុរលាកក្រុងយាយពីអីទ្រួតទៀត ។

កាលនោះ ស្ថែយ បានពិនិត្យយោងទាបបំផុត ។ ឱ្យពុក ស្ថែយ មិនសហ្ថយចិត្តទេ ហើយបាននិយាយជាមួយក្នុងថា :

- នេះ ! អាណ់វិចា ! ក្នុងឯម្មានដើងថា តើពុកក្រុវរតែការអស់ដែអស់ដើងយោងណានេះ ទីបាបចស្ថិះអាយក្បែនចូលរៀននៅសាលានោះ ? តើក្នុងឯម្មានរៀនស្ថុគ្រឹះសោះ គដ់តែថ្មីណាមួយត្រូវគេបណ្តុះពេញពេលទេមុខវិជ្ជា កុមារយើងកំកើតកូលុក្សប្រឈម សារភាពប្រាប់ឱ្យពុកថា ខ្លួនរៀនមិនចូលទេមុខវិជ្ជា អក្សរសាស្ត្រដឹក្បារអាយុវិះយាយនោះ ថ្មីនឹង ស្ថែយ បានសន្យាប្រើប្រាស់បិកប្រើប្រាស់ហើយ ហើយថា និងខិតខ្សែប្រើប្រាស់ស្ថុគ្រឹះអាយការនៃតែខ្សោះក្នុកកំដោយពីពេលណាកំស្ថែយ នោះតែដោកនកំនោកក្នុកចាក់រៀនដែល ។

ឱ្យពុក ស្ថែយ សរុបបំសព្វឱ្យ រចសំដ្ឋានសំសាលាអ្វីនអាយក្បែន ។ ចំលេកដែន តែ ២-៣ ខែក្រោយមក ស្ថែយ កំពានដ្ឋានសំបុរាទិរតាំងស្រួល ។ ពីកុមារម្នាក់ដែលរៀនខ្សោយខាងមុខវិជ្ជាអក្សរសាស្ត្រ ស្ថែយ បានក្នុកយោទេជាសិស្សដែលរៀនពុំកែ ហើយប្រើបានលាកក្រសួងរស់នាផ្ទៃប្រើបានលើក ប្រើបាន ។

ការពិតដោយ ស្ថែយ មានចិត្តសំបុរាទិរដោយការស្រួលរៀនដែល បុំនែនគេស្រួល ស្រួលដែកតាមសំដើរក្បែង និងតាមភាពស្ថាបាប់របស់លាកក្រអក្សរសាស្ត្រមុន ទីប្រើប្រាស់តែតាមសំដើរក្បែង និងតាមភាពស្ថាបាប់របស់លាកក្រអក្សរសាស្ត្រមុន ទីប្រើ

ស្តី ធ្វើអោយមានការនៅឯ៍យណាយណាស់ចំពោះមុខវិជ្ជាតាមក្រសាងត្រូវនេះ ។ តែពេលដែលជួលបានការគ្រប់ដែលជាមុនស្ថិត្រូវរាយ ថ្លែប្រិទ្ធទូរក្រាល ស្រើមិនមែនបស់ស្តី ក៏បានកើតឡើ ចាប់ពីពេលនោះ ស្តី ក៏ចាប់មានចិត្ត ស្រឡាញៗអក្សរសិល្បៈ និងធ្វើអោយខ្លួនមានការវិភាគចំពួនច្រើនក្នុងមុខវិជ្ជានេះ ។

រៀងចំបញ្ជាក់ថ្លែប្រិទ្ធទូរក្រាល

ឯុទ្ធភាពចាត់តាំងរៀងចំបញ្ជាក់ថ្លែប្រិទ្ធទូរក្រាល គេហាននៃស្ថិករសិល្បៈ ម្នាក់ ដែលមានទេរពការសល្បៃសំរាប់សំដែងបទ “ ចំរៀងស្ថិត្រូវរាជាថ្មីបញ្ហាបស់មេនល ដែលសុន “ Mendel sson “ អ្នកនិពន្ធបុរាណជាតិរាជីម៉ែង ។ ស្តី តាំងចិត្តភាពការ សុំធ្វើការអធិប្រាយបទកំណាយរៀងចំរៀងចំបញ្ជាក់ថ្លែប្រិទ្ធទូរក្រាល ។

លោកក្រុបប្រុះនូវឯកត្រី សមិទ្ធឌីលទៅក្រោមដែងទៅរបស់ ស្តីយបង្ហាញ នូវការរៀងចំបញ្ជាក់ថ្លែប្រិទ្ធទូរក្រាល :

- តើបុនអាជាសាមិនធ្វើអោយខុចខាត នូវបទចំរៀងកំប្រិទ្ធនេះបុទេ ?

ស្តី មិនធ្វើយកប់ ។ ស្តី លោកបានចំណាយពេលមួយខែសំរាប់ហាត់រៀន យ៉ាងព្យាយាម ។ មុនថ្ងៃប្រាក្រុងពីបុណ្យ ស្តី បានទៅដីសំណើនៅលើប្រាក្រុង ដើម្បីសុំលើប្រាក្រុងបទចំរៀងដែលស្ថិត្រូវនេះ ។ លោកក្រុមានការស្រឡាញការងារយ៉ាងខ្សោយខ្សោយ ចំពោះទេរពការសល្បៃដែលប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធភាព និងប្រសិទ្ធភាព ស្តី ចំពោះសំដើមធម្មី ដែលបានកត់សំគាល់ដោយប្រព្រឹត្តប្រព្រឹត្ត កាលពីថ្ងៃមុនមក ឬផើស្តី ។

រាជាការបក្សាយមួយប្រសិទ្ធភាព ជានេះការបក្សាយដោយរាជា

ទេរពដែលដែលបានពួកដីនឹងថា សាស្ត្រាជារ៉ាវខាងទេស្សន៍វិជ្ជា និងជាតិត្រូវករ ស្តី ហើយបង់ចោលនូវគុនាទីដីរឹងបិទុងបស់ខ្លួននៅមហាផីទ្រាមីយ ដោយប្រុកទៅ ខាងបំពេញការងារខាងវិជ្ជាសាស្ត្រវិញ អ្នកចាំងស្រាយសុទ្ធសិល្បៈជាតិទុកថា លោកបាន ស្រាយជាដែនវិកលចិត្តទៅហើយ ។ មិត្តភក្តិរបស់លោក បានរាំភ្លាសូរពិហោតុជាលអី ដែលបណ្តាលអោយលោកសំរេចចិត្តយ៉ាងនេះ ។ ស្តី ធ្វើយកបិញ្ញា :

ខ្ញុំដឹងថា ការបកប្រាយដោយសំដើមទាន់ពេញជាការបកប្រាយបានល្អបំផុត នៅទេ ។ តែយកណ្ឌត្រូវបកប្រាយដោយការងារ និងត្រូវការចំណាយពេល វេលា ។

លូបដល់ពេលក្រោយទៅ ទីបគ្គិយល់តំនិរបស់ ស្តែយ នៅខិកសាងអាន អត្ថបទ ការសែតមួយ ដែលនិយាយពីវាសាន្តអណ្ឌាបាពអធិរបស់បណ្តាលជនជាតិស្សរក ខ្លួនខាង ទ្វាយ ក្រោមរហបាលាណិគមនិយម ។ ស្តែយ បានសំរេចចិត្តបំផុសចលនាមួយទូលំ ទូលាយ ដើម្បីតស្តីចាមទាន់សិទ្ធិរស់នៅរបស់មនុស្ស និងដើម្បី សម្រេចចិ ។ លោកទាន វ្រៀនមុខរបរត្រឡប់ ហើយបានលោបងជីវិតរស់នៅដើម្បីសុខស្រួលរបស់ខ្លួន ទៅកាន់ប្រទេស ហ្មបុង ។ លោកបានបង្កើតមន្ត្រីរតោមួយនៅកំន្លែង នៅដោយព័ត៌មាន ពន្លឹមទ្វាសាស្ត្រ ទៅកាន់ទីខ្មែងដំបុងនៃពិភពរបស់មនុស្សជាតិ ។

ថាមិនរបស់ទីកិច្ចស្រួលឡើយ

កូមិករ ឡុងបារេណ៍ (Lambaréne) ជាជីកវេនុងដែល ស្តែយ ត្រីសវិសសំរាប់ មន្ទីរពេទ្យ កូមិនេះស្ថិតក្នុងបរិវេណាដំបូងស្ថាយជាតិស្រែយ៉ាល នៃតំបន់ទីបាប្រើករេភ្នោះ នៅត្រូវយើតិទីក្រុងដែលស្ថិតនៅជីតបំផុត ៦០០យោដន៍ ។

ដោយមិនចាំងការក្រោមបំរប់របស់ខ្លួនឡើយ ដែលជាតិខាងនេះ បានការត្រាមកសុំពុរាពលដោយប្រព្រឹងបំប្រព្រឹង ។ ស្តែយ ត្រូវព័ត៌មានបន្ទាប់ពីគ្រោះដើម្បី និង ថែកច្បាំនៅក្នុងខ្លួនមន្ត្រី ដែលកំពុងស្ថាប់នៅនៅទេ តែមួយ ។ បន្ទាប់វិវាត់របស់ លោកគឺជាកំនើងប្រុងមាន់ តែត្រូវបានកំណើសជុលឡើងវិញ ។ ថ្ងៃបីដីចេះកីឡាក្នុងផ្ទះបុងបង្គស់ នេះ ស្តែយ បានជួយសហ្មារជីវិតមនុស្សរបស់រយនាក់ជាបីជាតិអាហ្វីក ។ មានថ្ងៃមួយនៅពេលកណ្តាលអាជារ្យ មានមនុស្សម្នាក់មកអាភិបាល ស្តែយអាយក់ជួយពុរាពលបាលអ្នកជីម្លាក់ ដែលកំពុងរំចាំសេចក្តីស្ថាប់ ។ ស្តែយ សំរេច ចិត្តចេញដើរ ភាសាមួយរំពេច ដោយមិនគិតអំពីដីដីដីឡើង ។

ថ្ងៃក្រោយមក ពេលដែលមានអ្នកស្សុរណាកពីហេតុដល់ដែលបណ្តាលអាយក់យុំបាននូវការកែយខ្សោច ស្តែយ បានដើរការបំផុត ។

- ដោយត្រូវព័ត៌មានអ្នកជីវិត នៅតំបន់អភ្នែកទៅនេះ Equateur អ្នកជីមុំបានអស់

សង្ក្រីមតែលើរបខ្ពុមយ ខ្ញុំកំមានសេចក្តីភាពកន្លែងពីការផ្តល់ការពិនិត្យទាន់ទាំងអស់ ។
យោងៗដើរឲ្យមេដោយជាប្រធ័ននៅក្នុងក្រសួងពេទ្យ

ឆ្នាំ ១៩៤៤ រដ្ឋាភិបាលអាមេរិក បានអរគូពី ស្អែក រូមនិងគ្របាលរបស់
ឈាមកទៅស្ស្រាប្រធ័នអាមេរិក ។ ផ្សែវបានឱ្យការសាលានេះការសេចក្តីភាពរាជ្យនានា
បានចុះទូទៅអត្ថបទស្ទើចសរសីរ ថា “បានបញ្ជាផ្ទៃបានបានបស់លោក ប្រជុំបង្កិចនិងតស្សរជន
ដីមហិមា នាសតវគ្រឿទី ២០ ។ តែបណ្តាញនៃលោក តែងតាតទុកខ្ពស់ជាមុក “
យុវនោកកំពុលនេះ ខ្សោយអីរួចមិនកំពុងលើសកលឈាមក កំចង់បានការវិនិយោបលិព្យ
ដោយពាក្យសំដើរីច្បាប់ មគិ ៣-៤ ម៉ាត់បានសៀវភៅ” ទីកន្លឹះនេះដែរ ។

ស្អែក បានផ្តើមបានបិវិញ្ញុទាំង៖

- លូបំផុត គឺអស់ឈាមកត្រូវតែនាយកដំឡើងដោយខ្ពស់នេះ ។ ថ្មីណាកខ្ពស់តាំងពី
ដីមមក ខ្ញុំមិនចូលចិត្តនិយាយទេ ។ តែប្រែបាលជានោះឱ្យការសង្គមបានមួយ
ខ្ញុំនិងស្ស្រមមានមគិ ។

ស្អែក បានប្រកាសខ្លាប់ពាក្យសន្យារំលែក ។ ឆ្នាំ ១៩៥១ ឈាមកបានចេញ
សេចក្តីផ្តល់ការណ៍ហិរញ្ញវត្ថេៗពេលវេលាប្រចាំម៉ោង ៧ ដែលស្ស្រមបានបញ្ជាផ្ទៃ
៣៩៦៥ ន្ទោមឱ្យពេល ៣-៤ ខែ ដែលមច្ចាប់បានបញ្ជាផ្ទៃដីវិនិយោបាលបានបញ្ចប់
សំលេងដែលជាសំដាច់ខាតនិងអំពើប្រជុំបង្កិចការបស់អាមេរិក ចូលមកប្រធ័នរវៀតណាម
និងការសំណាប់រដ្ឋាភិបាលដីសាបារ់ ដែលកងទៀតអាមេរិក កំពុងបង្គនោះប្រធ័នរវៀតណាម
នាសម័យនោះ ។



លេខអង្គភាពនៃធម្មុតិច វាំវិទ្យាផ ១៨៩១ - ១៩៥១

សិកបញ្ជីការិយាល័យ រាជក្រឹត មានកំណើតក្នុងព្រៃនាអ្នករដ្ឋាភារ ក្រឹកក្រមាត់ ។ តាំងពីពេលនៅសិក្សាអ៉ែះ បួនយុវសិស្សនេះ ចូលចិត្តមុខវិជ្ជាប្រមុជាតិទៀតរាយាស់ ។ ពេលចូលរៀននៅ មហាឌីឡាលីយ និស្សិតដីពុកដើម រាជក្រឹត ត្រូវបានអ្នកប្រាជ្ញ ម្រោចដើម្បីប្រាកចិត្តទុក ដាក់រំណោនំយ៉ាងពិសេស ។

រាជក្រឹត បានក្លាយទៅជាអ្នករួមនិគ្រារដែលត្រូវបានប្រាកច្ចោមដែលបានរៀបចំឡើង និងប្រាកច្ចោមដែលបានរៀបចំឡើង ។ លោកទទួលបន្ទុកមុខវិជ្ជាបន្ទិទ្រ “ Optique ” នៅក្នុងនិគ្រារនៃ រាជក្រឹត ។ នៅទីនេះលោកសំរេចបាននូវសំណង់ចំណាំ មានតំលៃជាប្រើប្រាស់ ទាំងខាង ទ្រីស្តី ទាំងខាងបច្ចេកទេស ពន្លឹកព្រមទាំងបានចូលរួមយ៉ាងលកម្មក្នុងការផ្សេងៗជាប្រាស់ ។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៣២ លោកបាកក្លាយទៅជាសមាជិកបណ្តឹតសការិគ្រារាស្ថុស្រី រៀបចំឡើង ១៩៤៤ លោកត្រូវបានខោះឆ្លាត់ប្រើប្រាស់បាន ប្រាកច្ចោមដែលបានរៀបចំឡើង ។

អ្នកប្រាជ្ញបនេះ ត្រូវបានទទួលបានការិយាល័យសំខាន់សំខាន់ ពេលវេលាដែលបានរៀបចំឡើង ការរួមចំណោកយ៉ាងសំខាន់សំខាន់របស់លោកក្លាយនិស្សយិគ្រារាស្ថុ និងបច្ចេកទេសការពារ ស្ថិស្តិសុខជាតិ ។

ចន្ទចំនិោះនៅក្នុងថ្ងៃខែ

តាំងពីយោនៅសិក្សា រាជក្រឹត បានបង្ហាញរៀបចំឡើង និងបច្ចេកទេសការពារ ដែលបានរៀបចំឡើង ។ កូមារយិនពេលរាយាមិនដែលស្ថិស្តិសុខជាតិ និងមេរោគដែលលោក ត្រូវស្ថិស្តិសុខជាតិ ។

ក្រុមដីវិភាគក្រោច្ចៀប

និងការធ្វើតិសោចនឹងទីក្រសាស្ត្រ ដែលលោកក្រុមដីរំលែកនៅតែសាលាអីឡូយ ។ មកដល់ផ្ទះ វីឡាឯូវ បានហាត់រៀនដោយខ្លួនងឺកុងបន្ទូបពិសោចនឹងមួយ និងតែងជកកិត្យកុងការអារការ ការសេត សៀវភៅ ដែលធ្វើព្យាយកិត្យក្រសាស្ត្រ ។

ថ្មីមួយ មិត្តភកកិច្ចការលោងបានយើង វីឡាឯូវ កំពុងពេមមាតិកដាសមីនិង នៅក្នុងចម្លានបាយ ។ ដោយនឹកចាថិត្តយើងកំពុងរៀបចំស្រស់ស្របអាហារពេលព្រឹក អ្នកចំងារសំរាប់គ្រប់នៅអង្គយចា ។

តែ ១៥នាទី រួចកន្លែងម៉ោងបានកន្លែងហូលទៅរឿង នៅតែមិនយើង វីឡាឯូវ ធ្វើការបន្ទូបបាយសោះ ។ មិត្តទាំងអស់អនុះអំពីនឹងកំត្តាតូលទៅដឹងកំពុងទេ យើងការពិតតិ វីឡាឯូវ កំពុងធ្វើការពិសោចនឹងជាមួយកូនជប កូនកែវដែល មានស្រាប់ អ្នកចំងារសំរាប់បាយលេងចា :

- លោកអើយ ! ពួកយើងស្ថានចា ឱងកំពុងធ្វើមួយបន្ទូលមិត្តភក អាយន្តាត្រូវមាត់មួយហើយមិនទេ ! វីឡាឯូវ សើចពីធម៌ :

វាពិតជាអើងហើយ ! យើងកំពុងធ្វើមួយពិសោចនឹង “ ការប្រពណិករាយ គ្រួចពេលរបស់កំដៅ ” !

សម្រេចិនអ៊ែកមានប្រយោជន៍ ?

វីឡាឯូវ ជាមួកប្រជាផូមិជាតិរាយសំរាប់ ។ ពេលបានភ្លាយទៅជាមួកប្រជាបី ហើយនោះ លោកនៅតែប្រាកាន់ទំលៃចូលមិត្តភកធ្វើការប្រារាំង ដូចកាលពីកុមារការ ដែល ។ ដូចសំរាប់លោកជួកពេញដោយអង្គត់អុសពុកបញ្ចប់ពីក្នុងក្រុង ត្រូវបានបង្កើត ដោយចំណុចអិលអំពេកជាមីនិម ។

សិស្សម្នាក់មកលេង យើងដូចចេះ មានការងើងផ្តល់ កំស្មោចា :

- ជីវិស្សុរោគកសាស្ត្រចារៈ ! តើរបស់ចំងារសំនេះ មានអត្ថនីយអីខាង វីក្រសាស្ត្រដែលបាន ?

វីឡាឯូវ មិនធ្វើយេតបរិញ្ញទេ ។ តែមិនយុប្បន្ទាន ពេលដែលកែឱងអតិសនី ប្រកេទ បញ្ចប់ពីក្រុងក្រុង របស់វីឡាឯូវ ត្រូវបានករយើង វីឡាឯូវ កំបានជួបសិស្សចាស់ នាមវិញ ហើយនិយាយចា :

- បុន្តែងដឹងបានច្បាស់ទៅ គោលការណ៍របស់អតិថិជននេះ គឺចាប់ប្រភពពីបណ្តាញកសាងអំពិលអំពេកនោះជាប់ !

ល័ក្ខខណៈដើម្បីស្រាវជ្រាវន្លោ

មុនពេលដែលបានវាតុនៃសំរេចធោតាតជាយ ដោយសារលោកប្រជាក់និងគោលនយោបាយរបស់ដួងម្ខ្រិអប់ប្រពិកិរិយា ក្នុងដ្ឋាកិបាយល្អុច ព្យារ វីឡូវ ត្រូវគេបណ្តាញចេញរួមជាមួយលោកត្រូវបស់ខ្លួន គឺ ឡ្វេបេខុប្បី ពីដ្ឋាសានរូបវិទ្យាប៊ិយត្រូវចាប់បញ្ហាលរកាយចូលបំផើកុងជួរដៅទៅ ។

នៅឯសមរូមឱ្យមុខបែក ខាងលិច វីឡូវ នៅពេលនូវការស្រាវជ្រាវវិទ្យាលោ នៅការបានត្រូវមករៀបចំនៅក្នុងលោនដ្ឋានរបស់ខ្លួន នូវបន្ទូប៉ុតិសាងនៃមួយខាងវិឡូវទូរ លេខ ដើម្បីស្រាវជ្រាវពីបច្ចេកទេសនេះ ។

ដោយចេចឆ្លង លោកបានចូលបមិត្តភកិម្មាកំរូមវិជ្ជាតីវា៖ ម្នាក់ដែលឆ្លាប់ចិត្តការ នៅក្នុងមន្ត្រិតសាងនៃជាមួយគ្នា ។ មិត្តរបន់បង្ហាញព្យារក្នុងជួរដៅបានខ្ចោះ ហើយ ចោទសុរចា៖

- ឯមតុវិកមេន ! ចិត្តយោងម៉ែងទើបងងដើរការស្រាវជ្រាវវិទ្យាលោន ក្នុងលក្ខខណៈបែបនេះ ?

វីឡូវ ត្រូវយកបំបាត់ :

- អីចិង ឯងយល់ថា មានតែនៅមួយស្តីទេប្រើ ទើបស្រាវជ្រាវវិទ្យាលោន ? រាជិននៅមួយទេ ឯងស្រាវជ្រាវវិទ្យាលោន វាទមានការដកចិត្តបុញ្ញលោកៗ .

អ្នកវិទ្យាលោនបានដឹងអីដែលណា ?

ពេលដែលបានក្រាយទៅជាមួយកិនកនាំដួងក្រុហិទ្យា នៅមហាវិទ្យាល័យមួយស្តី មានមួយនៅរោង វីឡូវ បានប្រគល់រកាយសហការរបស់ខ្លួននូវការងារចាត់កំងមួយចំនួន ។

- ជីវាប្រសាសន៍លោកស្រាវជ្រាវចារី បើតែយោងហើងចិត្តម៉ែងខ្ចោះ ចិត្តការស្រាវជ្រាវនៅទៅ ?

រាជីទ្វូវ នឹងយកបិវិញ្ញុយោងមិនម៉ាត់ថា :

- ឯងយល់ប្រឡាតំបើយ ! អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រម្នាក់ទាំងអាចដែលមិនដឹងអ្នីសោរពីការងារចាត់តាំងនោះឡើយ ។ ហើយធ្វើការងារចាត់តាំងមិនលើ នោះយើងមិនបានឱ្យដឹងថាការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្របានត្រីមប្រើសោរឡើយ ។

រាជីទ្វូវ ក៏ដាមទុស្សម្នាក់ ដែលយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងដល់ការងារចាត់ តាំងដែរ ។ ក្នុងក្នុងទីរបស់ខ្លួនជាអ្នកដឹកនាំ លោកបានចំណាយពេលវេលាយោង ត្រីនិស្សាប់ការងារ-ចាត់តាំងដោយតាំងសហការ និងសិស្សរបស់ខ្លួនចុចជា : សេហ្មសេនកូ នេវនីរុប្បញ្ញត្រ នៅក្នុងក្នុងប្រាប់ប្រាប់ ។ អោយសំរេចបាននូវសំណង់ស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រមានតំលៃជាត្រីន ។

ធម្មូផ្ទ និង សភាពទ

រាជីទ្វូវ ចូលចិត្ត និងសកម្មជាធិបំផុត ក្នុងការជួរពួរជ្រាយវិទ្យាសាស្ត្រ ។ លោកជាអ្នកនឹងពន្លឹមសេវាដែលជាប្រើប្រាស់ជាប្រើប្រាស់បាន ដែលបានទទួលរង្វាន់ស្ថាបិន ។ លោកនៅបានទទួលនានាទិន្នន័យប្រចាំនាក់សមាគមជួរពួរជ្រាយវិទ្យាសាស្ត្របច្ចុបទសុខជាន់ សហភាពស្សុរីតទ្រឹតដឹង ។

ថ្វីមួយដោយយើង រាជីទ្វូវ ចំណាយពេលវេលានឹងមានតំលៃ ទៅក្នុងការ ងេក្រង់សេវាដែលជាប្រើប្រាស់គឺវិទ្យាសាស្ត្រ មិនម្នាក់បានពេលចាំថ្ងៃ :

- តើបីបងីបងីអាចបន្ថែមយុខៗនូវគឺចូរការចំណាយពេលវេលាផ្លាមៗ ឬនការតំតំប្រើប្រាស់ជាបងចំណាយទៅដើរការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្របានទេ ?

អ្នកប្រាប់យើងត្រីក្រោល :

- សូមឱ្យតែបងីបងី ក៏ពីចាប់រាយយោងនេះដែរ ? វាបានមិនត្រីមប្រើទេ ! ការចូលចោរទៅក្នុងការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ តើខ្ញុំកំពុងធ្វើការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រ សំរាប់ពេលបច្ចុប្បន្ន ។ តែការរួមចំណែកជួរពួរជ្រាយវិទ្យាសាស្ត្រ តើកំពុងត្រូវមបំរុងនូវជូនអ្នកស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រសំរាប់អនាគត ។



និភ័ទខ្សោយ នេតមេជាលុយ្តា

និភ័ទខ្សោយ និភ័ទខ្សោយយើរិច សេមឈូហ្ម ជីជាមួក ប្រាជ្ញសុវៀភ័ជិបុង
ដែលទទួលបានបានរាយការណ៍លេខនៃ ។ លោកបានបង្កើតឡើងនិកាយថ្មីមួយនៃគិមិទ្ធរោះ
និកាយ រូបវិទ្យាគិមិ ។ ត្រីសិ " ប្រពិកម្មជាបំខ្លស់បាត់ របស់លោក
បានកំណត់ទូវរបត់មួយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រកិមិ និងឧស្សាហកម្មកិមិ ។ បទដោនគិមិជាប់
ត្រីនដែលត្រូវបានប្រើបានសំខាន់ដលិតកម្មទាំងនេះដើម្បីការបង្កើតប្រពិកម្មជាបំខ្លស់បាត់របស់លោកបាន
ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើងឡើង ទៅលើការចាប់កំណើតនៃត្រីសិប្រពិកម្មនូយក្នុងអេរ៉ា ។

សេមឈូហ្ម ជាមួកដែលបានរៀបចំ និងបណ្តុះបណ្តាលបណ្តឹតសភាឌីត ២០៩៦ប
សំរាបិទ្ធសាស្ត្របណ្តឹតសភាឌីទ្ធសាស្ត្រសុវៀភ័ជិបច្ចុប្បន្ន ។

ការធោតលសំរែលសំគុមានចិន្យេយ្យ

កាលពេលនេះត្រូវបានបង្កើតឡើងឡើង នៅពេលមួយនៅលោកប្រពិកម្មបានហើយ សេមឈូហ្ម ឡើង
ភ្នាក់ខ្សោយ៖

- ចុរបុនអធិប្បាយឡើងវិញ អំពើបញ្ហាចំនះខ្សោយ ដែលបានដឹងអំពើអស្ឋិន
ភ្នែក បន្ទាត់ខ្លួនទៅត្រីតុចកំពុងគ្រុនភ្នែក ។ ក្នុងភាពរទួតចិត្តដំឡើងនេះ សេមឈូហ្ម
បានអធិប្បាយអំពើលក្ខណៈពិសេសទាំងឡាយរបស់អស្ឋិនភ្នែក យ៉ាងភ្នែក ក្នុយលោកប្រ
ពានការភ្នែកដើរយ៉ាងខ្សោយ៖

សេមេណូហ្ម បុនគ្តាប់បានចំណោះដឹងយ៉ាងវិសាទិុង ឬទេហេតុអ្នកបានជាបុរាណបាត់ភាពនឹងនរបៀបដល់មុខស្សែកស្សែកដឹងខ្លួនក្នុងក្រុង ?

សេមេណូហ្ម នៅនាក្យលហើយផ្តើម :

- ជំរាបប្រសាសន៍លោកត្រូវ ! ព្រោះលោកត្រូវអាយុបុន្ណោះដឹងខ្លួនមានអារម្មណីថា បុន្ណោះនៅតិចណាស់ !

គិមិវិទ្យ ... រហូសរបុណ្យ

នាថេលមួយនោះ បន្ទាប់ពីម៉ោងរៀនគិមិនៅថ្ងៃកាត់ សេមេណូហ្ម បានអូតប្រាប់មិត្តភកិច្ចា :

- មិត្តទាំងអស់ត្រាដើម្បីទៅ ត្រាជោះរបៀបថ្វីយកអំបិលហូប

- តើធើដីមេឡូចទៅ ?

- ត្រាចុំតសុដ្ឋីមនៅក្នុងកំងចានុងមួយ ដែលមានជុំកខស្សែនក្នុង ហើយលទ្ធផលទទួលបាន គិត្រាប់ជីតែ ពាណិជាត្រីន ។

- បុន្តែទីឱ្យយ៉ាងណាទីបន្តដឹងច្បាស់ថា ត្រាប់ទាំងនោះជាអំបិល ?

- ត្រាគំជាតិដឹង ព្រោះត្រាសាកម្មកន្លែងប៉ុងប៉ែលកំពុង ... យើពុច្ចរបៈ ...

ការពិតជោយពុំពេញចិត្តនឹងមេរៀននៅសាលា សេមេណូហ្ម បានរៀបចំ ដោយខ្លួនឯង នូវការពិសាងនឹងតាមត្រប់មធ្យាបាយដែលខ្លួនមាន ។ លទ្ធផលដីបូងនៅ ការធ្វើពិសាងនឹងថ្ងៃកំទី ៥ " បាននាំអាយ សេមេណូហ្ម ជក់មិត្តនឹងគិមិវិទ្យា ...

ធម្មតថ្វីរចំក

ក្រាយមក ពេលបានភ្លាយជាអ្នកប្រជាប្រឈម សេមេណូហ្ម នៅក្នុងស្ថិនុវវិរកិយាយ ការងារប្រកបដោយការរៀបចំ ។ លោកនេះតែងតែរាយការប្រាប់ជាមួយ និងការជាក់ស្ថិន គូបដ្ឋែក្រើសិជ្ជាមួយនឹងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្ថិនយ៉ាងសាមញ្ញ ដោយហេតុនេះហើយទៅតាតំអាមេរិក សេមេណូហ្ម ពិនិត្យ

មានពេលមួយនោះ រូមជាមួយនឹងអ្នកប្រជាប្រឈម ខាន់កុង សេមេណូហ្ម ពិនិត្យ

យើងបានតុកធម្មូយដែលពិបាកយល់ ក្នុងកិរិតសម្ងាត់ឈាមូយនៅទេដីវិស្វាន ដែលមានសុញ្ញាកាសដាច់ខាត ខ្លះអុកសុីសេន ស្រាប់តែចំហាយហ្មសហ្មរបញ្ញាពន្លឹះ។

វាតុទាន់មានគ្រឿស្សិណា ដែលដោះស្រាយបានបាតុកធម្មូយចំណែកនេះនៅទៀត្រឹយ។

សេមឈុញ្ញូហ្ម ធ្វើការពិចារណា ហើយថ្មម្មូយភាគតំបន់ពេលទៅ ខាន់តុន ថា :

- តើបងដែលយើងបានតុកធម្មូយត្រូវការដោះស្រាយប្រចាំ ?

- ដែលយើង ! ចុះវាយ៉ាងម៉ែច ?

- យើងអាចប្រមិលយើងបាន ដីបុន្ថានចុះម្មូយដីកុចដាច់ចេញពីខ្លួនក្នុងហើយរាយរៀលផ្ទាក់ចុះតាមដូរ វាប៉ែនជាម្មូយនឹងដុច្ចិនីតិវ ហើយរាយរៀលបន្ទាត់ទៀត ។ តិតិដល់ពេលនោះ គឺមានដុច្ចិនីរាយរៀល ហើយទាត់បន្ទាត់ដុច្ចិនីដែរទៀត្រឹយទៀត គឺត្រូវដាត បុន្ម ។ រួចរាល់តែបន្ទាត់ថ្មទៀត្រឹយទៀត្រឹយ ដោយបង្កើតបាននូវជ្រោលប្រើប្រាស់បើកត្រាំង ។ ខ្ញុំប្រមិលយើងបានតុកធម្មូយបញ្ញាពន្លឹះនៅហ្មសហ្មរ កំពើកទៀត្រឹយតាមរបៀបខ្សោច្ចោះដោះស្រាយប្រចាំខែ ។

ផ្តើមចេញពីបាតុកធម្មូយដែលសាមញ្ញនេះ អ្នកត្រាត្រូវត្រាំង ២ បានបង្កើតទៀត្រឹយ គ្រឿស្សិបទម្មូយ ។

“គ្រឿស្សិបទ” ខ្សោច្ចោះស្រាយកំរបស់ សេមឈុញ្ញូហ្ម បានបើកនូវរយុត្តិសម្រួលិ៍ម្មូយដល់គិមិនីទ្វារ ។ ប្រពិកម្មគិមិនីដែលខាងក្រោម ដែលបើកប្រាស់ក្នុងឧស្សាហកម្មបាន សេន្យុងចេញតាមរបៀបខ្សោច្ចោះស្រាយកំរបស់គិមិនីទ្វារ ។ តិតិតាមពីការដែលបានបង្កើតបាននូវជ្រោលប្រើប្រាស់នៃម៉ាសីន ចំហេះក្នុង តាំងពីការកែងក្រែប្រែងការអាយុវជ្រោមសារប្រើប្រាស់របៀបដល់ភាព ចុះឱិនិមួយ រូបចាត់បញ្ជីដានដើម ។ គ្រឿស្សិបទខ្សោច្ចោះស្រាយកំរបស់គិមិនីទ្វារ “អាចីកបាន របស់រូបចាត់ ការតាមីករដែលដោះស្រាយ ។

ប្រការសំខាន់ចំឡុត

តាមូយនោះ សេមឈុញ្ញូហ្ម កំពុងអារាមាយការណ៍នៅក្រុមប្រឹក្សាឌ្វារិទ្យាសាស្ត្រ នៃវិទ្យាសាស្ត្របិទ្យា គិមិនីទ្វារិក្សាខេនិនក្រាត ។ ត្រាប់ពេលមនុស្សម្មាក់សុំអនុញ្ញាតទៀត្រឹយស្រាយបញ្ញាកំចាលទ្វូដល់នៃការធ្វើពិសោធន៍ទាំងឡាយរបស់សាស្ត្រ

ក្រែមនីភក្រព្យ

ចាប់ បណ្តិតសកា សេមណូហ្ម គឺខុស ! អ្នកទាំងឡាយការទេភ្នាក់ដើរឡើងឡើងនៅ ពេលដែលយើពុជននោះ គឺ គុយាតុហ្ម បែបឈុវិចមានអាយុទីប៉ែត ១៦ឆ្នាំ និងត្រាន់តែ ជាអ្នកជនូយការធ្វើការពីសោរនឹងតែបុណ្យការ ។ គេទាំងអស់ត្រួចចង់ទាត់ថាលេងរឿងនោះ ។ បុន្ថែ សេមណូហ្ម ពេលយ៉ាងមិឃមាត់ :

- អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រត្រូវចែងចាំថា : ថានេះ អាយុ រូមទាំងគុណបំណាត់ក្នុង វិទ្យាសាស្ត្រ សូន្យតែតុមានអត្ថិភាពអស់ក្នុងទំនាក់ទំនងវិទ្យាសាស្ត្រជាលំ ជាមួយ និងសិស្សរបស់ខ្លួន នោះបីសិស្សរឿងនោះមានអាយុបុញ្ញាន់ក៏ដោយ ។ ក្រោមពន្លឹះនៅក្នុង ថ្នួនសង្គមធម្មិនោះគឺ មានតែមួលដ្ឋានវិទ្យាសាស្ត្រតែបុណ្យការដែលសំខាន់ ។

បន្ទាប់មក លោកអពៅពូ បែបឈុវិច ឡើងភារខ្វែនស្រាយបញ្ហាក៏យ៉ាង វិភាគយ៉ាង ។

ដូច្នេះឡើយ មនុស្សជារេចិនតុលុកដាក់ដែលរបៀបគិតគូរបស់កុមារ ដើម្បីបនេះទេ ។ ក៏បុន្ថែនោះពេលដែលគោរការទេតាមជាន់ គោរការទេភ្នាក់ដើរ៖ គ្រួងនេះធ្វើត្រូវទាំងអស់ !

ចាប់តាំងពីពេលនោះមក បែបឈុវិច ឯានភាសាយ៉ាងសិស្ស និងជាមិត្ត ដោយមិនប្រាការទេរាយុបស់ សេមណូហ្ម ។

ផ្លូវលេស្សវេតិឈីធមិត្តរោក

បណ្តិត ៩ . ដែកកូហ្ម និទានឡើងវិញរីពីលោកក្រុ សេមណូហ្ម ដូចតែខោះ :

ផ្លា ១៩៣០ ខ្ញុំកំពុងបៀវរៀននៅខោះទី ៣ នៅមហាផិទ្យាល័យបូឌីណ៍ណែហ្មី ស្រាប់តែ ទទួលបានបញ្ហាក្រោរទៅធ្វើការ និងសិក្សានៅវិទ្យាសាន រូបិទ្យា គិមិនោះលើនិនក្រាត ។

ពេលខ្ញុំកំពុងអង្គូយក្នុងបន្ទប់ដែងចាំរបស់វិទ្យាសាន ស្រាប់តែមានមនុស្សម្នាក់ ជ្រានទ្វារចូលមក ហាក់ដូចជាមួយលំក្បែច ។ ខ្ញុំបានដើងថាគាត់ គឺជាលោកនាយក វិទ្យាសាន សេមណូហ្ម ។

- អ្នកឯងមកពី វីរិណ្ឌបុរីមេនទេ ? (តាត់សុរ) គើមួកឯងចេះត្រីស្តីបទស្តីអំពី

ក្រុមដឹកអូកប្រព័ន្ធ

ប្រពិកម្មខ្សែសង្កាត់ បុទ្ទ ?

- ជាប្រប្រលាសន៍លោកសារព្រះមហាក្សត្រ !

- ដូច្នេះតើវាកំគុម គឺជាអ្នកដឹងដឹងទេ ?

- ជាប្រប្រលាសន៍ ទេ !

- អី ! ដូច្នេះសុញ្ញរាជាណជាចំខាត តួរីសនណី នោះឯងដឹងមែនទេ ?

- បាន ! រឿងនេះដឹង ។

សេមណូហ្ម ឯកក្រាល ហុតយកងកសារមួយសំណុំចេញពីកាតាប ហើយពេល :

- ដូច្នេះបានហើយ ! តួន្យវិងអារម្មាយអស់អត្ថបទការសេតនេះ ហើយ

ពិចារណាថៃ ! បន្ទាប់មកនឹងចាប់ផ្តើមធ្វើការ ។

នាពេលណ្ឌូចថ្វីដែល សេមណូហ្ម បានខ្ចោះជូនប្រុចស្បែ :

- យ៉ាងម៉ែងដែរ មានយើត្សាបញ្ហាអ្នីធ្វើទេ ? តើឯងយល់យ៉ាងណាតំបញ្ញ

ទាំងនោះ ?

បុន្ថែម្រោចបន្ទាប់មក តាត់សុរដ្ឋិន៍ ពេលយប់ខ្លះតាត់ដាស់ខ្លួន ហើយបង្ឤូខ្លួន អាយុធ្វើពីបញ្ញាកំដែលខ្ចោះបានពិចារណា ក្រាយពីការសំណុំកសារ ដែលមួយថ្វី តាត់អាយការនៃតេវ្រិនទ្រឹងៗ ។

. . . ក្រាយមក ធ្វើបង្ឤូដឹងថា : ចំពោះសិស្សឈរកំដោយ សេមណូហ្ម តែងតែមានទារក្រោរពេលរៀបចំស្ថិតិក្រុម និងពិចារណាតំបញ្ញាកំដែលបានរៀបយ៉ាងដូច្នេះឯង ។ ហើយបើនោះក្រាយពេលតាត់សូរដារប្រើប្រាស់ តែចំណើយពុំមានអ្នីដែលធ្វើនោះសេមណូហ្ម និងមិនយកចិត្តទុកដាក់ឡើងទេ ។ ដូនកាល ពេលជូនបុរិយាទាមទំនាក់ស្តានទំនាក់ស្តាន ។

នោរតាមីន "

ត្រីស្តីបទស្តីអំពីប្រពិកម្មខ្សែសង្កាត់របស់ សេមណូហ្ម ត្រូវបានលោកកសាង ឡ្វីងលើមួលដ្ឋាននៃការសិក្សាអំពីអណ្តាគភ្លើង "ត្រូវដាក់ របស់ ប្រុសហូរ ។ លោក កំដាមុកកសាងឡ្វីនឹងខ្សែសង្កាត់នៃប្រពិកម្មខ្សែសង្កាត់របស់ ។

ត្រាមួយនៅ៖ លោកបានលើកសំនូរមួយទ្វីងថា :

- តើត្រូវដែរប្រទេ ដែលថា លោកតាក្លឹងបានទាំងការងាយយើងនូវខ្លឹមទាំងអស់ ដែលអាចមាន ហើយតើត្រូវដែរ ប្រទេ ដែលមនុស្សយើងត្រូវគិតជូនេះក្បាលក៏នៅ តែតុំអាចរកយើងឡើងអស់នូវអាថិកបានទៀត ? . . .

ពួរថា៖ អាស្សែយដោយសំដីនេះ ទីបារគាល់ត្រាបានប្រសិទ្ធភាមដូន សេមិណ្ឌូ ក្នុងឯកាសគំរប់ខ្លួន តួល្អ៉ា របស់លោកទូវរកស្សែនាមថា៖ " លោកតាក្លឹង បុំន្តែកំមានអ្នកខ្លះអេងថា របស្សែនាមនេះត្រូវបានប្រសិទ្ធភាមដល់អណ្តាតភ្លើនេះ ស្ថារភីទ្វាស្រាស្តីកក់ត្រូវបាន សេមិណ្ឌូ ។ "

ទិន្នន័យសេចក្តីផ្តើមស្ថាស្រាស្តី

អ្នកវិទ្វាស្រាស្តីទាំងទ្វាយលើសកលលោក បានរាយកំណែយ៉ាងខ្ពស់នូវ សំណងវិទ្វាស្រាស្តីទាំងទ្វាយបាន សេមិណ្ឌូ ។ លោកតីជាអ្នកប្រធ្លឹនបីបន្ទាប់ ពីសេមិណ្ឌូ និង ថ្វីថ្វី ដែលបានទទួលខ្សោះ ឬក្នុងបាល ។ ស្ថាស្រាស្តីបានស្រីរក្សាកំណែន នៃមហាវិទ្យាល័យអាហ្វេដីស្សីល្អាច្រុរបស់កំណ្តាល បានសរស់លិខិត ជូនពតិមានដល់ សេមិណ្ឌូ ថា៖ សាលារបស់លោកមានកិត្តិយស ដែលបានតាំងឱ្យបានបស់អ្នក ប្រធ្លឹនស្រី ស្ថាស្រាស្តី កើនវិទ្វាល័យពុក្ស (ដី) កើនចាត់ទុកជាកិត្តិយសដែរ ដោយបានចូលរួមបកប្រែស្ថាដីទន្លេបានបស់សេមិណ្ឌូ ។ គឺមិន អង់គ្លេស ដែរ កើនចាត់ទុកលោកស្រាស្តី ខ្លួនគិជាសិស្សរោចរោចបានរបស់ ត្រួយស្ថាស្រាស្តី សេមិណ្ឌូ ហើយកំបានជូនដឹងថា ខ្លួនកំពុងខិតខំសរស់របស់វិរក្សាយស្តីពីប្រព័ន្ធម ជាកំខ្មែរសង្គ្រាក់ ដើម្បីសំដែងទិន្នន័យរាជរាជ និងជូនគុណដំពោះលោកត្រូវ ។

បុំន្តែ សេមិណ្ឌូ ត្រាន់តែទទួលថា៖

- ខ្ញុំត្រាន់តែមានកិត្តិយសដោយបានបីកត្រួកសំលិងចំបញ្ញា ។ វិនិំណែនាំ ស្រាស្តីបញ្ញានោះ ការិនិមកដល់ដោយឯកជនដីដីដី ដែលថាំបាច់ត្រូវកំកើត ឡើពីត្រាប់ពុំដួលដូឡានេះដែរ ។



អនុរោះ ទេស្សែម
(Enrico Fermi)
(១៩០១ ~ ១៩៥៤)

អង់រុក-ទេស្សែម ជាចនេជាតិអូតាលីរសំភូងត្រកូលប្រុសារ បញ្ជីនូវ ។ ទេស្សែម ស្រឡាញៗការរៀនសុគ្រតាតីតួចមេះ ។ កាលនៅជាសិស្សវិទ្យាល័យ ទេស្សែម បានសរស់របទអត្ថាចិប្បាយមួយយ៉ាងដើម្បីចិត្ត លក្ខណៈរបស់វា “ Toupoie ” ។ លុះតម្រប់អាយុ ២១ឆ្នាំ អង់រុក ទេស្សែម ដើរីមួយ តួនាទីជាបណ្ឌិតុរបិទ្យា ហើយ ត្រូវបានធ្វើសតាំងអោយធ្វើជាសាស្ត្រាថ្មីមហាពិទេរាល័យទីក្រោងវុរិមាណ ។

ឆ្នាំ ១៩៣៨ ទេស្សែម បានទទួលរង្វាន់ល្អីបែល ជាយសារសំណង់ខ្លួចប្រើប្រាស់ ដីមិត្តាជាម៉ាទំងទូរបាលសំលាក់ដើរីក្រុហិទ្យា ។

នៅឆ្នាំនេះដែរ អ្នកប្រជាធិបៈ ស្រីន្រោត្រូវក្រសួងនៅក្រោមរដ្ឋបាល ដើម្បីពេចពីអំពើ វិថីទទួលបាលសំរង់ដីមិត្តាជាម៉ាទំងទូរបាលសំលាក់ដើរីក្រុហិទ្យា (Mussolini) ។

ទេស្សែម ជាអ្នកដឹងបង្ហាញសំខាន់ខាងក្រោមបីប្រព័ន្ធដីមិត្តាជាម៉ាទុយ ហើយបាន ចាក់ត្រី ទ្រីស្តីសំរីសំយុរិទ្យា ដែលជាទ្រីស្តីបើកចេញសម្រាប់កាលបរិមាណ ។

សមាគម និងការបង្ហាញបន្ថែម

កាលនៅជាក្នុងសិស្ស ទេស្សែម បានរួមជាមួយមិត្តភកិរៀបចំបង្កើត “ សមាគម និងការបង្ហាញបន្ថែម ” សំដែរតាមបណ្ឌិតិយភាព និងការបង្ហាញបន្ថែម ។

មានមួននៅ៖ ប្រធានរបស់សមាគម ទី ១ កំហែតិតិ បានប្រព័ន្ធការខុសផ្លូវ ។ ថ្មីមិត្តាជាម៉ាទុយពាក្យចា ” សិទ្ធិនៃករណីដើរកំលង ចំពោះប្រធាន សមាគមភកិរៀបចំបង្ហាញបន្ថែម ” នៅក្នុងការ ” ផ្តាល់នោស ។

ក្រុមជីវិតអ្នកព្រៃច្បាស់

មិនត្រូវដំឡាយរបស់ ហេវរិមិ បានពេលទៅការ ហេវរិមិ ថា :

- បើអីដឹងសមាគម . . . និងក្រោហតកិត្យាណាកាត់ ។

ហេវរិមិ ប្រាន់ចោលគឺតិនេះភ្លាម៖

- ទេ ! កិត្យាទុកាតារបស់សមាគម គឺសិតនៅត្រង់សមាជិកគ្រប់រប ត្រូវអនុវត្តបាយចិុំមាត់ ចំពោះរាល់បទវិវិន្ទការប៉ះប្រជាមសមាគមដែង ។

នៅក្នុងផ្លូវយោង . . . ទ្វាន់សាធារណ៍

ឆ្នាំ ១៩២៦ ជាបីកដីបុងដែលមហាវិទ្យាល័យទីក្រោង រួម បានរៀបចំបញ្ហាល ដែក្ខុវិទ្យា ក្នុងកម្មវិធីសិក្សា ។ អង់គ្គបេវរិមិ រួមជាមួយមិន្ទូមាក់ទៀត តី កំបែកតិន់ ក្រោហនប្រព័លការ៖ អាយទម្ភុលបន្ទុកដែក្ខុវិទ្យា ។

ថ្មីបើបានធ្វើការបោន្ន ប៉ុណ្ណោះប្រើប្រាស់បោន្នលាក់ដោយ កំដែកនេះមានសិស្ស ពេម្យាក់តែ គឺអាម៉ែនឱ្យបានមកសុចុះឈ្មោះចូលរៀន ការប្រើបានចំណុចថា រូបិទ្យាដារ ដែក្ខុវិទ្យាយ ត្រានអនាគត ។

មានមគិទ្យាលេខាងក្រោម ដែលបានបង្កើសុំអាយវរណយបោន្ន ដែក្ខុវិទ្យាលើចេង នេះ នៅ ហេវរិមិ បានការបោន្នប្រជាធិបាល៖

- សូមដែងថា ២-៣ឆ្នាំ ម្រោះសិន ចាំយីនធ្វើការសិន្ទូជាន់ថា តើវិទ្យាភាសាអនាគត បុគ្គារអនាគត !

ជូឡូស្ទោះឆ្នាំសិក្សា ១៩២៦-១៩២៧ លោកសាធារណ៍ចាប់រួមបានរៀន និង សិស្សរៀបចំបញ្ហាកំណត់ ។ នៅ ១០ឆ្នាំ ក្រោយមកអ្នកទាំងបីបានក្នុងការបង្ហាញដោយបានអ្នកប្រាជ្ញ ដែលបានដោះស្រាយនូវការយករូបិទ្យា ដើម្បីយកដែលបង្ហាញបាន និងការបេវរិមិ ។

នៅក្នុងផ្លូវយោង

នៅពេលមុខវិធានការិក (Mécanique) ត្រូវបាន ហេវរិមិ យកមកបញ្ហាលក្បែង កម្មវិធីសិក្សាលេខាងក្រោមបាន មានមនុស្សជាប្រើបានជីវិត ដោយចាត់ទុកថា មុខមុខវិធាននេះ ជាមុខវិធានអ្នកបិយ ជាប្រភេទ " ត្រីសិន្ទូសាធារណ៍ " នៅបុរីណ៍ ។ ចំណោក ហេវរិមិ ត្រូវគេដាក់ឈ្មោះដោយចំណោករោយថា : សម្រួចសម្រួរ ។

សម្រួចសម្រួរ ជាប្រជាឌិត្តិការ៖ ! លោកបានឱ្យដឹងថា ជាមួយ

សាស្ត្រាថារមួយរូបទេរៀត គឺពេកសុធន ដើម្បីរៀបចំការពិភាក្សាមួយស្តីពីនិកាយរូបវិទ្យា
ទាំងពីរគាត់ធ្វើត្រាប់តាម ហ្មាលីទៀត ដែលកាលពីដើមឆាន់សរស់រការសន្តនាគារអំពី
មផ្សេមណ្ឌលនៃដែលដី និងការពិភាក្សាផីមផ្សេមណ្ឌលនៃព្រះអាធិត្ស (Heliocentric)។
រូបភាពដែលធ្វើកនេះបានទាក់ទាញសាស្ត្រាថារ និងនិស្សិតដែលព្រឹនកុះករឡាយមក
ត្បាប់ ។ ក្នុងការដែកនេះ វំហូរមី បានដើរគូជាសង្គរាជ ហើយបានទេសទាយ៉ានិករោះ
ទាក់ទាញទីកិច្ចអ្នកទាំង អស់ឡាយយល់ពីគ្នានឹងសំខាន់របស់មេកានិក ដែលជាដឹក
មួយរបស់វិទ្យាសាស្ត្ររូបវិទ្យា ។

កំថ្និះអោយចុះចុះទាន់ថាស្អុតស្អុត

ថ្វីថី វំហូរមី ជាអ្នកទ្រីសិធម៌ កំបុងនេះ លោកក៏បានយកចិត្តទុកដាក់សំខាន់ដល់ការ
អនុវត្តន៍ ។ ក្នុងកាល់អតិថតន្សែល និងកាល់ការដែកដោលជានិច្ចកាលលោកដែល
តែរកូហការដីរស់រើក ជាក់ស្អែងមកបញ្ចាំរីបច្ឆាមអរូបីយ ដែលពិចារយ៉ាល់ ។

វំហូរមី តែងតែរៀបការឡាយនិស្សិតទាំងអស់បានដើងពីរឿងកំប្រែងមួយ៖

មានមួយនោះ កាលនៅប្រទេសអីតាមី ប្រព័ន្ធទុំមានបំណងឡាយខ្ញុំហែងជាង
មកធ្វើទ្វារមួយជាន់ទេរៀត ដើម្បីទូប់ទល់និងអាកាសជាតុក្រដាក់នៅបន្ទូប់ពេងរបស់ខ្ញុំ ។

ខ្ញុំមិនធ្វើថា រឿងនោះនាមកន្តុវិប្រសិទ្ធភាពទៀត ។ ខ្ញុំកំចាប់ធ្វើការគិត
គ្នាអំពីខ្សោះអាកាសចេញចូល និងអំពីការធ្វើឡាយមានគុណភាពកំដៅក្នុងបន្ទូប់នេះ ។
នៅទីបំផុតខ្ញុំបានប្រកាសថា៖

មិនត្រូវការធ្វើទ្វាររៀបចំទេរៀតទេ !

ប្រព័ន្ធទុំកំយែងប្រាមតាមគិតិត្តិ ។ តែក្រោយនោះមិនយុរូបុន្តោះយើងសំគាល
យើងចាបន្ទូប់នៅតែគ្រដាក់យ៉ាងខ្សោះ ប្រព័ន្ធទុំមិនរវល់ដល់ការគិតុបរបស់ខ្ញុំទេ តែ
ក៏ហែងជាមកធ្វើទ្វារបែន្ទែមទៀត ។

តែយើងទ្វារបានត្រូមត្រូវ បន្ទូប់ក៏ក៏ក៏ក៏ក៏ជាងមួនមេន . . . ។

អ្នកទាំងអស់នៅត្រូវយើងទៀតស្មោរថា៖

- ហេតុអីបានជាមានរឿងយ៉ាងនេះ ?

វំហូរមី ក៏សិច្ឆ្របដើរពីរិពិ :

- រាយាមអិងលាត . . . ពេលពិនិត្យឡើងវិញ ទិន្នន័យចាប់នៅពេលធ្វើលេខ
គិតគុរនោះ ខ្ញុំបានច្រឡើយ . . . លេខសូន្យមួយទៅហើយ !

អ្នកប្រាជ្ញបានធ្វើការសិន្ទាន

- មិនគូរឱ្យរោយសូន្យគ្នាព្យាណវិបត្តាឌៃសាមគ្គនោះឡើយ !

ថីនេះសំរាប់ធ្វើចាន់ធ្វើក្នុងទេ !

បន្ទាប់ពីបានហានីតមេព្រមទាំងវិធីសាល្ត នៅការធ្វើអង្គភាពឯកម្មនានាដំបូរមី
រូមជាមួយមិត្តភក្តិរបស់លោក បានគ្រែមប្រកាសផ្សាយលទ្ធផលនៃការស្រាវជ្រាវវិញ :

មិត្តម្នាក់បានយាត់លោក

- ឯងបានពិចារណាប្រឈមតែម៉ោងបែកបែកទៅក្នុងបាន ? ពីព្រះថា ឯកទឹកម្មរបស់បង
ឯងអាចនាំមកនូវប្រាកចំណោរយ៉ាងច្រើនលើសលប់ ។ ដូច្នេះលូបំផុតបងនឹង គូរតែ
ចុះឈ្មោះផ្ទាច់មុខលើឯកទឹកម្មនេះ មុនពេលប្រកាសផ្សាយសិនទេ !

បៀវរមីធ្វើយកបិវិញយ៉ាងត្រាវើយ :

- ខ្ញុំលែងថា នោះការដោរឱ្យឱ្យមិនចាំបាច់ចំពោះខ្ញុំទេ ! ឯកទឹកម្មវិញរាល្ត
មិនមែនទុកសំរាប់ធ្វើចាន់ណិត្តក្នុងឡើយ !

ថនាទានេរោយនេះលើក្នុងទេ !

នៅពេលដែល បៀវរមី ចាប់ផ្តើមធ្វើការតំលៃឯកទឹកម្មបិវិញត្រូវបែក កិច្ចការ
ត្រូវបានរករាយយ៉ាងសំខាន់ តែអ្នកទាំងអស់សូន្យនឹងយល់ដោយស្របពិច្ចសាធារណ៍ ថា
លោកកំពុងចូលរួមក្នុងសំណងមួយប្រកបដោយព្រះថ្នាក់ ។

ថ្វីមួយ កើរយាបស់លោក បានសូន្យបិវិញព្យាយាយពីព្រមទាំង

គេបាននិយាយចម្លាមអាការមថា បងនឹងជាមួយដីកនាំក្រុមមនុស្សធ្វើអត្ថយាត ។
បៀវរមីធ្វើត្រាវើយដូចមិនបានព្យាយាយដីកនាំឡើងទេ ។

ប្រព័ន្ធកើរយាបនេះទេ !

- អូនមិនចង់រោយបុញ្ញលេខគ្នាបស់បង ត្រូវបង់ធ្វើខ្លែងពេកយ៉ាងនេះទេ !

បៀវរមី ធ្វើយកបិវិញ

- បុំនែកបិនិត្តម៉ោងជាបុញ្ញលេខគ្នាបស់បង ហើយវាគាត់បុញ្ញលេខគ្នាបស់មនុស្ស

លោកទាំងមូលវិញ្ញនោះ ដូច្នេះអូនុងងក់ត្រូវតែយល់ព្រមជាមួយបង ចំណោះក្នុងការបង់ថ្វីក់ខ្លួនៗពេកនេះដែរមិនទេ ?

ឯកចុនថែលសាសន

គ្រប់គិច្ចការអនុវត្តពិសោធន៍របស់ លោក ត្រូវបានរដ្ឋាភិបាលអាមេរិករក្សា ទុកហើយសំងារ់ ។ អ្នកប្រាជ្ញឈើឱងបង្កើចិត្តត្រូវបញ្ជីសំងារកំខុងផ្ទាក់ខ្លោយ៖ក្នុងភាយអេតហ្មា ហ្មាករម៉ែ ។ ចំណោះការបន្ទូប័ពិសោធន៍របស់លោកត្រូវបានដាក់ ឈ្មោះថា : អ្នវាំលាយលោបាតាតុដែរ ។ ឯកសារកត់ត្រានៅអស់ការពិភាគសំពាល់ព្រាយ ឡើងទៅសុទ្ធសិន្ណត្រូវគេហោះត្រា "សម្ងាត់យោស់" "កំពុលសម្ងាត់" "សម្ងាត់បំជុំតុ" ។

លោក ត្រូវបានការុញ្ញត្រានៅនឹងរបៀបរបស់លោក ។ ដើម្បីបង្ហាញពីការដំឡើងអំពីបញ្ហានោះ មានមួយនេះ លោកបានប្រគល់រោងរាយទាមរបាយសន្តិសុខទូទាត់ រួមមានដីមួយ ដែលមានចារអក្សរចំនៅ នៅលើក្រប់ក្រាត់ :

- សម្ងាត់បំជុំតុ ! ជុំតុភាព . . . មួយពេលភាព !

សំលេងដូចនេះនៅពេលណា ?

ត្រូវឡើកវាតិសោធន៍ សាកល្បងរោងរាយដូច្នេះបិរាណណាលើកដីបុុបង្គស់ គឺជាផ្ទៃគ្នារោងចំនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ វិទ្យាសាស្ត្រ ។

អ្នកប្រាជ្ញនានា ដែលចូលរួមក្នុងសំណង់ស្រាវជ្រាវ សុទ្ធសិន្ណមកជុំបង្គតានៅក្នុងមួយមិនឆ្លាយបុំគ្នានៅពីកន្លែងពិសោធន៍ ដើម្បីរងចាំពេលរៀបចំមហិមានោះ .

ដោយឡើក លោក អនុយោះត្រូវកំងងនៅក្នុងបន្ទប់ឡើកវារ ។ នៅពេលដែលសំលេងដូចនេះលាងខ្លួនឡើង ត្រូវរោងរាយអស់ទាំងដូច សហការីម្នាក់របស់លោករត់ចូលមកក្នុងទីកម្មុខសោមនស្រីករាយ : លោកសាធារណៈចាប់រាយមានពុលិសំលេងដូចនេះទេ ? លោក ត្រូវបានកំខុងស្រឡាកំងការ :

- ពីត បុ ? - មានសំលេងដូចបុ ?

តាមពិត អ្នកប្រាជ្ញកំពុងដកិច្ចការអាមេណី ក្នុងការគិតគុរពិការដែលក្នុងពិតាលរបស់រលកវិទ្យាសកម្ម នៅពេលកើតមានការដូចនេះឡើង ។ ប្រការនោះកើយដែលជាបាតុបណ្តាលរោងរាយលោកមិនពុលិសំលេងដូចនេះនោះ ។



រួចឱទស្សន៍លោខែវេជ្ជរោង

“ ROBERT OPPENHEIMER ”

១៩០៤ - ១៩៦៧ ”

វីរូប់អុបពេទហ៊ិម៉ា ជាអ្នកប្រធ្លើដៅរឿនមួយរូប ជាតិអាមេរិក មានកំណើតនៃត្រកូលបញ្ញីផ្លូវក្រ ។ លោកត្រូវបើនិងប្រើបាយថ្វីនិងប្រើបាយដែលមានការិទ្យាល័យ ។

បន្ទាប់ពីបានជាកជាបណ្ឌិតនៅឆ្នាំ ១៩២៩ ត្រាមជាមួយនឹងកិតចំណោនិភាគក៏ដូចមែន អុបពេទហ៊ិម៉ា ត្រូវបានប្រើបាយជាសាស្ត្រាថាយមហាវិទ្យាល័យ ការិទ្យាល័យ ។

លោកជាអ្នកបាននិទ្ទូវណ្ឌាកម អំពីសំណង់ត្រាវ៉ាជ្រាវ៉ាប្រើបាយបានបរិមាណុ និងជាអ្នកបានចូលរួមក្នុងការធ្វើត្រាប់បេកបរិមាណុជាលើកដីបុងបង្គោះ ។ នៅដោយ លោកបានប្រាកដបានបង្គោះអហង្គារ ចំពោះឧបាយកលរបស់រដ្ឋាភិបាលអាមេរិក ដែល ផ្តល់ត្រូវបើនិទ្យាសាស្ត្របរិមាណុក្នុងគោលដៅសង្គម លោកក៏ត្រូវតែទាក់ទែងពីមុខ ពំលោងប្រជាន់គណៈកម្មាធិការចាមពលបរិមាណុ ។

ត្រូវធ្វើកិច្ចការណោយនេះដើម្បីទទួលិច្ឆិទ

កាលនៅរៀង អុបពេទហ៊ិម៉ា ជាសិស្សដែលជាម្នាក់ ។ យុវសិស្សយើង ជានិច្ចកាល ត្រូវបានមិត្តភកិតិភាពរាប់អាយ និងត្រូវបង្រៀនក៏ស្រុណាត្វូសរសើរយ៉ាងខ្សោះ ។ ពេលដែលមានមិត្តភកិតិសុរាយកាត់ :

- មិត្តឯកសារនៃរក្សានីវិទ្យាល័យ ដើម្បីបង្កើតបញ្ហាល័យយ៉ាងរហូតដែល ?

អុប៊ែពនេហ៊ែមទៅ ផ្លើយតប :

- ត្រានអីទេមិត្ត នេះមកពីពេលណាក់ដូចជាពេលណា ខ្ញុំធ្វើការអស់ពិចិត្តអស់ពី ធ្វើមរបស់ខ្ញុំ ។

ហេវិម៉ា បានបកស្រាយបន្ថែមថា :

- មិនចាកិច្ចការណាមាចាកិច្ចការណាមួយឡើយ ហើសិនយើងមិនយកអស់ទិកិត្ត និងជំនាញកំចិត្តរបស់ខ្ញុំទៅក្នុងកិច្ចការនោះទេ យើងនឹងមិនអាចសំរេចបានដោយនាប់ របៀបឡើយ ។

ចិនធភ័ត្ននៅយោរោចសាខ់ឡើយ

អុប៊ែពនេហ៊ែម ជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដែលមកឱ្យនិស់យបិរាណុ ។ លោកបាន ធ្វើការអស់ពិចិត្តពីឡើម រួចចំណោកក្នុងការសោកស្រាយការងុះបិរាណុជាតីបុងបង្គល់ ដែលបានផ្តល់កុីសង្កើមដើរការកំណត់ចំណាំ និងនាំមកអោយមនុស្សលោកនូវលទ្ធផាត់អស្សារ៍ ដើម្បីជំនាញនិងបង្គល់ជាតិ ។

បុន្ថែមគឺជាប្រធូនិត្តរបស់លោកកំដូចជាអ្នកប្រជុំដែលឡើត ត្រូវបានរដ្ឋាកិបាល អាមេរិកឡើតបើទេក្នុងគោលដៅបំរើអោយសង្គមឈ្មោះនានា ដែលប្រលៀមនុស្ស ជាតិ ទៅរឿង ។

នាមេខ ស៊ិហា ឆ្នាំ ១៩៤៨ ពេលបានទទួលដឹងឱ្យថា គ្រប់បែកបិរាណុជីបុង បង្គល់ជាន់ទៅ ហូវិសុទ្ទា និង ឈាប់រាល់ លោកជាអ្នកដែលបង្គល់បង្គល់បានចេញមុខបិរាណ អំពើដើរបោរយោន់ ។ លោកបានថ្លែងថា :

- យើងខ្ញុំបានលក់ខ្លួនរក្សាលអោយពួកប្រាយបិសាទទៅបើយ !

បន្ទាប់ពីលោកបានបង្គាញឡើងវិភាគបុរីយាតិទានសំជាតិប្រើប្រាស់លើកប្រើប្រាស់ ចំពោះ គឺជាប្រធូនិត្តអារុធបិរាណុ និងបន្ទាប់ពីលោកបង្គល់ដឹងថាទូលូលូមក្នុងខ្សែកម្បែន អុប៊ែពនេហ៊ែម ត្រូវរដ្ឋាកិបាលអាមេរិកកំពង់ចេញពីមុខជីណៈ ហើយត្រូវកោះហេមក សូរអង្គភាពជាប្រើប្រាស់ ចំពោះមុខគោះកម្មាធិការត្រួតពិនិត្យអង្គភាពកម្មភាពប្រជាសំ អាមេរិក ។

ទំនាំលកម្មសម្រាប់ដែលបានបង្កើតឡើង ?

ពេលមួយនោះ សហគ្រាល់ម៉ាស៊ីនរបស់ក្រមហុទ្ទិនចេយនូវប៉ារ ត្រូវរាក់រអូលបច្ចេកទេស ។ លោក " ស្ថូចរចយនុ " ក៏បានអោយគេអរគើពអ្នកបង្កើតឡើង ដែលជាអ្នកបច្ចេកទេសទៅនឹងប៉ារ និងដែលទើបតែត្រូវរង្វាកិបាលអាមេរិកបណ្តាញអោយទៅនៅថ្ងៃចំការ អោយមកជួសជុលត្រូវបានបង្កើតឡើង ។

អូបពេនហ៍ បានយកតាមខ្លួន សៀវភៅក្រោមឱ្យ កាតាប និងកោអីបត់មួយទៅការបង្ហប់ម៉ាស៊ីន ។ លោកដែកអានសៀវភៅក្រោមឱ្យ ដោយទុកអោយម៉ាស៊ីនដើរធម្មតា ។ ដល់ថ្ងៃទី ៣ ស្រាប់តែលោកស្សែនីបិយរទឹនរួចយកសៀវភៅក្រោមឱ្យបិចចកកិត្តគ្នា អស់មួយសន្តិ៍ដែលបង្ហប់ម៉ាស៊ីន ។ រួចរាល់ហើយ លោកបានចេញបញ្ជាផ្លាមោយអ្នកជួលយករាជការដែលឱ្យ ត្រូវបានបង្ហប់ម៉ាស៊ីន ។ លោកអោយអ្នកជួលយករាជការដែលលោកបានកត់សំគាល់ចោរច ។ លោកអោយអ្នកជួលយករាជការដែលបង្ហប់ម៉ាស៊ីន និងកោអីបត់មួយទៅនៅថ្ងៃចំការ ទៅត្រូវបានបង្ហប់ម៉ាស៊ីន ។

ជាការពិតណាស់ថា បន្ទាប់ពីនោះមកម៉ាស៊ីនដើរយ៉ាងស្រួល ។ នៅពេល លោក " ស្ថូចរចយនុ " ទទួលយកវិកឃើញប៉ាត្រ ដែលមានចំនួនទឹកប្រាកំសរុប ១០.០០០ ដុល្លារ ស្ថូចរចយនុមានការងើរង្វាល់យ៉ាងខ្សោយ ហើយស្មោច :

- វាគ្រូវបានបង្ហប់ម៉ាស៊ីនប៉ុណ្ណោះ ? កិច្ចការដួចជាឌិនសុគសារដួលមិនបានទទួលបានទេ . . . !

អូបពេនហ៍ម៉ោង ៩ នាទី និងការងើរង្វាល់យ៉ាងខ្សោយ ក៏ធ្វើតារាងមួយទៅត្រូវបានបង្ហប់ម៉ាស៊ីន ។

- កំលាំងមកយាម ពាទ៉ែ នៅបន្ទាប់ម៉ាស៊ីនសី ១ដុល្លារ

- កំលាំងត្រូវរកយើងសិរីនិងខ្លួច ស្ថូចនឹង ៤.៩៩៩ដុល្លារ

បុកសរុបត្រូវជាប់ ១០.០០០ដុល្លារ ។

ចប់

